

“FAİZ” MEVDUDİ

رَبِّهِ سَالِي

Facebook / ücretsiz İslami e kitap indir

ARAPÇAYA ÇEVİRENİN

ÖNSÖZÜ

Ebul-A'la el-Mevdudi'nin ele aldığı iktisadi mevzular iki kısımda toplanır. Birinci kısımda, Çağdaş iktisadi sistem ile İslam Ekonomi sisteminden bahseder. İkinci kısımda da Faiz meselesini inceler, Faiz hakkında İslami görüşleri açıklar ve maliye nizamının uğruyacağı güçlükleri belirtir.

Birinci kısmını “Çağdaş Nizamlar ile İslam” Arasında Ekonomik Esaslar” adı altında Arapçaya çevirmeye 1375 hicri yılında Allah'ın yardımıyla muvaffak oldum. Bu kitabın Önsözünde ikinci kısmı da tercüme etmeğe azimli olduğumu yazmıştım. Çok şükürler olsun ki ikinci kısmı da tercüme ettim ve bu suretle vaadimi de yerine getirmiş oldum.

Tercüme ettiğim bu kitap, muhterem hocam Mevdudi'nin “Kur'an-ı Kerim'in Tercümanı” adlı kendi dergisinde daha önce iki defada yayınladığı yedi bölümü de içine almaktadır. Dördüncü, beşinci ve altıncı bölümleri 1937 yılında Haydarabad şehrinde ikamet ettiği sırada yazmıştır. Birini, ikinci, üçüncü ve yedinci bölümleri de ilk hapse girdiği günlerde 1948 Ekim'inden, 1950 Mayıs'ına kadar Pakistan Devleti'nin kuruluşundan sonra yazmıştır.

Beni bu bahisleri tercüme etmeğe muvaffak ettiği için Allah'a hamd ve sena eder, diğer tercümelerim gibi bunun da faydalı olmasını dilerim.

Muhammed Asım El-Haddad

ÖNSÖZ

“Çağdaş Nizamlar ile İslam Arasında ekonomik Esaslar” adlı kitabımızın altıncı bölümünde de kısa fakat toplu olarak açıkladığımız gibi ölçülü ve adil ekonomi sistemini dört esas bölüme ayırmıştık:

- 1) Kanun ve Yönetmelik sınırları dahilinde (Kısmen) serbest ekonomi,
- 2) Zekat ödeme mecburiyeti,
- 3) Miras kanunu,
- 4) Faizin yasaklanması,

1) Bugün, sınırsız kapitalizm ile Komünizm ve Faşizm'in zararlarını görebilen herkes, birinci bölümün doğruluğunu hiç değilse prensip olarak kabul ediyorsa da zihinlerinde hala açığa çıkmamış müphem taraflar kalmıştır. Fakat yukarıda adı geçen kitabımızda etraflıca açıklanan, Arazi ve Üretim araçları ile ilgili İslam

Ahkamı'nın iyi anlaşılması zihinlerden bu tip istifhamları sileceğine kanaatimiz vardır. Hem "İslamda arazi Mülkiyeti Meselesi" adlı kitabımızın da bu konuda yardımcı olacağına inanıyoruz.

2)Bu ikinci bölümün doğruluğu ve faydalı oluşu ise, bugün geniş ölçüde dünyanın gözü önüne açık olarak serilmiştir. İyi bir tetkikçi gözlemci'nin gözünde; toplumu teminat altına almak, kalkındırıp mutlu bir seviyeye yükseltmek için, zekat usulünün İslam'a getirdiği şümullü sistemin yanında, Komünizm, Faşizm ve demokratik kapitalizmin çağımızda, aynı maksat ve gayeler için getirdiği geniş sistemlerin, kayda değer hiç bir ehemmiyeti olmadığı aşikardır.

Böyle olmasına rağmen insanlar İslam'ın zekat kurallarını bütün detaylarıyla birlikte kavramadıklarından olacak ki bu konuda daima şüpheyeye düşerek medeni bir devletin çağımızda zekat usulünü, onda bir (öşür) beşte bir (humüs) prensibini nasıl uygulayabileceğini az da olsa idrak edememektedirler. Bu konuda duyulan eksikliği "İslam'da Zekat Kuralları" adlı kitabımız giderecektir inşallah.

3) Fakat üçüncü bölümde ele alınan miras konusunda İslamın tuttuğu yol dünyanın diğer bütün miras kanunlarına ayıkrıdır. İnsanlar, İslam miras kanununun bir çok hikmetlerini anlamadıklarından olacak ki bir sürü tenkit ve itirazlarda bulunuyorlar. Halbuki dünya şimdi kendiliğinden İslam miras kanunlarına doğru yavaş yavaş dönüş yapmaya başlamıştır. Hatta Rusya Komünizm'i bile İslam miras kanunlarından faydalanmaktan ve adapte etmekten başka çare bulamamıştır.

4)Fakat en çok güçlüğe, insanlar dördüncü bölümü anlamakta düşünüyorlar, doğru olabileceğine inanmakta zorluk çekiyorlar.

Asırlardır geleneksel basit ekonomi ilimleri insanların kafasına yer ederek faizin yasaklanması işinin yalnız "duygular" la ilgili olduğu, hakikatle hiç bir ilişkisi bulunmadığını beyinlere iyice işlemiş ve kişinin başkasına faiz istemeden borç vermesinin bağıştan başka bir şey olmadığı kanısını uyandırmıştır.

Bu iktisat bilimlerine göre, güya dinin insanlardan faizi terk etmelerini bu kadar bir şiddet ve kat'iyetle istemesi haksızlık olup insanlık için faydalı ve kaçınılmaz bir ihtiyaç olan şeyi bırakmalarını emretmesi fitratın sınırları dışına çıkmamış. Hem faiz akıl ve mantık yönünden çok makul olup iktisadi yönden itiraz edebilecek bir tarafı da yokmuş. Öteden beri yayılarak zihinlere yerleşmesi için gayret sarfedilen, burjuva sınıfının bu yanlış nazariyesinin tesiriyle, yeni kapitalistik sistemi tenkit edip zarar ve kusurlarını açıklarken bu günün insanları bu nizamın esas kusuru olan faizi görememektedirler. Görseler bile sözü kısa keserek yazılarında ve konferanslarında bunun üzerinde durmamaktadırlar.

Halbuki bu nizamın başta gelen kusuru faizdir. İnsanlığa en çok felaket getiren de odur.

Bugün Rusya'daki komünistlerin dahi, her fesatlığın başı olan faizcilik işini ilerletmek, geliştirmek için İngiltere ve Amerika gibi (kapitalist devletlerin) sarfettiği gayretten geri kalmıyan bir gayret sarfederek çalışmakta olduklarını görüyoruz. (Halbuki bu meselede komünistler kapitalizm ile mücadele ederler.)

En çok hayret ettiğimiz bir husus da, faiz düşmanlarının en kuvvetlisi ve en fazla düşmanı müslümanların olması gerekirken Batının yanıltıcı propagandası onları da tesiri altına almış, içlerinde zayıf karakterde ve akıldan uzak olan din adamları: “Faiz tenkit edilmeye müstahak, kötü bir şeyse, muhakkak şahsi ihtiyaç ve nafakaları için borç olan insanlardan alındığı takdirde öyledir” demeye başlamışlardır. Yoksa bunlarca ticaret ve diğer iktisadi işlerde kullanmak üzere borç olan insanlardan faiz almak ahlaka da, insanlığa da, aykırı değildir. Hiç bir iktisat prensibiyle de çelişmez. Bu tip faiz helaldir. Allah'ın insanlara bir lütfudur, demekte de hiç tereddüt etmezler.

Çok daha hayret edeceğimiz diğer bir husus, günümüzde bazı sözde müslümanların kendilerini birtakım hileli ve dolanbaçlı yollarla kandırarak ve çürük esaslara güvenerek, eski zamanların faizciliğini ayırdetmeye, arada bir fark olduğunu göstermeye uğraşmaları ve zamanımızda bankalar yolu ile dönen faizli mali işler iyidir, hiçbir kirli tarafı yoktur, bundan faydalanmak tamamen caizdir ve haram değildir, demeleridir.

Bu yanıltmalara ve sapık görüşlere düşmekten yana bahtiyar olanlar ise faizi iptal edip kaldırdıktan sonra, mali işleri zamanımıza uyacak şekilde yürütmenin nasıl mümkün olacağını idrak edememektedirler.

İşte bu kitapta ele alacağımız konular, açıklamaya çalışacağımız problemler bunlar olacaktır inşallah.

Ebul-A'la El-Mevdudi

BİRİNCİ BÖLÜM

NAZARİ YÖNDEN FAİZİN

YASAKLANMASI

FAİZİ TEMİZE ÇIKARANLARIN İLERİ

SÜRDÜÜ EN ÖNEMLİ DELİLLER.

(Faiz ile ilgili problemleri görüşürken) ilk olarak ele almamız ve öncelikle işleyip sonuca varmamız gereken sorular vardır. Bunlar: Gerçekten faiz makul bir şey midir? Aklen insanın borcu üzerine bir de faiz istemesi hakkı mıdır? Acaba adalet başkasından borç alan kişinin borç aldığı adam anlaştıkları kadar fark ödemesini iktiza eder mi? sorularıdır. Şayet biz bu soruları cevaplandırıp kesin bir sonuca bağlayabilirsek kitabımızın ele aldığı mevzuların yarısından çoğunu aynı görüş birliğiyle kabul etmiş oluruz. Ancak faizin makul bir şey olduğu bize kesinleşecek olursa, faizi yasaklıyanların ve haramdır diyenlerin elinde kuvvetli bir delil kalmaz. Fakat, faizin makul bir şey olduğunu ispat etmek mümkün olmazsa, o zaman faiz gibi makuliyeti olmıyan bir şeye ısrarla sarılmanın sosyal hayatta bunu yaşatmak için gösterilen gayretlerin nedenlerini araştırmak, derin derin düşünmek icabeder.

FAİZİ TEMİZE ÇIKARAN DELİLLERİN İLKİ:

Karşımızda bulacağımız, faizi temize çıkaran ilk delil şu olacaktır: Başkalarına borç veren insan parasını tehlikeye maruz bırakmış sayılır, hem borç verdiği insanı da kendi nefesine tercih etmiş, öncelikle onun ihtiyacını gidermiş, kendisinin pekala faydalanabileceği parayı ona teslim etmiştir. Şayet borç alan adam aldığı bu parayı şahsi ihtiyaçlarından birini gidermek için aldıysa “ev kirası, taşıt kirası, mobilya kirası” gibi, bu paranın da kirasını vermelidir ki parayı kazanmakta bütün gücünü, kuvvetini kullanan, borç verme tehlikesini göze alan ve bu uğurda zarara katlanan borç verenin de hakkını korumuş ve zararını karşılamış olsun. Borç alan adam bu parayı şahsi ihtiyaçlarında kullanmak üzere aldığı durumda durum böyle olursa, ticari sahalarda ve karlı bir işte, gelir sağlayacağı bir sanayide çalıştırmak için borç aldığı takdirde, borç veren haklı olarak bu adamdan verdiği borç için bir fark (faiz) isteyebilir. Çünkü: borç alan adam aldığı borç para ile bir kazanç elde etmektedir. Bu kazançta borç verenin elbette bir hakkı vardır. Borç alan adam borç verenin bu hakkını ödemekten niçin imtina etmelidir?

Bu kanaatin başında belirtilen borç verenin parasını tehlikeye maruz bıraktığı, borç alan adamı da kendi nefesine tercih ettiği iddiasının doğruluğundan ve samimiyetinden şüphemiz yoktur. Ancak “Parayı tehlikeye maruz bırakmak” veya “Başkasını kendi nefesine tercih etmek” gibi daha ziyade ahlaki olan unsurları borç verenin kendisine ticaret ve kazanç yolu yapmaya ne hakkı olabilir? Hangi esas ve prensiplere göre de bu sözde kazancı yılda, ayda, yarım yılda % 5 veya % 10 olarak değerlendirebilir?

Borç verenin, parasını tehlikeye maruz bıraktığı iddiasına dayanarak isteyebileceği hak -Akıl ve mantığa göre- borçludan borç verdiği paraya eşit değerinde bir rehin vermesini istemekten öte gitmez. Prensip olarak da parasını tehlikeye maruz bırakmak istemiyen adam hiç borç vermez. Muhakkak olan şey

ise “Tehlike” üzerinde değer ve fiyat tartişması yapılabilecek bir mal veya kira ücreti alınacak bir ev bir taşıt ve herhangi bir eşya değildir.

“Tercih” e gelince: Tercih kazanca alet edilmediği takdirde tercih sayılır, “Tercih” i isteyen mukabilinde yüksek ahlakın vereceği manevi hazlarla yetinmelidir. Bu ahlaki unsuru ticaret ve kazanç vasıtası olarak kullanmak isteyen dilini tercih iddiasından geri almalı ve açıkça “Yalnız kazanç istiyorum” demeli, bize de alacağı farkın -Faizin- hukuki nedenlerini belirtmeli. Ayrıca faiz adıyla aylık veya yıllık olarak böyle bir miktarı almaya hak tanıyan sebepleri de bize açıklamalıdır:

Acaba zararına mukabil bir karşılık mıdır? Cevap: Hayır.. Çünkü borç verenin verdiği borç para, ihtiyacından fazla olup kendisinin kullanmadığı bir paradır. Ayrıca, zarar uğramıyacağı için de karşılık almayı hak etmemiştir.

Acaba bir ücret midir? Cevap: Hayır... Çünkü ücret insanın tamirinde, yapımında ve müstecire elverişli hale getirilmesinde, gücünü, parasını ve vaktini harcadığı şeyler için alınır. Bu şeyler mesken, taşıt, ev eşyaları v.b. gibi, zamanla yıpranan, eskiyen, kırılan ve kullandıkça kıymeti azalan şeylerdir. Ücret haklı olarak bunlar için alınır. Ancak bu ücret tarifine tüketilen, tahıllar, meyveler ve para gibi şeyler uygun değildir. Hangi akıl prensibine dayanarak tüketilen şeylerden kira alınması düşünülebilir?

Nihayet borç veren iddiasını haklı göstermek için:“Ben başka bir şahısa kendi paramdan faydalanmasına fırsat veriyorum, bunun için de bu faydadan bir pay almak hakkımdır” diyebilir. Bu sözün biraz makul bir tarafı olduğunda şüphesiz yoktur.Fakat Allah için doğruyu söyle: Açlıktan kıvranan, evlatlarının açlığını gidermek için, senden bir miktar borç tahıl olan adamın, yahut hasta eşini, yavrusunu veya annesini tedavi ettirmek için, senden biraz borç para tahıl alan kişinin, tahılından veyahut parandan, sana kendisinden aylık, senelik gibi belirli ve garantili bir karı alma hakkını verecek kadar faydalandığına inanıyor musun?

Şüphesiz ki bu adam senin tahılından ve parandan, faydalanmıştır, bu şekilde faydalanmasına fırsat veren de sen olmuşundur. Ancak hangi adalet veyahut akıl?... Hangi ekonomi kuralı?... Hangi ticaret anlayışı?.. Verdiğin bu “fırsat” ın mahiyetini niteler, hududunu belirtir ve sana da maddi değerini tayin etmen için, keyfine göre ve borç alanın felaketinin şiddetiyle: süresiyle orantılı bir artış yapman içinde hak verebilir? Senin en fazla yapabileceğin şey şayet felakete uğramış muhtaç kardeşine fazla parandan biraz sadaka verecek kadar geniş kalpli değilsen belli bir süre içinde paranın eksiksiz iadesini garanti edecek bir rehin veya kefil mukabilinde borç verirsin. Ama garanti mukabilinde dahi borç vermekten sakınırsan, hiç borç vermemek senin için en akıllı ve dürüst yol olur. Ancak kardeşinin felaketini kendisine ticaret sahası edinmen aç karınların, ölümle pençeleşen hastaların durumlarını sömürülecek maddi kaynak yapman ve

bu felaketzedelerin şiddetli ihtiyaçlarını kendin için bir kar artırma fırsatı bilmen bütün ticaret prensiplerine adalet ve insanlık esaslarına tamamen aykırıdır.

“Faydalanma fırsatı verme” nin şayet maddi bir değeri varsa, bu da ancak borç alanın aldığı parayı ticarete, sanayide veyahutta kazanç sağlayacak bir sahada kullandığı taktirde doğru olabilir. Bu gibi durumlarda borç veren “Verdiğim borç parayla borç alan adam kendine bir kazanç sağladığına göre, benim de bu kazançtan bir nasibim olmalıdır” diyebilir. Madem ki, borç veren adam muattal faydalı ve gelir sağlayıcı bir işte, kullanmak amacındadır, bunun içinde en doğru yol -parasını borç verecek yerde- başka biriyle ticarete yahut sanayide muayyen bir kar nisbetiyle ortaklık kurarak kara da, zarara da iştirak etmesidir. Fakat -kar veyahut zarara katılmaksızın- başkasına bir miktar borç para vererek:“Benim paramdan faydalandığına göre senden, paramı kullandığın müddetçe her ay -diyelim- bir lira almak hakkımdır.”Demesi hiç bir surette makul değildir. Bu hususta akıla gelecek olan ilk soru şayet borç alan adam zarar ettiyse, yahut ta ettiği karın hepsi de ayda bir liradan az olursa hangi esasa göre borç veren bu adamdan ayda bir lira almakta haklı olur?Şayet borç alan adamın ettiği karın hepsi ayda bir liradan ibaretse hangi adalet şekli, uğrunda vaktini, gücünü ve kabiliyetini kullanarak elde ettiği bu kardan kendisi faydalanmadan, hepsini borç verene ödemesini doğru bulur?Borç veren adam sadece borç verdiği için bütün bu karı haksızlıkla nasıl alabilir?Bir çiftçinin toprağını süren öküzün bile akşam olunca çiftçiden en az bir kucak ot istemesi hakkıdır. Ancak, faiz dünyası, insanoğlundan bütün bir gün boyunca sahibine çalışan ve akşam olunca otuna kavuşacak yerde, karnını doyurmak için başka yere gitmeye mecbur olan bir öküz olmasını istemektedir.

Ticarette uğraşan insanın, aldığı borç paradan edindiği karın dediğimiz miktardan fazla olduğunu kabul edelim, bu durumda bile, toplumun ihtiyaçlarını gidermek için çalışan, maddi manevi bütün güçlerini bu uğurda sarfeden kıymetli vakitlerini harcıyan hakiki üreticilerini, çiftçilerin, tüccarların, gerçek iş adamlarının, kazanma ve kar etme imkanları teminat altına alınıp garantiye bağlanmadığı halde, yalnız muattal parasından bir miktarını borç verdiği için, evinde rahat rahat oturan bir faizcinin, karının belirli olması ve teminat altına alınması, hiç bir ekonomi kanununa, ticaret anlayışına ve adalete göre makul olabileceği ispat edilemez. Çünkü:bütün gücüyle çalışan zümre devamlı bir şekilde “zarar etme” tehlikesiyle karşılaşırken, faizci arkadaşımızım karı, teminat altına alınmış durumdadır. Çalışan zümrenin karı borsası durumuna göre çoğalıp azalırken evinde yatan faizci anlaştığı gibi aylık, yıllık, karını boclusundan noksansız almaktadır.

FAİZİ TEMİZE ÇIKARAN DELİLLERİN

İKİNCİSİ:

Tenkitlerimizden açıkça anlaşıldığı gibi, faizi temize çıkarmak için öne atılan kanaatlar ilk bakışta, faizin olumluluğunu, akla yatkınlığını ispata yeterli gibiyse de, dikkatli bakacak ve tetkik edecek olursak, ne kadar zayıf ve asılsız olduklarını gözümüzle görürüz.

Tüketimde ve şahsi ihtiyaçlarda kullanılmak üzere olunan borçlarda, faizi olumlu kılan hiçbir delil bulunmadığı muhakkaktır. Faizi koruyanlar ve olumluluğunu savunanlar bile iddialarını itiraf etmişler, esasında çürük olan davalarını bu yönden savunmaktan vazgeçmişlerdir.

Ticari amaçlarla alınan borçlar hususunda, faizi savunanlara şu soru sorulmaktadır: Faizi, kendisine mukabil bir değer veyahut paha saydıran şey nedir? Başka bir deyişle, faiz hangi şeyin, karşılığı veya pahasıdır? Borç veren adamın verdiği borç para ile birlikte, borç alan adama verdiği cevher iksir nedir ki, bunun maddi değerine göre borç veren adamın muntazam bir ödenek almaya hakkı oluyor? Bu maddi değeri de aydan aya veya yıldan yıla istiyebiliyor?... Faizi savunanlar işte bu “şeyi” belirtip göstermekte ecel teri dökmektedirler. bunlardan bazıları bu meçhul şeyin “faydalanma fırsatını vermek” olduğunu söylemektedirler. Fakat bu “fırsat verme” daha önce de belirttiğimiz gibi borç veren adama, zamanla üreyen garanti ve kesin bir geliri hak ettirecek nitelikte değildir. Ancak, borç verenin kendisinden borç alan adamın karına-Ortada bir kar varsa-belirli bir nisbette ortak olma hakkı vardır.

Bir başka grup da, bilinmiyen şeyin “Erteleme veya mühlet” olduğunu, borç alan adamın aldığı borç parayla birlikte bunu da aldığı iddia etmektedirler. Bunlara göre “mühlet” in özünde bir maddi değer vardır ve bu değer mühletin sürekliliğiyle artar. Yine bunlarca, borç alanın parayı aldığı andan itibaren geçen her saatin de maddi bir kıymeti vardır.. Bu zaman içerisinde aldığı parayı ticarete yahut sanayide kullanmakta veyahut ta ticari malları piyasaya getirerek satış yapmaktadır. Şayet kendisine bu mühlet verilmemiş olsaydı yahut işini tamamlamadan para geri alınsaydı, muhakkak ticaretini de, işini de yürütemezdi. İşte bu yüzden “Zaman” aldıkları borç parayı ticarete ve gelir sağlayıcı işlerde kullanacakları için maddi değeri de ehemmiyeti olan bir şeydir. Gerçek bu olduğuna göre, niçin kendisine borç vermek suretiyle bu fırsatı sağlayan adama, edindiği kardan bir miktar vermesi makul ve akla yatkın olmasın? Hem yine bunlarca “Zaman” süresinin uzunluğuna ve kısalığına göre borç alan adamın kar etme imkanını çoğaltır yahut azaltır. Bunun böyle olduğunu, parasının zaman süresine göre kar getirdiğini idrak edip bildikten sonra borç verecek adam parasını karşılıksız verir mi?

Evet ama bu hususta karşımıza daha çok zor sorular çıkacaktır: Borç veren adam, nasıl ve hangi usullerle kendisinden aldığı borç parayı ticarete işleten insanın muhakkak insanın muhakkak kazandığı ve hiçbir türlü zarara uğramadığını bilebilir? Bu kazancın yüzde kaç olacağını nasıl kestirir, bu

meçhul kazanca göre de yüzde faizini nasıl tayin edebilir? Hangi imkan ve ölçülerle, borç alan adama verdiği mühletin her ay yahut her yıl bir kazanç getirdiğini bilerek aylık yıllık faizini nasıl isteyebilir?

Bu sorulara ve daha birçok benzerlerine faizi savunanlar cevap vermekten acizdirler. Daha önce de belirttiğimiz gibi, ticaret ve iş alanlarında gerçekten bir anlaşma yolu varsa o da iki tarafın da zarar ve kara belirli bir nisbetle ortaklık kurmalarıdır.

FAİZİ TEMİZ ÇIKARAN DELİLLERİNİN

ÜÇÜNCÜSÜ:

Diğer bir zümrenin dediğine göre “Menfaat celp etmek” kapitalin içinde bulunan ayrılmaz bir özelliğidir. Kişinin bir başkasının kapitalini ödünç olarak işletmesi faiz ödemesini gerektirir. Bu faizi de, ödünç veren adamın isteğine göre aydan aya veya yıldan yıla ödemelidir. Bilinmektedir ki kapital tüketim maddelerini hazırlamaya ve yetiştirmeye yardımcı esastır. Çünkü üretim kapitalin yardımıyla yüksek kalitede ve bol miktarda mal ihraç etmek mümkün olup beynelmilel pazarlara kadar sürüm yapılabilir. Fakat kapital az olursa ihraç edilen mal az ve kalitesiz olur, dünyanın büyük pazarlarına eriştirilemez. Bundan açık olarak anlaşıldığı üzere, kar celp etmek kapitalin ayrılmaz (zımni) bir özelliği olmuştur. Bu yüzden sadece kapitalini başkasına ödünç verdiği için kapitalistin faiz istemesi hakkıdır.

Esas olarak “kar celp etmek kapitalin ayrılmaz özelliğidir” iddiası doğru değildir. Çünkü, bu özellik kapitalde yalnız ve ancak, faydalı ve karlı işlerde kullanıldığı zaman görülmektedir. Bir de “Ödünç, alan adam kazancından bir kısmını ödünç veren adama ayırmalıdır. Çünkü onun parasını gelir sağlayacak bir işte kullanmakta ve kar elde etmektedir.” diyebilirsiniz. Bu halde borç aldığı parayla hasta eşini tedavi ettiren veya akrabalarından birisinin cenazesini kefenleyip kaldıran insanın aldığı kapitalden ne gibi ekonomik bir kar elde ettiği iddia edilebilir? Kapital, bu zavallıya hangi maddi menfaati celp etmiştir ki dolayısıyla kapitalist bu sözde menfaatten payını istemekte haklı olsun? Sonra kapital gelir sağlayıcı iş sahalarında kullanıldığı taktirde bile her zaman için kar getirmektedir mi ki “Menfaaat celp etmek kapitalin ayrılmaz özelliğidir” sözünün doğruluğunu kabul edelim. Halbuki iş sahalarında kapital miktarı arttığı taktirde, kar imkanları azalmakta hatta sahiplerine zarar bile getirmektedir.

Ticaret dünyasını sık sık tehdit eden sekteler kapitalistlerin külliyetli miktarda ve devamlı bir şekilde iş sahalarına yatırım yapmalarından doğmaktadır. Çünkü bu yatırımlar neticesinde üretim ve ihraç fazlalaşarak mallar, çarşı, ve pazarlarda dökülü kalmakta, bu durumda alıcısız kalan fazla malların fiatları düşmekte, iş adamlarının kar etme ümitleri iyice kırılmaktadır. Hem menfaat celp etmek

kapitalin ayrılmaz özelliğiye dahi, bu özelliğin meydana çıkması kuvvetli dış etkiler bağlıdır. Bunlara kapitali işleten adamların güçlerini, zeka ve tecrübelerini ilave etmek lazımdır. Bu adamların zamanına göre malları afetlerden korumak, müsait şartları yaratmak için nasıl mücadele ettikleri herkesce bilinmektedir. Bunlar ve benzeri çalışmalar kapitalin kar celp etmesi için gerekli olan şartlardır. Bu şartlardan birisi tam vaktinde tamamlanmayacak olursa kapital kar celp etme özelliğini kaybeder. Çok zamanlar tersine dönerek zarar bile celp eder. Kapitaliste gelince, faizcilik kurallarına göre ödünç alan adama gerekli olan bu şartları hazırlamak ve getirmek hususunda hiçbir külfete katlanmayacağı için ondan faiz istemiye hakkı da olamaz. Fakat faizcilikte kapitalistin bilinen esas iddiası bu değil. Ona göre; Borç alan adam madem ki kapitalini işletmektedir, ister kazansın ister kaybetsin, faizini vermeye mecburdur. Kapital ona ister menfaat celp etsin ister etmesin durum onun için yine aynıdır.

Münakaşayı kısa kesmek için, “Kapital kar celp etme özelliğine haiz olduğundan kapitalistin bu kardan faydalanması hakkıdır.” iddiasının doğruluğunu kabul etsek bile kapitalin şu veya bu gibi belirli bir müddet içerisinde ne kadar kar edeceği önceden peşin olarak nasıl kestirebilir? Bu meçhul kara göre de borç alan adamın ayda veya yılda kapitaliste ödemesi gereken faiz nasıl kesin olarak belirtilebilir?

Karın da, faizin de önceden peşin olarak, herhangi bir aritmetik yolu ile hesaplanmasının mümkün olacağını kabul etsek bile; 1955 yılında ticari bir kuruma on yıl vadeyle, aynı yılda başka bir ticari kuruma yirmi yıl vadeyle, o yılın geçer faiz fiatları üzerinden yatırım yapan kapitalistin; faiz fiatlarının 1965 yılında 1955 yılına göre bir hayli farklı olduğu mülahazası ile ve bu farkın 1975 yılında gittikçe artacağı ihtimali karşısında sayın kapitalistin, kapitallerinin bu an veya yirmi yıl içerisinde celp edeceği kar’ın değişmeyeceğini aynı olarak devam edeceğini nasıl bildiğini biz bir türlü anlıyamıyoruz. Acaba kapitalini 1955 yılında bir ticari kuruma da yirmi yıl vade ile yatıran adamın, bu on veya yirmi yıllık süre içerisinde olacak değişikliklerle itibar etmeden, belki de zarar edecek olan her iki ticari kurumun da zararına karışmadan 1955 yılında tayin edilen kesin miktar faizini muntazam almaya hangi akıla ve mantığa göre hakkı vardır?...

FAİZİ TEMİZE ÇIKARAN DELİLLERİN

DÖRDÜNCÜSÜ:

Bu dördüncü delili insanlara doğru göstermek, kabul ettirmek için, sarfedilen gayret, gösterilen çaba diğer kanaatlara gösterilen gayret ve çabalardan çok daha fazla olmuştur. Bu kanaate, göre: Yaradılışı itibariyle insanoğlu hemen şimdi olabilecek faydayı ve zevki geleceğin muhtemel olan birçok faydasına ve

zevkine tercih eder. İstikbalde gelecekleri beklenen faydalar ve zevkler zamanın uzaklığı kadar şüpheli olurlar. Aradaki günlerin sayısı çoğaldıkça da bunlar kıymetlerini kaybederler. Böyle olmanın da birçok sebepleri vardır:

1- İstikbalin karanlık ve müphem olması yanında hayatın garanti olmaması sebebeyile istikbalde gelecek olan faydalar ve zevkler kat'i değildirler. İnsanoğlunun muhayyilesinde de bunların birer örnekleri yoktur. Şimdiki zamanda hemen nasıl olacak faydaların ve zevklerin kat'iyeti olduğu gibi insan onları gözleriyle de görmektedir.

2- Bugün için herhangi bir şeye muhtaç olan insanın nazarında bu şey az faydalı da olsa onu elde etmek, ihtiyacını gidermek istikbalde gelmesi muhtemel olan belki de o zaman için ihtiyacında olmayacağı çok faydalı şeylerden daha kıymetlidir, nazarında tercihe şayandır.

3- Bugün, insanın elde ettiği para faydalı ve hemen kullanılmaya elverişli olduğu için yarın elde edeceği paradan daha üstün değerdedir.

Bu sebepler yüzünden insan şimdiki zamanın kat'i faydasını istikbalin müphem karından daha çok üstün tutar. Buna göre de borç alan adamın şimdi aldığı para yarın borç verene ödeyeceği paradan daha üstün kıymettedir. Faiz aradaki bu fark kadar olup, borçlunun borç aldığı adama parasını geri öderken eşitliği sağlamak için verdiği bir paradır. Mesela: Yüz lira borç para veren bir insan borç verdiği adama anlaşarak bir yıl sonra yüz üç lira geri ödemesini isterse hazır yüz liraya karşılık gelecekteki yüz üç lira arasında bir değişim veya alışveriş yapmış olurlar. Aradaki üç liralık fark yüz liranın şimdiki hazır değeriyle uzak gelecekteki -Maddi değil- manevi değeri arasındaki fark kadardır. Şayet bu üç lira bir yıl sonra yüz liraya katılmıyacak olursa, bir yıl önce borç alan adama geri ödenen yüz lira arasında eşitlik sağlanmamış olur.

Evet... Halkın gözüne haklı göstermek için bu kanaati meydana getirmekte, savunmakta gösterdikleri dehayı layık olduğu kadar takdir etmemek haksızlık olacaktır. Ancak iddia ettikleri şimdiki zaman ile gelecek zaman arasındaki değer farkının yanıltmadan başka bir şey olmadığı da açık bir gerçektir.

Acaba insanoğlu (yaradılışı itibariyle) yaşamakta olduğu şimdiki zamanın gelecek zamandan, yani istikbalde daha değerli olduğuna inanmakta mıdır? İnanıldığını kabul etsek bile, niçin insanlar bugün kazandıklarını bugün harcamıyorlar da birazını gelecek için artırmaya çalışıyorlar? Geleceğini düşünmekten vazgeçerek varını yoğunu günlük zevkine sarfetmeyi tercih edecek acaba yüzde bir kişi bilmem çıkar mı? İnsanların % 99'u (günlük zevklerini gidermek şöyle dursun) geleceğin endişesiyle ihtiyaçlarından bir kısmını kısıtlıyarak artırım (tasarruf) yapmak suretiyle tedbir almaya, bu muhtemel ihtiyaçları karşılamak için hazırlık yapmaya uğraşıyorlar. Çünkü insanlar

geleceğin (bilinmeyen) ihtiyaçlarını, muhtemel zor durumlarını kafalarında olduğundan daha çok büyütürler ve şimdi -nasıl olsa geçmekte olan- zamanlarından daha korkunç görürler. Hem insanoğlunun bütün gayret ve çabası istikbalini teminat altına almak huzur ve rahata kavuşmak için değil midir? Gençliğinde bütün gücüyle çalışan insanın gayesi de bundan başka bir şey midir? Gününü gün ederek istikbalini tehlikeye düşüren ve geleceğinin pahasına bugün zevk eden insan muhakkak düşük bir aptaldır. Böyle bir şey ya cahil bir adamdan ya da serserilerden beklenir. Belki de geçici azgın bir şehvete kapılan insan da olabilir. Bundan başka, böyle bir şey akıllı bir insandan beklenemez.

Bu dördüncü delilin doğruluğunu bilgiden ve düşünceden yana biraz nasibi olan bir insan asla müdafaa etmez. Hem “İnsan şimdiki hayatının müreffeh olması, rahata erişmesi için gelecekte terettüp edecek mahzurlara katlanmakta zarar görmez” diyen görüşlerine katılsak bile, bu görüşe dayanarak yapacakları hüccetlenmenin doğru olacağına hiç bir surette ihtimal yoktur. Çünkü “Elde hazır olan yüz lira bir yıl sonraki yüz üç liraya eşittir -faizin anlayışına göre-” desek bile, bu bir yılın sonunda ortaya çıkacak olan gerçek durum ne olacaktır? Borç veren adama borcunu ödemeye giden borçlu, geçen yılın yüz lirasına karşılık şimdiki zamanın yüz üç lirasını verirken yahutta iki yıl sonra -ilk yılda ödeyemediği borcunu- yüz altı lira hazır parayı geçmişte alınan yüz liranın eşit karşılığı olarak vermiyecek midir (!), geçmiş, ile şimdiki zaman arasındaki değer oranı sizce bu mudur? Sizin nazarınızda -Prensip yönünden- geçmiş zaman ara uzadıkça, eskiyip günler geçtikçe, yollar çoğaldıkça, şimdiki zamana göre daha mı değerli olmaktadır? Size geçmişte giderilen ihtiyaçların değeri şimdiki ihtiyaçların değerinden daha fazla, değerinde mi ki bir zamanlar verdiğiniz belki de unuttuğunuz paranın değeri her saat başı biraz daha artmakta ve günün cari paralarından daha çok kıymetli olmaktadır? Sizce bir yıl önce verdiğiniz iki yüz lira, bugünün -mesela- 250 lirası var mıdır?

FAİZ FİATININ MAHİYETİ

İşte faizi, adalet ve mantık karşısında temize çıkarmak için müdafaa edenlerin ileri sürdükleri kanaatlar bunlardır. Teknik ve açıklamalarımızdan anladığımız gibi, ne adaletin ne de mantığın bu kötü işte ilgisi yoktur. Faizin alınmasının ne de verilmesinin doğru olacağını ispat etmek- En kuvvetli delillerle dahi-gerçekten mümkün değildir. En çok hayret edilecek bir şey, gerçeğin böyle olmasına rağmen batılı bilginlerin ve düşünürlerin faizi hiç münakaşasız kabul edilebilecek bir şey, gerçeğin böyle olmasına rağmen batılı bilginlerin ve düşünürlerin faizi hiç münakaşasız kabul edilebilecek bedihi (ispatsız kabul edilen) şeylerden saymış olmalarıdır. Bunlar faizin olumluluğunu sabit bir gerçek görerek üzerinde durmaksızın, faiz fiatının “mukalliyetini” münakaşaya koyulmuşlardır. Çağdaş batı yazarlarının kaleme aldıkları yazılar arasında faizin müsbet bir alışveriş tarzı olup olmadığına dair bir bahse pek az rastlanır. Ama,

faiz fiatı hakkında bir sürü tenkit ve itirazlar mevcuttur. Batılı fikir adamları yok efendim “şu” faiz fiatı çok yüksek kabul edilmeyecek derecede sınırı aşkındır da “bu” faiz fiatı akla daha yatkın, daha elverişli daha kabule şayandır; gibi, tartışmalara girişmişlerdir.

Faiz için hakikaten akla yatkın (makul) denebilecek bir fiat mevcut mudur? Esas itibariyle kendisinin makuliyeti ispat edilemeyen bir şeyin fiatının makul olup olmayacağı, söz konusu olamaz. Fakat biz -şimdilik bu gerçekten sarfı nazar ederek- hakikaten (batılıların iddia ettikleri gibi) faiz fiatı için fitri ve makul bir fiat var mıdır sorusu üzerinde durup gerçeği öğrenmeye çalışalım! Hem sonra bu faiz fiatının makulolacağını ve kabul edilebileceğini belirten, şu fiatın da makul olmayıp itiraz edileceğini gösteren ölçek ve tartı nedir? Bugün dünyada makuliyeti kabul edilerek yürütülen cari faiz fiatları akla dayanan rasyonel esaslara göre mi tayin edilmiştir? Bu soruları iyice tetkik edecek olursak sabit bir gerçek olarak anlarız ki dünyada daha bugüne kadar “makul” bir faiz fiatı tespit edilememiştir. Muhtelif fiatların muhtelif zamanlarda faiz için “makul” bir fiat olacağına karar verilmişse de aynı fiatlar başka zamanlarda gayrimakul ilan edilmişlerdir. Hatta, bir yerde makul sayılan fiat başka bir yerde gayrimenkul (olumsuz) sayılmaktadır. -Mesela- Hinduki zamanının büyük filozoflarından Kuotilya'nın açıkladığına göre yılda % 15-60 makul faiz fiatı sayılmakta idi, bazı hallerde daha da yükseltilebilirdi. 18. yüzyılın ikinci yarısıyla 19. yüzyılın ilk yarısında Hindistan Birleşmiş Devletleri'nin bir taraftan yerli faizcilerle diğer taraftan İngilizlerin Doğu Hindistan Kumpanya'sı ile yaptığı mali anlaşmaların faiz fiatı genel olarak % 48 idi. Hint hükümeti Birinci Cihan (1914-1918) Savaşı'nda, savaş yardımlarını % 3,5 yıllık faizle almıştı. 1920-1930 yılları süresince kooperatifler arasında cari genel faiz fiatı % 12-15 arasındaydı. Ülkenin mahkemeleriye 1930-1940 yılları arasında % 9 civarında olan faiz fiatlarının makul oluşuna binaen hüküm verirdi. Hindistan İhtiyat Bankasında (Reserve Bank of india) yıllık faiz fiatını % 3 olacağına karar verildi ve harp yılları boyunca da uygulandı. Hükümet ise savaş yardımlarını % 2 yıllık fiat üzerinden almaya devam etti.

Bizim Hindistan kıt'amızda vaziyet böyle idi. Bir de Avrupa devletlerinin bu zamanlarda ne durumda olduklarına bakacak olursak kayda değer bir fark göremeyiz. 16. yüzyılın ortalarına doğru İngiltere'de % 10 yıllık faiz tutarının makul olduğu kanaatine varılmıştı. 1920 yılında bile Avrupa'da bazı merkez bankaları % 8-9 yıllık fiat üzerinden işlem yapmaya devam ediyordu. Yine bu yıllarda Avrupa devletlerinin Birleşmiş Milletlerden aldıkları istikrazların yıllık faiz fiatı yaklaşık olarak bu civarda idi. Fakat şimdi Avrupa ve Amerikalılara bu fiatlardan söz edecek olursan yüzüne haykırırlar ve bunun faiz fiatı değil, halkın parasını soymak olduğunu iddia ederler.

Bugünkü duruma da dönüp bir bakacak olursak cari faiz fiatlarının yılda % 2,5-3 arasında olduğunu görürüz. Zamanımızda en çok faiz fiatı % 4 ü geçmemektedir. Çok kere durum % 1/2-1/4 gibi küsurata ihtiyaç gösterir. Halbuki 1927 yılı kanunlarının halka ödünç para veren faizcilere tanıdığı normal yıllık faiz fiatı % 48 idi. Bu devirde Amerika'da, mahkemelerde faizcilerin müşterilerinden hakettikleri yıllık faiz fiatı % 30-60 arasında olurdu. Şimdi Allah için doğruyu söyleyin: Bu fiatların hangisi fitri ve makuldür? Biraz daha düşünün ve cevap verin: Acaba hakikaten yeryüzünde faiz için fitri ve makul fiat diye bir şey var mıdır? Doğruyu söylemek gerekirse, siz bu konuda ne kadar derin düşünürseniz düşünün aklınız size, borç alan adamın aldığı paradan edeceği kar kesin olarak tayin edilmedikçe, makul bir faiz fiatını tesbit etmenin mümkün olmayacağını gösterir.

Ödünç alan adamın -Mesela- 100 lirayı bir yıl çalıştırarak 25 lira kazanacağı kesin olarak bilinseydi belki o zaman bu karın 4 yahut 5 lirası fitri ve makul bir fiat olarak parasının bir yıl kullanılmasına razı olan adamın payı olurdu. Açıkça bilinmektedir ki işletilen parayla elde edilecek karı önceden kestirmenin mümkün olmayacağı gibi faiz fiatı da tayin edilirken borç alan adamın aldığı borç parayla ne kadar kar edeceği yahut hiç edemeyeceği de nazarı itibara alınmaz.

Hakikatte faizciler faiz fiatını ödünç alan adamın ihtiyaç şiddetine göre tayin ve tesbit ederler. Ayrıca, adalet ve insafla hiç ilgisi olmayan daha başka esaslara dayanarak faiz fiatında yükseltme ve alçaltma yaparlar.

FAİZ FİATININ SEBEPLERİ:

Faizcilerin faizcilik işinde göz önünde bulundurdıkları şeyler genel olarak borç isteyen adamın ihtiyaç şiddetiyle fakirlik durumudur. Borç para isteyen adamın şayet istediği parayı temin edemezse negibi müşkül durumlara düşeceğini bilmek onlar için ön planda gelir. Çünkü borç isteyen adamın durumunun vehimetine göre faiz isteyebilirler.

Ödünç para isteyen adamın istediği para pek külliyetli değilse, durumunda da öyle bir fakirlik görülüyorsa paraca sıkışık bir vaziyeti yoksa istenecek faiz nisbeti düşük olur. Fakat aksine, ödünç isteyen adam fakir ve çok muhtaç durumdaysa o zaman faiz fiatı bu adamın durumuna göre artırılır. Hatta ölüm döşğinde sekerat yatan evladının hayatını kurtarabilmek için faizciye koşup gelen parasız adamdan istenecek hiç bir faiz fiatı "Gayrimakul"olamaz. Bu fiat % 400 veya % 500 ün üstünde olsa bile.

İş ve ticaret sahalarında faiz fiatlarının yükselip alçalmasını tayin eden esasların ne olduğu hakkında ekonomi uzmanlarının iki ayrı görüşleri vardır:

1- Bir kısım iktisatçılara göre faiz fiatının yükselip alçalmasına arz ve talep kanunu esastır. Buna göre faiz vermekle elde edilebilecek mallar veya kapital piyasada çoğalacak olursa bu çoğalmaya mukabil ters orantılı olarak alıcı da azalırfa faiz fiatları alçalmaya devam eder. Faiz fiatlarının iyice düştüğünü gören işlerini geliştirmek için bol miktarda borç almaya başlarlar. Bu sefer de fazla istek karşısında piyasadana faizle elde edilebilecek mallar ve kapital gitgide çekilir. Azalan kapital ve fazla istek karşısında faiz fiatları tekrar yükselmeye başlar. Yükselir... yükselir... taki insanların almaktan kaçınacağı bir seviyeye çıkar.

Bunun da manası, kapitalist tüccar ve iş adamlarıyla normal şekilde, makul olan tarzda ortaklık kurmaktan kaçınmakta, kapitalinden elde edilecek gerçek kardan nasibini almaktan imtina etmektedir. Çünkü düşündüğüne göre, kendisinden biraz ödünç para olan adam bu parayla ticaret yapacağı ve (tahminen) şu kadar kar edeceği için verdiği borç para mukabilinde kendine karından şu kadarını faiz olarak vermelidir iddiasındadır.

Diğer taraftan ödünç alan adam da kafasını çalıştırır ve tamamen tahmine dayanarak kapitalistten aldığı borç paranın kendine en fazla “şu” kadar kar getirebileceğini buna göre de kapitaliste ödeyeceği faizin “bu” kadardan fazla olmaması gerektiğini düşünür. Çünkü her ikisi için de tahmine dayanmaktan başka çare kalmamıştır. Kapitalist tahminlerinde daima ödünç alan adamın kapitalinden elde edeceği karı kabarık görür. Tüccar ve iş adamı da başına gelecek zararı, ticari tehlikeleri, felaketleri aklından çıkarmadan az buçuk kar tahmininde bulunur. Her ikisi de aralarında yardımlaşacak el ele verip çalışacak yerde birbirlerini kollamaya ve gözetmeye başlarlar. Faiz fiatlarını müsait gören iş adamları kar edebiliriz ümidiyle biraz ödünç para alarak ticarete çalıştırmaya başladılar mı, kapitalist hemen parasının faiz fiatını arttırmaya başlar... artırır... artırır... ta ki iş adamlarının bu fiatlar üzerinden alacakları ödünç paralarla kar etme ümitleri iyice kırılır ve ödünç kapital olarak iş yapmaktan vazgeçerler.

Faiz fiatlarının yüksekliği yüzünden ticaret ve iş sahalarından kapitalin çekilmesiyle piyasada duraklama olur. Kalkınma hamlesi topyekun geriler, ticaret alemi nöbet geçirmeye başlar. Bu müddet içerisinde iş adamlarının almakta imtina ettikleri kapital, kapitalistin elinde kalıp isteyeni bulunmayınca faiz fiatlarını yeniden düşürür. Zaten uçurumun kenarına gelmiş olan iş adamları kapitalin faiz fiatının iş yapabilecekleri, ticaretlerinde çalıştırabilecekleri bir seviyeye düştüğünü görünce tekrar ödünç almaya başlarlar. Kapital yeniden piyasaya ve iş sahalarına intikal eder. Böylece iş adamıyla kapitalist arasında mücadele devam eder gider. Halbuki ticaretle kapital arasında makul esaslar çerçevesinde dayanışma ve yardımlaşma olsaydı, dünya ekonomisi kalkınma ve gelişme yolunda emniyetle ilerliyebilirdi. Fakat kanunlar kapitaliste faiz kapısını açık bırakınca, kapital ile ticaret arasındaki alakaya kumar ve içki sirayet etti.

Kumarda ve içkide olduğu gibi iş adamlarında da faiz fiatı bir alçalmaya, bir yükselmeye başladı. Bu iki tezat arasında kalan dünya ekonomisi hayatını tehdit eden krizlere boğuldu.

2- Diğer bir kısım ekonomi uzmanlarına göre de, faiz fiatının med ve cezrine sebep: Kapitalistin sermayesini şahsen kendisi bir ticari işte kullanmak üzere iş adamlarına borç vermekten vazgeçip elinde tutması, yahut bu isteğinden -şahsen iş yapma isteği- feragat edip kapitalin tekrar ödünç vermeye başlamasıdır. (Başka bir deyimle; kapitalist kapitalini elinden çıkarmak istemediği zaman -kendisi kullanacağı- faiz fiatını artırır. Kapitaline ihtiyacı olmaz, borç vermek isterse -kendisi işletmekte vazgeçtiği için- faiz fiatını düşürür.) Fakat kapitalist niçin bazı kere kapitalini elinde tutup kendisi iş yapmak ister. (Bazı kere de bu istekten vazgeçer?) diye sorulan soruya, iktisatçıların verdikleri cevap: Kapitalistin borç vermekten imtina ederek kapitalini elinde tutmasını gerektiren bir çok sebepler vardır. Bu sebeplerden birisi; Her an için kapitalistin elinde şahsi ve ticari ihtiyaçlarını giderecek kadar sermayenin bulunması lazımdır. İkincisi; beklenmedik bazı şahsi ihtiyaçlar, önceden hesaplanmadık olağanüstü masraflar veya fevkalade kar getirebilecek fırsatın ansızın zuhur etmesi ihtimali gibi, önceden bilinmeyen durumlar için kapitalistin elinde her an ihtiyat kapitalin bulunması zorunludur. Üçüncü sebepse: -ki en mühimi de budur- İstikbalde kapitalin çekilmesiyle piyasada faiz fiatları artacak olursa, kapitalist bu durumdan yararlanabilmek için elinde daima hazır kapital bulundurmaya mecburdur, demektedirler. Fakat burda şu soru gelmektedir: Acaba kapitalistin içinde yerleşen ve gelişen bu istek, olağanüstü durumlardan istifade etmek için elinde kapital bulundurma isteği- şiddetlenme yahut hafifleme nöbeti geçirmekte mi ki bu nöbetin eseri piyasada faiz fiatlarının yükselip alçalmasıyla tecelli etmektedir. Bu soruya da “Evet” diye cevap vermektedirler. Çünkü, kapitalistin bu isteği bazı ferdi, içtimai, etkilerle de şiddetini kaybeden hafiflermiş. Birinci durumda, (yani kapitalistin arzusu şiddetlendiği zaman) faiz fiatları yükselir, piyasaya ve iş sahalarına akan kapital azalmış. İkinci durumda (yani kapitalistin arzusu sönünce) faiz fiatları düşer ve kapital iş alanlarına akıya başlanmış. Bundan da iş adamları faydalanarak bol miktardaki borç kapital ile işlerini genişletirmiş.

Allah için doğruyu söylemek gerekirse, dış görünüşü gayet tuzel ve doğru gibi olan bu tatlı yoruma dikkatle bakacak olursan, aslında hiç bir esası ve doğruluğu olmadığını görürsün. Çünkü kapitalistin bahsedilen ev ihtiyaçları, olağanüstü ticari ve şahsi ihtiyaçları için muhakkak bulunması lazım olan paranın, bütün kapitalin % 5 inden fazlasını gerektirecek kadar- Her an için ihtiyat kapital bulundurma- isteği üzerinde etkili olmaz. Bu bakımdan ileri sürdükleri ilk iki sebebin nazarı itibara alınacak tarafları yoktur. Kapitalistin, kapitalini % 95 bir kere elinde tutmasının bir kere de borç vermek suretiyle dağıtmasının yegane sebebi üçüncü sebeptir. Bu sebebi de iyice tetkik edecek olursan, kapitalistin

içinde yaşadığı toplumuna, ülkesine ve hatta dünyaya nasıl bencil ve kötü gözlerle baktığını görürsün. Bu üçüncü sebepten anlaşıldığına göre kapitalistin, dünya ekonomisinin başına gelecek bazı durumlardan kendine menfaat geleceğini sezer ve kapitalini tereddüt etmeden iş adamlarına ödünç vermeye başlar. Bu durumda toplum biraz refaha ve bolluğa kavuşur. Fakat çok geçmeden kapitalistin duyguları şahlanır, güç ve zor durumlarında toplumu sömürmeye yarayan, felaketlerine yenilerini katan para denen korkunç silahını tekrar kullanmaya başlar. Kumar oynama hisleri harekete geçer ve kapitalini piyasadan geri çekmeye, faiz fiatını artırmaya koyulur. Faiz fiatlarının aniden artmasıyla, kapitalistin sermayesini iş adamlarına vermekten imtina etmesiyle ticarete “Kesat” adıyla maruf ani duraklama olur ve ekonomik kalkınma sekteye uğrar. Ta ki, en yüksek faiz fiatlarıyla, yenebilecek kadar haram yediğini daha fazla inat edecek olursa tehlikeye ve iflasa sürükleneceğini anlar, içerisindeki çirkin arzu, para tutma arzusu hafiflerse, o zaman işadamlarını tekrar çağırmaya, elinde bol miktarda ucuz fiatlarla kapital olduğunu ilan etmeye koyulur.

İşte zamanımızın münevver ekonomi uzmanlarının faiz fiatları artışı veya alçalışı hususunda yaptıkları açıklamalar bunladır.

Bizce konu itibarıyla bu açıklamaların doğruluğundan şüphe yoksa da esas sorunun bu iki açıklamanın hangisi ile fitri ve makul faiz fiatını tespit etmek mümkün olacaktır? Yoksa faiz fiatı da, faizin kendisinin makul olmadığı kadar gayri makullükle ölçülmeyecek derecede derine mi gitmiştir? Ya gerçeğin böyle olduğuna inanmak icabeder, yahut, fitri ve makul kelimelerinin anlamlarını değiştirmek gerekir.

İNSANIN FAİZE OLAN İHTİYACI VE

FAİZİN EKONOMİK FAYDALARI:

Bunlardan sonra, faiz müdafacılarının, faizi temize çıkarmak için ileri sürdükleri bir kanaata göre; faiz insanın kaçınmayacağı ekonomik ihtiyacıymış. Bugün elde ettiği birçok menfaati faizsiz elde edemezmiş, Bu iddialarını doğrulamak için gösterdikleri delilleri kısaca özetliyelim:

1- Ferdin ekonomik hayatı bütün faktörleriyle tasarrufa (yani nakit para biriktirmeye) dayanır. Ancak fert ihtiyaçlarının çerçevesini daraltmadıkça ve ölçülü harcamalar yapmadıkça kazancından bir kısmını arttıramaz. Artırım yapmanın da tek yolu, insanın isteklerine karşı gelip arzularını kısıtlayarak gelirinden bir kısmını ayırmaktır. Bunun için de, insanı bu hisse sürükleyecek bir sebebin olması gerekir. İşte faiz artırım için eksik olan bu sebebi tamamlar, tasarruf uğrunda, insanın yokluğuna katlandığı birçok ihtiyaçlarının mukabil ücreti olur. Faiz, insanları ekonomik hayatlarının temelini teşkil eden tasarrufa teşvik edici tek kuvvettir. Şayet siz faizi yasaklayıp kaldıracak olursanız

insanları bu önemli faktörden mahrum bırakır tasarruf yapmalarını gerektiren yegane sebebi yok etmiş olursunuz.

2- Ticari kurumlara en kolay yoldan sermaye sağlamak, bu kurumların halka faiz kapısını açık tutması suretiyle tasarruf ettikleri paraları yatırmalarına insanları teşvik etmekle olur.

Faiz bir taraftan insanların para biriktirmelerine en kuvvetli sebep olurken, diğer taraftan da biriktirdikleri paraları ihmal etmeden, verimli işlerde kullanacak olan endüstri müesseselerine yatırımlarına teşvik olur. Böylece insanların tasarrufları karşılıksız kalmaz. Çünkü paralarını verecekleri müesseselerden faiz alırlar. Hem de müesseseler lüzumlu kapitali elde etmiş olurlar. Fakat siz faizi iptal edip kaldıracak olursanız, sadece insanları tasarrufa teşvik eden sebebi yok etmekle kalmam, kapitalin faydalı işlerde kullanılmasına da mani olarak paranın heder olmasına sebep olursunuz.

3- Faiz insanlığa yalnız para biriktirme teşviki ve parayı ticarete, sanayide, kullanma imkanını sağlayan hizmetiyle kalmaz kapitalin faydasız işlerde kullanılmasına da mani olur. Ekonomiyi sağlam temellere oturtan, güvenilir esaslara göre ana hatlarını çizen yine faizdir. Çünkü faiz fiatı kapitalin çeşitli ticari kurumlar arasında en çok faydalı, en fazla karlı olanına yatırılmasını temin eder. Çeşitli ticari vesanayi kurumlar, planlanmış ekonomik projeler arasından zararlıyı karlıdan ayırt edecek, karlıyı daha karlıdan seçerek kapitali ona göre yöneltecek güvenilir başka bir yol da yoktur. Şayet faizi iptal edecek olursanız insanların biriktirdikleri paraları sonuçlarına önem vermedikleri-verse de kar zarar düşünmediler-faydasız işlere yatırmalarına sebep olursunuz.

4- Şüphesiz ki borç almak bugün insanın kaçınılmaz hayati ihtiyaçları arasındadır.

Fertler olsun, sosyal toplumlar olsun, hükümetler olsun borç almadan edemezler. Fertleri kişisel ihtiyaçları borç almaya necbur eder. İş ve ticaret adamlarına da borç almaktan başka çare yoktur. Hükümetler ise borç almaktan kurtulamazlar. Böyle geniş çapta ve genel anlamda “istikraz” sadaka ve teberruatlarla nasıl elde edilebilir? Şayet siz kapitalistleri faiz ile kandırıp kapitalleri yanında devamlı bir karı garanti ederek içlerini rahatlatmazsanız pek az insan borç vermeye razı olur. Bu kadarı da iktisadi hayata yetmez, kötü sonuçlar doğurur. Bugün çok yoksun ve muhtaç olan insan faiz yoluyla ihtiyacını giderecek zaruri parayı gayet rahat bulabilmektedir, tabii bu kolaylığın da tek sebebi faizdir. Şayet kapitalist faize tamah etmeseydi bu zavallı adama hiç bir zaman borç vermezdi, bu adamın da ihtiyacı-ne kadar şiddetli olursa olsun- giderilmeden kalırdı. Ticaret ve iş adamları için de durum böyledir. Bugün başları dara geldi mi kendilerini sıkışık durumdan kurtaracak parayı faizli borç olarak kolayca, alır, ihtiyaçlarını giderirler. Fakat bu kapı yüzlerine kapanacak olursa iş alanlarında

atacakları her adım başında iflas etmeleri muhakkaktır. Hükümetler de böyledir ihtiyaçlarını faizli borç olarak aldıkları paralarla giderirler, faiz olmasaydı her gün yenilenen ihtiyaçları için külliyetli miktarda borç parayı verecek yardım elini uzatacak, sadaka dağıtacak insanları nereden bulabilirdi?

FAİZ, HAKİKATEN İNSANLIK İÇİN

FAYDALI VE ZORUNLU BİR ŞEY MİDİR?

Gel şimdi de seninle şu menfaat ve ihtiyaçları teker teker gözden geçirelim. Hakikaten menfaat mi? İhtiyaç mı? Yoksa şeytani kuruntudan başka bir şey değil midir? İnceliyelim...

Bugün batılı iktisatçıların içine düşüp çırpındıkları ilk hata, fertlerin sarfiyattan kaçınmalarında, tasarruf etmelerinde iktisadi hayatları için kaçınılmaz bir zorunluluk ve fayda vardır inancından doğmaktadır. Halbuki hakikat bunun aksinedir, çünkü iktisadi kalkınma, istihlak etmesine bağlıdır. Bunun tahakkuk edebilmesi ülkenin üretimi nisbetinde toplumun alışveriş yaparak içinde de fertlerin çalışarak elde ettikleri servetlerini el açıklığıyla harcamaları lazımdır. Hem kendi ihtiyaçlarından fazla gelir sağlayan insanlar, gelirlerinin fazla kısmını fakir insanlara aktarmalıdır ki onlar da kendi yönlerinden harcamalara iştirak ederek ihtiyaçlarını giderebilirsin.

Fakat bunun aksine siz insanlara: ihtiyaçlarından fazla gelir sağlayanlar gelirlerinin fazlasına sahip olsunlar, ihtiyaçlarına denk ve normal gelir sağlayanlarsa ihtiyaçlarının çoğundan feragat ederek azını gidermekle yetinsinler ve tasarruf etsinler diye tavsiyelerde bulunmaktasınız ki sizin tercih ve kendini zaptetmek gibi sözlerle ifade etmeye çalıştığınız hakikatte bu olup, birkaç kişinin zaruri ihtiyaçlarını gidermekten vazgeçerek arttıracığı paraların birikintisiyle ticaret ve sanayinin beslenmesinde fayda umuyorsunuz. Halbuki böylesi faydalı olacak yerde zararlı olmaktadır. Çünkü mahdut denecek kadar gelir sahibi olan insanlar ihtiyaçlarının çoğunu alamamaktadırlar. Normal geliri insanlar ise teşviklerinizle ihtiyaçlarının tamamını almıyarak tasarrufu tercih etmektedirler. Bol geliri insanlarsa mahdut gelirlere yardım edecek yerde ellerini sımsıkı tutmaktadırlar. Bu durum karşısında piyasaya sürülen ihtiyaç maddeleri ve istihlak malları, dar geliri insanların almaya gücü yetmediğinden, gücü yetenlerin de almaktan imtina etmesinden dolayı pazarlarda yığılı ve alıcısız kalmaktadır ki bunun da sonucu olarak iktisadi hayatın her kolu endüstrinin her bölümü duraklıyacak, kriz geçirecektir. Diğer taraftan teşvikle sürüklendikleri bu az tüketim usulü insanların hayatlarına tesir edecek, gelirlerini daraltacaktır. Sonra gelirlerindeki bu daralma gittikçe artacak dolayısıyla de alışveriş ve tüketim daha da azalacak, tasarruf edilen paralar toplumun soysuz birkaç kişinin elinde yığılırken geride halkın çoğu fakirlik, yoksunluk ve sefalet içerisinde kıvranacaktır. Bu yanlış yolla kapital edilen

kapitalistlerin hayatı de eninde sonunda tehlikeye girecektir. Haksız sermayeleri elde ettikleri ticari malları üretimi kimler satın alacak? Kimler istihlak edecektir? Siz de biraz düşünecek olursanız bugün ekonomik hayatın gerçek ihtiyacının , insanları cimrileştiren , para biriktirmelerine teşvik eden ,alış veriş yapmalarını sınırlayan sebeplerin ortadan kalkmasına sebep olduğunu anlarsınız. Bunun için de iktisatçılar kendi menfaatleri icabı bir taraftan tasarrufa ihtiyaç göstermiyecek şekilde müşkül duruma düşen insanların yardımı ve borç parayı her an için bulabilecekleri inancını yaratacak ortamı cemiyette hazırlamaya çalışırken, diğer taraftan ellerinde -her şeye rağmen- birikmiş servet bulundurup saklıyanlara zekat vermelerini zorunlu koşmalıdırlar ki servet dolaşımı içinde kendilerine pek az bir ayırım düşen fakir insanların da hakkını korumuş olsunlar. Fakat insanları siz para biriktirmeye teşvik ederek cimrileştiriyor, aslında cimri olanları iyice körüklüyor, cimri olmıyanlara da tasarruf ettirerek para harcamalarını önlüyorsunuz. Bir taraftan insanların tamahını artırıp cimrileştirirken,diğer taraftan cemiyetin menfaatlerine aykırı ve hatalı yoldan toplayarak edindiğiniz kapital ile para kazanmak için tekrar toplumun karşısına çıkıyor. Topluma yaptığınız haksızlıklara birini daha katıyorsunuz. Çünkü siz faiz yoluyla edindiğiniz serveti toplumun ekonomik hayatına yarıyacak işlere ortaklık yahut hissedarlık (aksiyon) süretiyle katarak çalıştırmıyorsunuz, bu serveti tekrar toplama borç olarak kabullendiriyor, tüccar ve iş adamlarının zararlarına karışmıyor, kendinize aylık, yıllık karı kestiriyor ve bunu muntazam alıyorsunuz. Böylece toplumun ekonomi hayatını da iki sefer zarara uğratiyorsunuz . Bu sefer toplumun elinden satın alma kuvvetini (parasını) alarak yine toplumun fertlerinin ürettikleri malların pazarlarda kalmasına sebep oluyorsunuz. Bir sefer de toplumun elinden aldığınız parayı iade ederken ortaklık vehissedarlık usulüne göre iade etmiyor, kanunlarınız icabı kendinize kesin karı garanti ederek onlara borç veriyorsunuz. Sizin ekonomi nizamınıza göre sanki toplumun fertleri ellerindeki alma kuvvetini muhafaza ediyorlar, bu kuvveti yerinde kullanarak toplumun mallarını satın alacak yerde tekrar topluma borç olarak veriyorlar, toplum borç aldığı bu parayla ihraç ettiği malları satmakta güçlük çekiyor ve bu güçlük gittikçe de artıyor. Borcunun ve faizini nasıl ödeyeceğini düşünen zavallı toplumun çaresizliği üzerine çaresizlik katılıyor. Çünkü yüz binlerce insan yokluk yüzünden alışveriş yapamıyor, binlercesi de daha fazla para biriktirmek tamahı, faizciye faizle para yatırmak hırsıyla alışveriş yapmaktan kendini zorla tutuyor. Sizce faizin faydalarından biri de, tüccar ve iş adamları faizle aldıkları borç paraları israf etmekten sakınırlar ve çok kar getirecek işlerde kullanırlar. Yine sizin, faizin faydalarından bir olarak ileri sürdüğünüz, faiz, tüccar ve iş adamlarını en doğru ve münasip ticari yollara sevkeder, onları iç rahatlığı ile yönetir, ayrıca servetin seyri tabiisinde kendisine mümkün olan en doğru yolu seçmesini sağlar, diye bir teziniz var. Fakat bu fazla güzel görünen sözlerinizi örten perdeyi biraz aralarsanız arkasından gerçeğin ne olduğu görünür. Hakikatte faizin insanlığa yapmış olduğu ilk hizmet ona “Kar” ve “Fayda” kelimelerinin bütün anlamlarını

unutturup “Mali Kar”, “İktisadi Menfaat” olmak üzere tek birer anlam bırakarak paranın öncelik kaybetmekte olduğu mücerret (Soyut) anlamını tekrar ona kazandırmıştır. Çünkü önceleri paranın el değiştirmesi için maddi menfaatten başka bir sürü menfaatler de vardı. Şimdi paranın el değiştirmesine yegane sebep maddi menfaat olmuştur.

Faiz ve fiatının insanlığı ikinci büyük hizmetse paranın kullanma ve el değiştirmesini yargılayacak ölçeğin -Cemiyetin menfaatleri değil de- kapitalistin kararıyla kendisine % 6'dan fazla kar bırakmıyacak bütün işlere yatırım yapılmaması faizin faydalarından sayılmıştır. Misal olarak diyelim ki - Kapitaliste tatbikat sahasına konulacak iki proje sunuluyor. Birinci projeye göre ucuz, rahat, sıhhi evler inşa ettirilerek dar gelirli vatandaşların oturabilmelerine elverişli icarlarla verilmesi planlanmış, ikinci projeye de lüks bir sinema tesis edilmesi teklif olunmuş. Birinci projenin getireceği kar % 6 dan az, ikinci projenin getireceği kar % 6 dan fazla. Kapitalist hangi projeye yatırım yapmayı tercih edecek? Kapitalinin hangisine yatırılmasının doğru olacağına karar verecektir?

Evet... Eskiden kapitalistin sermayesini birinci projeye yatırması mümkündü ve hiç değilse iki proje arasında karar vermeden biraz düşünür, danışmalarda bulunurdu. Ama şimdi kapitalist hiç tereddüt etmeden ikinci projeye yatırıma karar verecek, faiz fiatının kerametinden dolayı birinci projeyi tetkik etmek lüzumunu bile duymayacaktır.

Faiz fiatının bir kerameti de tüccar ve iş adamını, kapitalistin çizdiği kar sınırından fazla kar etmeye zorlayacak durum ne olursa olsun, ticaretinde de sanayisinde de bu iş adamı kapitalistin istediği faiz fiatından fazla kar etmeye mecbur kalacak ve bu uğurda meşru gayrimeşru bütün yollara baş vuracaktır. Mesela % 6 faiz fiatıyla borç alarak film şikreti kuran bir insan muhakkak yılda % 6 nisbetinde fazla kar etmelidir. Bu nisbetinden fazla kar etmelidir. Bu nisbette kar getirecek yollar ne olursa olsun uygulanmaya mecburdur. Şayet bu şirket sahibi ahlaki ve ilmi bakımdan faydalı filimleri ihraç ederek istenilen karı temin edemiyorsa, kötü ve müstehcen, ahlaka mugayır filimleri ihraç etmeye, çeşitli reklam ve propagandalarla insanların, ahlak, fazilet, şeref gibi şeylere önem vermeden bu filimleri seyretmelerini sağlamaya mecbur kalacaktır.

İşte! İnsanlık için iddia ettiğiniz faiz faydaları ve elde edilmesinin tek yolu olan faiz budur! Şimdi de iddia ettiğiniz gibi faize olan “ihtiyacı” gözden geçirelim:

Şüphesiz ki “İstikraz” insan hayatının ihtiyaçları arasındadır. Fertle şahsi ihtiyaçları için borç almaya mecbur kalabilirler. Ticarete sanayide, ziraatte ve benzeri iş sahalarında ihtiyaç daha da artabilir. Aynı zamanda ticari kurumlar - Hükümetler dahil- borç almaya daima mecburdurlar. Fakat, “Doğrudan doğruya faizsiz borç almak mümkün değildir” demek çok yanlış olur. Çünkü fertlere ve

milletlere faizsiz borç verilmesini mümkün kılmıyan durumu, siz, faizi kanunlarla korumak suretiyle yarattınız. Siz hele bir kere faizi yasaklayınız ve İslam'ın ahlaka getirdiği o iktisadi nizamı düstur ediniz de bir bakınız, faizsiz borç almak, ferdi ve ticari hayatta her sahada ne kadar kolaylaşır ve bollaşır. Her taraftan bağışlar, yardımlar milletlere de fertlere de nasıl akın eder görünüz. İslam dini bunun böyle olacağını ispat etmiştir. Yüzyıllar boyunca İslam topluluğu iktisadi hayatını faizsiz olarak en güzel şekilde nizama koymuş ve yönetmiştir. Bu pis faiz çağı gelmeden önce İslam'ın hiçbir devirde ne ölen bir müslümanın cenazesini akrabası faizsiz borç alamadığı için kefensiz bırakıp defin edemediği görülmüştür, ne de müslümanların ticareti, sanayisi, ziraati sırf iyilik (faizsiz) borcu alamadıkları için tökezlediği tesbit edilmiştir. Ve ne de hiçbir müslüman devletinin, milletin yararına yaptırmaya kalkıştığı bir iş için, herhangi bir savaş masrafını karşılamaya uğraştığı zaman milletten faizsiz borç alamadığından muvaffak olmadığı görülmüştür.

Böylece, iyilik borcunu tahakkuk ettirip yürütmek mümkün değildir. Faiz olmadan borç alıp verme işlemi (istikraz) ortadan kalkar şeklindeki iddianızın yanlışlığını verdiğimiz örnekten başka zihni bir delil ile ispat etmeye lüzum görmüyoruz. Ancak bugünün ekonomi nizamı içerisinde ve icaplarına göre faizsiz borç usulünü nasıl uygulayabiliriz, sorusu da bu konumuz dahilinde değildir. İleride bu görüşümüzü ele alacağız inşallah.

İKİNCİ BÖLÜM

FAİZİN ZARARLARI

Geçen bölümde faizin makuliyeti üzerinde durduk. Nazari yönden zararlarını tartıştık. Sonuç olarak da faizin makul bir şey olmadığına, insanın iktisadi hayatı için önenli bir faktör sayılmadığına, adalet yönünden de ele alınır tarafı bulunmadığına karar verdik. Hem de insanlık için faydasız olduğunu ispat ettik. Ancak, faizin kat'i surette yasaklanmasının sebebi bu nazari zararlar değildir. Bunların yanında faizin korkunç fiili zararları vardır. Bu bölümde faizin insanlığa getirdiği fiili zararları enine boyuna inceliyelim ki akıllı olan herkes, bu çirkin işin yasaklanmasının doğru olacağından şüphe etmesin.

FAİZİN RUHİ VE AHLAKİ BAKIMDAN

ZARARLARI:

Faizin ruhi ve ahlaki olan zararlarını öncelikle ele almamız gerekir. Çünkü; ruh ve ahlak insanıyetin cevherini esas yapısını) teşkil eder. Ruh ve ahlak insanıyetin hem cevheridir, hem de yönetici kuvvetleridir. İnsanıyeti bu iki öz cevherinde bozguna uğratan her şey başka bakımdan faydalı da olsa atılmaya terkedilmeye, hatta sakınılmaya mustahaktır. Faizi didikleyip her bölümünü

iyice tetkik edecek olursak, ilk bakışta, faiz anlayışının insanoğlunda harekete geçtiği andan itibaren, -para biriktirme isteğinden tutun da diğer bütün ekonomik hayatın gelişiminde- insanı bencillik (egoizm) cimrilik, dar kalplilik, duygusuzluk, maddeye tapmak gibi daha birçok kötü sıfatlarla etkilediğini ve bu anlayışın gelişip gittiği müddetçe, insanı faizcilikle yürüttüğü işlerde muvaffak ettiği nisbette bu kötü sıfatları da içinde kökleştirir, derinleştirir. Fakat İslam dininin zekat ve sadakaya dayanan mali, iktisadi işlerini tetkik edecek olursan - faizciliğin tam aksine- insanın zihni çalışmalarının tümüretkerşlik, cömertlik gibi daha birçok iyi sıfatlarla benzendiğini görürsün. Bu ortam içerisinde yaşayan insanında hayat boyunca iyi sıfatlarını kökleştirip geliştireceği de muhakkaktır.

Faizciliğin insanda meydana getireceği ahlak ile, İslam nizamının telkin edeceği ahlakın, hangisinin insanlık için daha yararlı olduğunu, her vicdanlı insan taktirle hakkı teslim edebilir.

TOPLUM VE MEDENİYET BAKIMINDAN

FAİZİN ZARARLARI:

Faizin zararlarını bir de toplum ve medeniyet yönünden inceleyelim. Fertlerinin birine karşı davranışları bencillik ve nefisseverliğe dayanan, zengin halk tabakasıyla, orta halli tabakının müşterek menfaatleri bir diğerinin zararına olup çelişen, şahsi bir menfaat olmadıkça hiç bir ferde yardım edilmesini doğru görünen -zekat ve sadaka vermeye niyet ettiğinden fiilen vereceği vakte kadar geçen zaman içerisinde- başkasını kendisine tercih etme, geniş kalplilik, gaymeyen toplumun ve kişinin felaketini kazanç ve gelir kaynağı olarak gözeten fertlerin kuracağı medeniyetin uzun müddet yaşayacağına iki kişinin inandığı vaki değildir. Bu esaslara dayanan ve bu duygularla yaşatılmak istenen bir toplumun en kısa zamanda dağılacığından, varlığını muhafaza edemediği için çözüleceğinden hiç kimsenin şüphesi yoktur. Bu sebepler yanına, bir de cemiyeti yıkan diğer faktörler katılacak olursa, o zaman toplumun fertleri birbirlerine girer ve iç savaşların önü alınamaz. Fakat bunun aksine, toplum dayanışma, yardımlaşma ve birlik esaslarına göre kurulur, fertleri arasında cömertlik, müsamahakarlık havası hakim olur da düşkün birine yardım elleri her taraftan uzanırsa, zengin zümre kendi arzularıyla fakirleri korumaya uğraşır ve hiç değilse haklarını yemeden adilane hareket ederlerse yaşadığı müddetçe bu toplumda kardeşlik duyguları artar ve yardımlaşma, öğütleşme esas olur. Fertlerin birbirine karşı güveni çoğalır, yıkıcı ve bozguncu hareketler bu topluma tesir edemez ve iç huzursuzluklar da vuku bulmaz. Hem de birinci topluma nazaran medeniyet sahasında mükemmelleşmeye doğru daha çabuk ilerler ve kalkınır.

Dünya devletlerinin aralarındaki bağları da bu ölçüler dahilinde göreceğ olursak, durumun değişmeyeceğine kanaat getiriniz. Çünkü komşu bir devlete karşı davranışlarında keremi, şefkati, sevgiyi düstur edinen ve komşusunun başına bir felaket geldiğinde hemen yardımına koşup teskin ve tesellisine uğraşan devletin, karşılık olarak komşusundan sevgi, saygı ve samimiyet göreceği muhakkaktır. Fakat komşu devletlere karşı davranışları bencillik, nefsseverlik, dar kalplilik olan ve komşunun başına gelen felaketlerde kendine maddi menfaat sağlamaya uğraşan devletin, mukabilinde komşusundan saygı, sevgi ve samimiyet beklemesi olacak iş değildir. İkinci Cihan Savaşında dost İngiltere ile Amerika arasında geçen hadiseyi işitmişsinizdir. İngiltere savaştan sonra dostu ve müttefiki olan Amerika'dan "Bretton Woods" anlaşmasıyla faizsiz borç, para istemişti. Fakat Amerika faizsiz borç veremeyeceğine ısrar edince zor durumda olan İngiltere faiz ödemeye mecbur kaldı. Bu hadisenin İngiliz milleti üzerinde bıraktığı tesirlerin yankılarını siyaset adamlarının açıklamalarından ve gazetelerden takip etmek mümkün olmuştur.

İngiltere'nin temsilcisi olarak Amerika'ya giden ve Bretton Woods adıyla bilinen bu anlaşmayı hazırlayan Lord Kiens, Lordlar Kamarasında yaptığı konuşmasında mevzuya değinerek "Amerika bize faizsiz borç vermeye razı olmadı, bu anlaşmada Amerika'nın bize karşı tuttuğu yolun, takındığı tavrın bana verdiği sonsuz kederi ve acıyı ilelebet unutmam mümkün olmayacaktır" demiştir. Bretton Woods anlaşmasını onaylanması için parlamentoya sunan devrin Maliye Bakanı Dr. Dalton yaptığı açıklamada: "Harpten çıkarken dostumuzun sırtımıza yüklediği bu ağır yük, müşterek gaye uğrunda çektiğimiz sıkıntıların sarfettiğimiz emek verici bir mükafatı olmuştur. Amerika'dan faizsiz borç isteyince bizi (Böylesi de iş siyaseti değildir) diye cevap verdiler. Kazandığımız eşine zor rastlanır bu armağan hakkında düşündüklerini açıklamalarını geleceğin tarihçilerine bırakıyoruz" demiştir. Amerikalılara karşı aşırı meyilleri ve sevgileri olduğunu gizlemiyen Mr. Churchill'in sözleri arasında: "Amerikalıların bize karşı davranışlarında dayandıkları bu çok tuhaf para aşkında ve menfaatperestlikte birçok tehlikelerin olduğundan endişe etmekteyim. Gerçekten bu anlaşma Amerikalılar ile aramızdaki bağlara kötü bir etkide bulunmuştur" ibareleri yer alıyordu.

İşte, faizin fitri tesirleri bunlardır!... Milletlerde de fertlerde de her zaman için görülecek olan ruhi tepkiler faizin eseridir. İngilizler faizin kötü bir şey olduğuna inanacak değildirler. -Bugün de inanmazlar- kendilerinden faizsiz borç para isteyen biri çıkarsa, gülerler ve hakaret edercesine "Böylesi de gerçek ticaret anlayışına uygun değildir" diye çıkışlırlar. Ama dost bir devletten "Gerçek ticaret anlayışı" ile muamele görünce bağırıp-çağırma başlarlar ve dünyanın önünde faizin kalpleri kırıldığına, insanlara arasındaki bağları kötüye götürdüğüne şahitlik ederler.

EKOMOMİK YÖNDEN FAİZİN ZARARLARI:

Faizin zararlarına bir de bu yönden bakalım, faiz toplum hayatının borç alıp verme (istikraz) işlerinin bütün ile ilgili bir mevzudur. Bunun için önce borç şekillerini ve çeşitlerini inceleyelim:

A- Ferdi ihtiyaçlar için alınan özel borçlar.

B- Gelir getirecek işlerde kullanılmak üzere tüccarın, sanayicinin, arazi sahiplerinin (çiftçilerin) aldıkları borçlar.

C- Hükümetlerin halktan aldığı borçlar ki ayrı gaye için olur:

a) Gelir sağlamıyan harp gibi gayeler için alınan borçlar.

b) Gelir getiren demir yolları, kanallar, hidrolik elektrik santralleri gibi projelerin tahakkuku için alınan borçlar.

D- Hükümetlerin dışardan aldıkları borçlar.

Şimdi bu borç çeşitlerini teker teker inceleyelim ve her bölüme faiz karıştığı zaman gelecek olan zararları inceleyelim.

A- İHTİYAÇ SAHIPLERİNİN ALDI BORÇLAR:

İktisadi alanlarda en geniş çapta dönen faiz işi (Monylending Bussiness) denilen ödünç para verme işidir. Bu afetten hiç bir dünya devleti kurtulamamıştır. Çünkü bu devletlerin hiç birisi orta halli ve fakir vatandaşlarının muhtaç oldukları zaman kolayca borç bulabilecekleri imkanları hazırlamak için çalışmamış oldukları gibi, faizsiz borç bulma imkanını hazırlamak mümkün olmadığından bile makul faiz fiyatları ile istedikleri borcu bulabilecekleri zemini yaratmak için de uğraşmamışlar ve hatta bu işin hükümet vazifeleri arasında olmadığına inanmışlardır. Toplumun bugün için böyle bir zemine ne kadar muhtaç olduğunu henüz idrak etmemişlerdir.

Bu işleri çeviren bankalar en büyük çapta ve çok kar getirecek işleri icra etmekle yetinmektedirler. Şayet bankaların kapıları yoksun ve az gelirli insanlara açık olsaydı, sıkışık ve zor durumlarında müracaat ederek, muvakkat, ihtiyaçlarının giderebilirlerdi. Fakat bankalar kapılarını bu adamlara açmadığı için dünyanın her tarafındaki fakirler, çiftçiler, dar maaşlı memurlar, ufak ticaret sahipleri zor müşkül durumlarında, kartallar gibi her şehrin semalarında süzülen ve pençesine düşecek avını arayan faizcilerden borç almaya mecbur kalırlar. Bu faizcilerin aldığı faizin fahişliğinden bahsetmeye lüzum yoktur. İnsan bir kere bunların ağına düşmeyi görsün, kendisi hayatı boyunca ellerinden kurtulamıyacağı gibi,

bir türlü tükenmeyen borcunu evlatlarının, torunlarının sırtına da ecdad mirası olarak ödedikleri halde hala sırtlarına kaya gibi oturan borcu bırakır. Bu zavallılar da esas borcun birkaç katı faiz vermekle bitiremezler.

Faizci, borcunu vermeyen insanın bütün (ev) eşyasını borcu ve faizi karşılığı hesaplıyarak tekrar eşya sahibine bu sefer daha fazla faizle geri verdiği çok görülmüştür. Tabii bu duruma düşen insanın hali iyice zorlaşır.

Faizcilerin, para ödünç verme işi yapan bu adamların, borçlarından mahkeme kanallarıyla resmen alabilecekleri yıllık faiz fiatı İngiltere’de en az % 48 dir. Bu işte İngiltere’de yürütülmekte olan yıllık faiz fiyatları genellikle % 300 ile 400 arasında değişir. Bazı faiz işlerinin % 1200- 1300, yıllık fiatlar üzerinden yapıldığı da görülmüştür. Amerika’da, faizciye resmen tanınan yıllık faiz fiatı : 30-60 arasındadır. Fakat genel olarak bu ülkede faiz işleri % 100 ile 200 arasında yürütülmektedir. Bazen bu fiatın % 480 e eriştiği de görülmüştür.

Bizim Hindistan ülkemizde % 48 yıllık faiz fiatıyla borç veren faizcinin ne kadar cömert ve şefkatli sayılacağını bilemezsiniz. Çünkü genellikle bu işler ülkemizde % 75 yıllık faizle yürütülmekte, bazen yılda % 150 ye de erişmektedir. Bazı faiz fiatlarının % 300 ile 350’yi bulduğu da vakidir.

Dünyanın dört bucağında bütün orta halli ve yoksun tabakanın çoğunluğunun, ağırlığı altında inlediği afet işte budur. Bu meslek (faizle ödünç para verme mesleği) kapitalistlere işçi tabakasının zaten az olan gelirinin büyük bir kısmını kaptırmaya yaramaktadır. Zavallı işçiler geceyi gündüze katarak alın terleriyle kazandıkları aylıklarından yahut günlüklerinden yaşayacak kadar bile bir şey artıramamaktadırlar. Çünkü faizci onlardan evvel bu gelire el koyma hakkına sahib olmuştur. Bu da işçilerin sadece ahlakını bozmakla, açmakla kalmaz, bir taraftan evlatlarını okutup, yetiştirip terbiye etmelerine, topluma faydalı hale getirmelerine mani teşkil ederken, diğer taraftan da hayat seviyelerini düşürür, şartlarını ağırlaştırır, onları hayat kaygusu altında dertte ve kederde bırakarak, zihni, bedeni faaliyetlerini aksatır, işlerine karşı olan isteklerini, şevklerini kırarak tam verimli olarak çalışmalarına mani olur. Bu durumda faiz sadece zulm ve adaletsizlik değil, toplum ekonomisi için de en büyük zarardır. Çünkü işçilerin kendileri çalışarak ihraç ettikleri mallar önlerine bol mikarda uzatılırken onları alacak, refah ve bolluğa kavuşturacak servet ellerinden alınmaktadır.

Sizler, sıtma hastalığının şu kadar bin iş saati kayıp ettirdiğini, şu kadar miktar üretimin azalmasına sebep olduğunu hesaplarsınız ve zavallı sivrisineğe karşı mücadeleye girişir neslini kesmek için büyük gayret sarfedersiniz de, iş yerlerinizde çalışmakta olan işçileri, faizcilerinizin nasıl rahatsız ettiğini, huzurlarını kaçıracak, kalplerini kırarak, işlerine karşı olan azimlerini nasıl azalttıklarını, dolayısıyla üretimin ne kadar zarara uğradığını hesaplamazsınız! Neden?!... Aptallığınız o derece ilerlemiş, aklınız bu konuda o kadar ters çalışır

olmuş, ki, faizcileri ortadan kaldırmayı düşünecek yerde, faizcilerin işçilerinizden kendi elleriyle ezip çıkaramadıkları son birkaç damla kanı mahkemeleriniz onlar için çıkarmaktadır.

Faizcilik mesleğinin ekonomiye verdiği ikinci zarar ise; fakir halk tabakasının elinde kalan en son alma kuvvetini de elinden kapmaktadır.

Çok yakın bir geçmişte yüz binlerce insanın işsiz, milyonlarca insanın da dar gelirli olması memleketlerin ekonomik ve sanayi kalkınmalarına kuvvetli bir mania olmuştu. Bunu bildiğiniz halde siz hala bol gelirli insanları para harcamaktan sakındırıyor, gelirli insanları para harcamaktan sakındırıyor, gelirlerinden artıracabilecekleri en fazla artırımını yapmalarına teşvik ediyorsunuz. Böylece memleketin ticaretini bir kaç daha kötüye sürüklemekle yetinmiyorsunuz, bir de zavallı ve fakir milyonlarca insanın elinde dar gelirlerine rağmen kalan satın alma kuvvetini de faizcinin almasına müsaade ederek kendilerine lazım olan hayati ihtiyaçlarını alamaz hale sokuyorsunuz. Hem keşke faizciye kaptırdığınız paraları faizciler yararlı işlerde kullansalardı neyse; fakat onlar bu paraları tekrar toplumu borç altına sokmak, hazinelerine bir miktar daha faiz katmak için kullanıyorlar. Biraz düşününüz ve taktir ediniz: Şayet dünyada yalnız elli milyon insan olsaydı; kader onları da faizcinin ağına düşürerek her birini ayda bir altın ödemeye mecbur etseydi, bunun manası: Her ay elli milyon altın tutarındaki mallar tüketilmeden pazarlarda kalacak demek olmayacak mıydı? Sonra faizci eline geçen bu küliyetli parayı memleketin ekonomisine yardım edecek yerlerde kullanılmıyacak, toplum üzerine borç olarak yeniden tahakkuk ettirecek.

B) TİCARET VE İŞ ADAMLARININ

ALDI BORÇLAR

Verimli işlerde kullanmak üzere ticaret ve iş adamlarının aldıkları faizli borçlardan ekonominin gördüğü zararı gözden geçirelim: Ticaret, sanat ziraat gibi ekonomik işlerle hangi yönden olursa olsun az çok ilgilenen insanların, bütün güçlerini, çalışmalarını, gayretlerini, eyilimlerini bir araya getirerek bu işlerin ilerlemesini ve kalkınmasını sağlamak için el birliği yapmaları, ferdi ve müşterek menfaatleri icabı olduğunu unutmamalıdır. Bu işlerin gerilemesinin kendilerine zarar getireceğini kabul ederek tehlikeye karşı korunabilmeleri için birlikte çalışmalarının, gayret etmelerinin gerektiğinin bilecekleri gibi; bu işlerin ilerlemesinin, kazanmasının da, hepsine faydalı olacağını bilerek, yine bütün güçlerini birleştirmek suretiyle onu her sahada kalkındırmaya ve geliştirmeye uğraşmalıdırlar. Hem, yalnız fikir ve bedenleriyle bu işlerle uğraşan insanlardan başka kapitalleriyle bu iş sahalarına katılan insanların da aynı gaye ve maksatla çalışmaları ve bu işlerin zarara uğramaya, gerilemeye doğru sürüklenmesini önlemek için gayret göstermeleri zorunlu olduğu gibi; ekonomik kalkınmanın da

zaruri bir icabıdır. Fakat kanunlar faiz işine müsaade edince, kapitalistlerin gözü önüne, kapitallerini ticaret, sanayi gibi bahsettiğimiz iş sahalarına borç olarak katıştırmalarını sağlayan kapıyı açmıştır. Kapitallerini bu iş sahalarına borç olarak yerleştiren kapitalistler, iş adamlarıyla aynı gaye ve maksatlarla işlerinin menfaatini koruyacak yerde kendilerine aylık veya yıllık karı garanti edecek, toplumun iş alanlarına, ekonomik hayatına ilişen, kayıp ve zararlar ile ilgilenmeden onu her durumda sömüren ve karını alma hakkını kendinde gören (asalak) gayrı fitri bir yabancı unsur gibi araya karışmışlardır. Bu işlerle uğraşan bütün elemanlar işlerin gerilemesiyle zarar ettikleri halde aralarındaki faizci (asalak) unsur bu zarardan az-çok hiç etkilenmez. Çünkü gayrı fitri olan bu faizci unsurun alacağı kar, her iki durumda teminat altındadır. Diğer elemanlar zarar etmemek, işleri daha iyiye götürmek için birlikte çabalayıp uğraştıkları halde aradaki yabancı unsur bu gibi işlerde kafasını yormaya lüzum görmez. Hatta diğer elemanlar iflas etme tehlikesiyle karşılaştıkları taktirde, bu tehlikeden kurtulmak için uğraşırken onlara yardım edecek yerde kendi maddi menfaati icabı kapitalini geri çekmeye başlar. Diğer bir yönden de; içinde bulunduğu ve kapitalini borç olarak yatırdığı iş sahalarının kalkınması, ilerlemesi kendisini direkt şekilde (Vasıtasız=Doğrudan doğruya) ilgilendirmez. Çünkü bu sahaların kalkınması, ilerlemesi veya üretimini terakki ettirerek fazla netice olması, onun belli ve kesin karını çoğaltmayacaktır. O, ancak kapitalini bu topluluğa (kira) olarak vermiştir. Kar da etseler, zarar da etseler, kirasını garanti alacağı için duygusuz ve müsterih olarak bir kıyıda inzivaya çekilmiştir.

Tutulan bu yanlış yol, iş adamlarıyla kapitalistler arasındaki ilişkileri, dayanışma ve yardımlaşma yerine bencillik ve düşmanlığa çevrilmiştir. Çünkü ellerinde birikmiş para bulunduran kapitalistler, kapitallerin kendileri ticari üretimde, sanayide kullanmadıkları gibi, başkalarıyla de ortak veya hissedar olmak suretiyle kullanılmasına da razı olmamaktadırlar. Bunların peşinden koştukları ve istedikleri tek şey; kapitallerini borç vermek suretiyle başkalarının, ticaret, sanat, ziraat gibi işlerine sokuşturarak, bu adamların başlarına gelecek muhtemel zararlara karışmadan yalnız karlarına belirli ve fakat mümkün olduğu kadar en çok nisbette; ayda veya yılda gelecek şekilde ortak çıkmaktır. Bu isteklerinin de kopluma birçok zararları vardır:

1- Belki ileride faiz fiatları artar ümidiyle, kapitalistler birikmiş paralarının bir kısmını- çok kere hepsini-bir kıyıya kaldırır verimli ve faydalı işlerde kullanılmasına fırsat vermezler. Yeryüzünün her tarafında her zaman üretime elverişli imkanlar, yeterli enerji ve tabii kaynaklar bulunduğu, işsizlikten kıvranan, geçim derdiyle sağa-sola baş vurulan işçi eller olduğu; her zaman için üretilen ticari mallara sonsuz ihtiyaç hissedildiği halde,dünyada üretimi çoğaltmak, işsizlere karınlarını doyuracak iş vermek, pazarlarda yığılan malları gerçek ihtiyaç ölçüsünde tüketmek mümkün olamıyor. Bunun da tek sebebi

kapitalistin, kapitalinin istediği nisbette faiz getirmeyeceği için ticarete veya sanayide kullanılmasına razı olmayışıdır.

2- Kapitalist yüksek faiz fiyatına olan hırsından dolayı, kesesinin ağzını ticari, sanayi ve ziraat işlere; bu işlerin ve memleketin çıkarına uygun şekilde değil de kendi menfaatine uyacak şekilde açar yahut kapatır. Bunun da zararı aynı, bir ziraat bölgesinde sulama tesislerini elinde tutan, ziraatin suya olan ihtiyacına göre değil de kendi istediğine ve çıkarına göre suyu açıp-kapayan insanın sebep olacağı zarara benzer. Çünkü bu insan ziraatin ve bağların sulanmaya en çok ihtiyacı olduğu zaman, suyunun fiyatını artırır. Suya olan ihtiyacın şiddetine göre de fiyatları artırmaya devam eder ta ki çiftçiler ve bağ sahipleri bu fiyatlarla sulayacakları ziraatlerinden, bağlarından kar geleceği ümitlerini kaybederler. Tabii bu adam ziraatin suya ihtiyacı olmadığı zamanlarda en düşük fiyatla bile suyunu açıvermeye hazırdır.

3- Kalkınma yolunda güvenle ilerlemesi gereken ticaret ve sanayi düzenine ticari deveran (trade Cycle) adındaki hastalığı faiz ve faiz fiyatı getirecek, sık sık tökezleyip duraklamasına sebep olmuştur. Bu hususta özel olarak “Çağdaş Nizamlar ile İslam İktisadi Arasındaki Esaslar” adlı kitabımızda açıklama yaptık burada tekrar edilmesine lüzum görmüyoruz.

4- Faizin kerametlerinden biri de; kapital, revaçta olan fiyatlar üzerinden bir faizi kapitaliste temin etmedikçe; memleketin şiddetle muhtaç olduğu faydalı ve yararlı işlere dahi yönetilmeye razı olmaz. Ama,-Aksine-kapitaliste istediği faizi getirecek olduktan sonra topluma faydası dokunmayan işlere akın eder. Diğer taraftan, faiz fiyatı bütün tüccarları ve iş adamlarını ödeyecekleri faiz fiyatlarından fazla kar edebilmeleri için meşru ve gayri meşru yolları var güçleriyle uygulamaya mecbur eder. Bu hususta geniş açıklamamızı yine “Çağdaş Nizamlar ile İslam Arasında Ekonomi Esasları” adlı kitabımızda yaptık. Tekrarına lüzum görmüyoruz.

5- Kapitalistler işçi ve sanatkar sınıfına pek öyle uzun vadeli borç vermeye razı olmazlar. Çünkü, onlar, bir taraftan ellerinde külliyetli miktarda kumarımsı işlerine elverişli paranın bulunmasını gözetirken, diğer taraftan, ilerde faiz fiyatları artacak olursa, uzun vadeyle verdikleri paraları kullanmayacakları için edecekleri zararı hesaplarlar. Netice olarak da; ufak iş sahipleri ve sanatkarlar dar çerçeve içerisinde kalarak işlerinde cesaretle çalışamazlar. Geniş çapta ve memlekete daha yararlı olabilmek işleri yapacakları yerde, az miktarda açılmadan basit ve mahalli iş yaparlar. Bu durumda, günün icaplarına uygun modern makineleri ve takımları ve çok kısa bir müddet için aldıkları borç paraları fazla almak için gereken parayı bulmak onlarca çok zor olduğundan, ellerindeki kullanılmış eski ve yetersiz, diskalifiye aletlerle çalışmayı tercihe mecbur kalırlar. Bu nitelikteki aletlerle de çıkaracakları kalitesiz malları mahalli

pazarlarda satarak borçlarını ve faizini ödemeye uğraşırken kendilerine de biraz kar artırmaya çalışırlar.

Kısa vadeyle verilen borç paraların kerametlerinden biri de, imalatçılar mallarının satışında biraz duraklama olduğunu hissettiler mi hemen imalatı durdururlar. Kendilerinde bir müddet-kısa da olsa-daha imalata devam etme cesaretini bulamazlar. Çünkü stok edecekleri fazla mallar dolayısı ile piyasada fiatlar düşecek olursa kendilerini iflas çukuru başında bulacakları tehlikesini görüp dururlar.

6- Ticari ve sanayi projeler için uzun vadeli borç alan iş adamlarının uzun müddet faiz ödemeleri, onları, çeşitli zararlara uğratmaktadır. Bu tip istikrazlar genellikle on yıllık, yirmi otuz yıllık, gibi uzun müddetler için olup önceden belirtilmiş yıllık kesin faizin ödenmesini gerektirir. Her borçta olduğu gibi bu uzun vadeli borçlarda da ödenmesi gereken yıllık faiz kararlaştırılırken, her iki tarafın da geleceğin nasıl olacağını, ileride zamanın piyasaya ne gibi değişiklikler getireceğini, fiatlarda ne dereceye kadar ucuzlama ve planlama olacağını ve borç alan adamın bu yıllar içerisinde kazanma şansının ne kadar çoğalıp azalacağını, yahut hiç şansı olmayıp zarar edeceğini bilmeleri ve görmeleri mümkün olmadığından bu hususları nazarı itibare almamaktadır.- Mesela, bir adamın bugün % 7 faiz fiatıyla külliyetli miktarda ve yirmi yıl vade ile borç para aldığını, aldığı bu parayla da büyük bir endüstri işi kurduğunu düşünelim! Tabiatıyla bu adam 1978 yılına kadar her yıl hem kararlaştırılan faizi muntazam ödemeye, hem de borcunun gelen taksitlerini vermeye mecburdur. Fakat, 1960 yılında fiatlar piyasada bugünkü fiatlara nisbetle tam yarıya düşecek olursa bu adam ne bugünkü satışın borcunu verebilir ne de faizini öder. Netice olarak kapitalistin borçlularının çoğu ya iflas edeceklerdir, ya da iflas etmemeleri için memleketin ekonomisine zararlı olabilecek hile yollarını, gayri meşru usulleri arayıp bulacaklardır.

Değişik zamanlarda çeşitli faiz fiatlarıyla tüccar ve iş adamlarına borç veren kapitalistin sabit ve garanti kazancının, adaletle de, insafla da hiç ilgisi olmadığını, daima inen ve çıkan fiatlar yanında kapitalistin teminat altına alınan karının memleket kalkınmasına hizmet etmeyeceğini; hiçbir iktisat prensibiyle bağdaşmayacağını, biraz akli olan insan kat'i bir surette anlayabilir... Acaba, herhangi bir mukavilin yeryüzünde bir şeyi yirmi yıl müddetle aynı fiatlar üzerinden temin etmeye razı olup mukavele yaptığını hiç duydunuz mu? Böyle tuhaf bir mukavele dünyada hiçbir uzun vadeli satış anlaşmalarında görülmemişken nasıl olur da faizci kapitalist, herkesten ayrı olarak borçlusundan kapitaline belirli bir ücreti karar ederek uzun yıllar süresince istihsal edebilir.

C) HÜKÜMETLERİN HALKTAN ALDIKLARI

BORÇLAR:

Şimdi de hükümetlerin halktan aldıkları borçları ele alalım. Bu borçlar iki çeşit olur: Bir gelir sağlayamayan işler için, diğer çeşidi de gelir sağlayan işler için alınır. Bunları ayrı ayrı inceleyelim:

a) Birinci çeşit borçlar için ödenecek faizin, kapitalistlerin borçlarından aldıkları faizlerinden hiçbir farkı yoktur. Hatta ondan daha çirkin, daha kirli ve daha zararlıdır. Çünkü, toplumun yetiştirdiği, elinden tutarak kazanmaya muktedir ettiği, kurduğu siyasi, iktisadi, medeni nizamlar ile emniyet ve refahını sağlayarak çalışıp kazanabilmesi için elinden gelen bütün hizmetleri ifa ettiği bir insanı düşünelimki, bu insan kendisine bunca hizmette bulunan hükümete, dolayısıyla topluma yardım edecek duruma geldiği zaman karşı durup faizsiz borç vermekten imtina ederse, hatta, sonunda topluma maddi bir kar getirmiyen fakat tahakkuk ettiği takdirde kendisi de içinde yaşadığı toplumun fertlerine maslahat celp eden işler için de vereceği borç para mukabili faiz gözetir ve “ister kar et, ister kar etme, ben yıllık faizimi muhakkak isterim” derse, bundan daha çirkin ve iğrenç bir kanaat olabilir mi? Bundan daha çirkini daha iğrenci memleket (hasbelkader.) bir savaş tehlikesi ile karşı karşıya geldiğinde, toplumun bütün fertleri ile birlikte faizcinin de ırzı, namusu, hayatı, tehlikeye maruz kalması halinde ki bu durumlarda-bilindiği gibi-devlet bütçesinin yarı-yoğu sarfedilir. Bu sarfiyat kar getirecek işlere değil de harbin alevleri arasında kül olacak ve elde edilecek muvaffakiyete göre de ya toplumun fertlerini-faizi de beraber olmak üzere-ölümünden kurtaracak, yahut ölüme sürükliyecek işlere yapılması mecburiyeti varken faizcinin memleketinin kurtulması için lazım olan borç paraya faiz istemesi daha iğrenç ve çirkin değil midir? Toplumun diğer fertleri vatan uğrunda gayretlerini, vakitlerini, canlarını feda ederek, hiçbirisi memleketi böyle fedakarca korumanın yıllık karı ne olacaktır? Diye soruşturmazken bu faizci kapitalist hepsinin arasından kafasını kaldırarak parasını yıllık bir yüzde faiz olmadıkça memleketine borç veremeyeceğini ilan eder ve milletten faizle verdiği borç paranın son kuruşunu geri alıncaya kadar faizin ödemelerini ister, hatta millet yüzyıllarca bu borcu geri ödeyemezse bile faizci faizinin,vatan uğrunda kolunu, bacağı, eşini, evladını kaybeden; başından yaralanan mağdurların cebinden çıkartılarak kendi hazinesine girmesinde ısrar eder. Acaba böyle bir zümre cemiyet tarafından verilen faizlerle beslenmeye, doyurulmaya mı layıktır? Yoksa bunların hakkı köpeklere atılan zehirli yemler yedirilerek öldürülmek midir?

b) Ama ikinci kısımda söylendiği şekilde, halktan alınan borçlar, fertlerin, kurumların (ortaklıkların, kooperatiflerin) iş adamlarının ticari amaçlar için aldığı borçlardan farklı değildir. Bu yüzden tüccar ve iş sahiplerinin aldığı borçlara yaptığımız itirazların hepsi burada da aynen tekrar edilebilir.

Kazanç ve gelir sağlayacak verimli işler için borç para alan hükümetler, genellikle bu borçları uzun vadeli alırlar. Fakat hiçbir hükümet bu borçları

kesinleşmiş yıllık faizi ile alırken, ileride başına negibi hadiselerin geleceğini, yirmi, otuz yıl gibi bir süre içerisinde, iç ve dış işlerinde ne gibi değişiklikler olacağını ve ayrıca tahakkuk ettirmek için borç aldığı projelerin sonunda bir kar getirip getirmeyeceğini bilemez. Çok kere hükümetler tahminlerinde yanılırlar, borç alarak işlettikleri para kendilerine kar getirecek yerde faizi zor karşılar. Bunlar hükümetlerin faydalı projelere yatırım yapacakları yerde geçmiş borçlarının taksitini ve faizini ödemeye mecbur bırakan ve mali zorluklar yaratan esas sebepler ve önemli faktörlerdir.

Daha önce zikrettiğimiz olay burada da tekerrür eder. Yani; faiz fiatı elde edilen malların pazardaki satış fiyatlarını ve bunların kar haddini sınırlar. Hiçbir hükümet ödeyeceği faiz fiyatından aşağı maddi kar getirecek işlere hazırlanamaz. Bu işler memleketin son ederece yararına, çıkarına olsa bile... Hiçbir hükümet çöl toprakları ıslah etmek, iskan bölgeleri onarmak, sulama tesisleri kurmak, köylere yol, su, elektrik getirerek köylünün sağlığı için uğraşmak, ucuz ve sıhhi memur evleri inşa ettirmek, gibi millete ve topluma yararlı işler için ne kadar faydalı olursa olsun, ihmal edip, yapılmadığı taktirde doğacak zarar ve kayıplar ne kadar çok olursa olsun, borç aldığı merciye ödeyeceği faiz fiyatından fazla-hiç değilse faiz fiatı kadar- yıllık kar sağlamadıkça bu işler için bütçesinden ayırım yapıp yatırımda bulunamaz. Hem sonra bu gibi, memlekette faydalı ve yararlı işler için hükümet aldığı borç paranın faizini yine halktan vergi suretiyle alarak onların sırtına yükler, her birinin cebinden teker teker çıkartır. Böylece de kapitalistlere uzun müddet her yıl binlerce lirayı öder durur. Mesela bir hükümet % 6 yıllık faiz fiatı ile aldığı elli milyon lirayla büyük bir sulama tesisleri projesini uygulamaya kalkışırsa, hesaba göre kapitalistlere yılda üç milyon lira ödemesi gerekir. Hükümetin elinde bu kadar parayı açıktan temin edecek gelir kanağı olmadığını herkes bildiğine göre, hükümet bunun yükünü sulama tesislerinden faydalanacak olan çiftçilere yükleyecektir. bu yüzden çiftçilerin hükümete tesisler için ödedikleri ücretler arasında (zımında) bu faiz için bir miktar para vardır. Çiftçilerin de, faiz için ödedikleri fazla parayı kendi ceplerinden vermedikleri bizce ve herkesçe malumdur. Onlar bu parayı topraklarından elde ettikleri mahsullerin sırtından çıkarmaktadırlar. Buna göre ödenen üç milyonluk faiz çarşından ekmek alan, yahut evinde aş pişirmek için mahsulden getiren memleket halkının hepsinin cebinden çıkmaktadır. Böylece fakir ve düşkünlerin ekmeğinden kopartılan her lokma, diğerleriyle birleşerek- hükümetine üç milyon lirayı bulan faizle borç veren kapitalistlerin karnını doyurmaya yarayacaktır. A.Ama şayet hükümeti elli seneye kadar kapitaliste borcunu ödemiyecek olursa bir elli yıl daha fakir halktan salma toplayarak zengin tabakaya ödemekten kendini kurtaramıyacak, bu duruma faizcinin hesap işlerini idare eden katip olmaktan başka bir mevkii kalmıyacaktır. Bunlar toplumun kalkınması için servetin, ekonomik nizamda, zenginden fakire doğru yönde hareket etmesi gerekirken fakirden zengine doğru yönde hareket etmesine sebep olmaktadır. Bu gibi zararlar ve yıkıcı unsurlar hükümetlerin yalnız

kazanç getirecek işlerde kullanmak üzere aldıkları borçlar için faiz ödemelerine münhasır kalmayıp, diğer bütün faizli işlemlerde de bulunur. Faizle iş yapan tüccar, sanatkar ve çiftçiler de bu zararlara sebebiyet verirler. Çünkü bunların hiçbirisi faizciye ödediği faiz borcunu kendi cebinden ödemez, bunun yükünü mallarının, ürünlerinin fiatları üzerine bindirir ve kuruş kuruş, halkın cebinden sanki milyonerlere tahakkuk ettirilmiş (kendi kafalarından) yardım salmasıymış gibi elleriyle toplarlar.

Bu zorba ve ters yüz olmuş nizamın kurallarına göre, toplumda en çok yardım görmesi icabeden fakir ve yoksunlar (!) en fazla servet sahibi olanlardır. Bu “Fakir vatandaşa (!)” yardım etmek mecburiyetinde olan insanın, geceyi gündüze katarak alinteri ile kazandığı bir veya birkaç liracıkla evde aç duran çocuklarına aldığı ekmekten hakiki yardıma ve merhamete muhtaç olan servet sahibi “Fakir” in hakkını ayırmadan bir lokma koparması haramdır.

D) HÜKÜMETLERİN DIŞARDAN ALDIKLARI

BORÇLAR:

Nihayet bu borç çeşitlerinin sonuncusu; hükümetlerin kendi memleketleri dışındaki faizcilerden aldığı borçlardır. Bu gibi borçlar genellikle büyük miktarlarda ve bir çok kere binlerce milyon lirayı bulacak kadar külliyeti olur. Kendi maddi imkanları ile karşılayamayacağı kadar olağan üstü müşkilat ve daralmalar karşısında kalan hükümetler, kendilerini bu müşkilattan ve müşkil durumdan kurtarmak ümidiyle bol ve külliyetli yatırımlar yaparak planlanmış devlet kalkınması projelerinin uygulanmasını çabuklaştırmak, bir an önce sıkıntıdan kurtulmak için böyle borçları almaya mecbur kalırlar. Genellikle bu borçların yıllık yüzde faizi % 9-10 ve 6-7 arasında değişir ve her yıl milyonlarca lirayı bulur. Ayrıca böyle külliyetli miktarda hükümete borç veren ecnebi kapitalistler kendi hükümetlerinin aracılığı ile borç verdikleri devletin mühim gelir kaynaklarını; şeker, çay gibi bazı gözde gümrük mallarını verdikleri borç para karşılığı teminat olarak inhisarlarına alırlar.

Bu çeşit faizli borçlar kitabımızda sıraladığımız zarar ve kötülüklerin hepsini kendinde toplar. Ferdi ihtiyaçlar için alınan özel borçlardan tutun da, hükümetlerin kendi milletlerinden aldıkları borçlara kadar her çeşit faizle borç almalarında görülen zararlı ve bozguncu sonuçlar bu son çeşite, yani hükümetlerin ecnebi milletlerden aldıkları borçlarda da tümüyle görülür. Burada tekrar edilmesine lüzum görmüyoruz. Fakat bu zararlar ilaveten bunun ayrıca insanlık için özel ve fakat çok daha zararlı, daha bozguncu ve tehlikeli bir zararı da vardır: Bu çeşit borçlar yüzünden bütün bütün milletlerin -Umum halk dahil olmak üzere -dünya ekonomisini kötü bir şekilde etkileyecek kadar mali ve iktisadi düzenleri sarsılır. İstikrarsız mali ve ekonomik düzeni getiren bu çeşit borçların tesiriyle yoksun ve geri kalmış milletlerin düşünürleri kadar gençliği

de memleketlerini istikrarlı bir maliye ve iktisadi düzene kavuşturmak çabası ile olur olmadık doktrinlere yönelip sapık felsefeler tesiriyle kendilerini mali zorluklardan kurtarmak için kanlı iç harplerini doğuracak şekilde hareket edip çare aramaya koyulurlar. Kendi mali imkanları ve gelirleri ile sorunlarını çözemiyen ihtiyaçlarını karşılayamayan devletler, aldıkları borç paralar için yılda milyonlarca.. onmilyonlarca lira faiz ve ayrıca yıllık borç taksiti ödemeye mecbur kalırlar. Bunun yanında bir de hükümetin elinden mühim gelir kaynaklarının birkaçını borç verenler rehin olarak inhisarlarına aldılarsa durum daha da vahimleşir. Böylece büyük miktarlarda borç para alan hükümetler aldıkları borçlar ile dertlerine çare bulup gidecekleri yerde bu borç onları daha da müşkül duruma ve çıkmaza sokar. Sonuç olarak bu borçlar yüzünden yurtda huzursuzluk ve halk arasında karışıklık doğar. Çünkü, hükümetler çok kere,aldıkları bu külliyetli borçları ve yıllık faizleri vaktinde ödeyebilmek için, halka yeni bir vergi salmaya mecbur kalırlar. Bir taraftan vatandaşların vergileri karşılayacak gelire sahip olmaması halkı kuşkuya düşürürken diğer taraftan hükümetin yeni vergilerle dahi borçlarını vaktinde ödemesinin yine zor olması memleketin huzurunu, istikrarını iyice kaçıırır. Bir de bu gayret ve çabalara rağmen, hükümet borcunu ödemekte biraz gecikecek veya ağır olacak olursa borç verenler veya borç verenlerin kışkırtması ile milli gazeteler yaygara koparmaya; borç alan devletin güvenilmez olduğuna; başkalarının parasını nahak yere yediğine dair yazılar yayımlıyarak sadece kendi, hükümetlerini aracı yapmakla kalmazlar, bu hükümetin zengin kapitalistler çıkarına borçlu hükümete siyasi ve iktisadi baskı yaparak içinde bulunduğu zor durumlardan kendi çıkarına istifadeye kalkışmasına kadar ileri götürürler. Bu duruma düşen borçlu hükümet kendini kısıtlamaya ve vatandaşlarına yeniden vergi salmaya çıkmazdan kurtarabilmek için devlet yatırımlarından mecbur kalacaktır ki bu da halk üzerinde, daha önce bahsettiğimiz sonuçları çok vahim olan olayların meydana gelmesine yol açacaktır.

Böylece sık sık tekerrür eden ekonomik krizlerin mali istikrarsızlığın tesiriyle halk arasında aksi tepkiler, itirazlar, görülmeye başlar. Vatandaşların hükümete olan bağları ve itimatları sarsılır. Bir de işe, ecnebi devletlerin siyasi ve iktisadi baskıları, alacaklıların ağır tenkitleri karıştı mı, halkın içindeki öfke ve kin büyür galeyana gelir, mutedil hükümet adamlarının ve yöneticilerinin sözlerine kulak asmiyarak; ağızlarından çıkan tek bir sözle bütün borçları inkar eden, içinden sıyrılıp çıkan sapık, solcuların peşine düşerler, bunlarla birlikte ortaya çıkarak kendilerine borç vermiş olanlara: “Şayet gücünüz yeterse, isteklerinizi ve mallarınızı (paranızı) almak için kendiniz geliniz” diye meydan okumaya başlarlar.

Bu noktada faizin sebep olduğu felaketler en son haddine erişmiştir. Bütün bunları bildikten sonra biraz akıllı olan insan, insanlık için faizin bozgunculuğundan ve zararlarının korkunçluğundan şüphe eder mi?

Faizin kötü bir şey olduğunu, tamamen yasaklanması gerektiğini itiraf etmesi için tereddüde mahal kalır mı?

Biraz öce bahsettiğimiz zararları ve bozgunculuğu gördükten sonra insanın Allah'ın Elçisi Rasul'ün dediği:

“Faiz yetmiş bölümdür, en basiti (Zarasız) kişinin anasıyla nikahlanması (evlenmesi) gibidir.”Sözünün doğruluğundan şüphesi var mıdır?

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MODERN BANKACILIK SİSTEMİ

Bunca açıklamalardan sonra faizin insanlığa ilhak ettiği zarar ve tecavüzlerin sonu gelseydi keşke, ne gezer!O çağımızda zuhur eden “Modern Bankacılık sistemi” şeklindeki kuruluşları ile eski kapitalist faizcilerin yerini alarak zararlarını ve bozgunculukların sayısı ve miktarı ölçülemez kadar çok ilavelerde bulunmuştur. Eskiden basit faizcinin bağdaş kurduğu koltuğa bu yeni sistem modern bankacıyı ve tecrübeli ekonomiciyi oturtarak faiz silahının ellerinde eski zamanlara nazaran daha uzun ömürlü, daha etkili olmasına sebebiyet vermiştir.

MODERN BANKACILIK SİSTEMİ

TARİHİ’NİN BAŞLANGICI

Birinci Merhale:

Modern bankacılık sistemini iyice anlamak ve karakterini öğrenmek istiyorsak, geçmişini ve başlangıç tarihini tetkik edip hakkında geniş bilgi edinmemiz gerekir. Bu sistem Batı devletlerinde, kağıt paranın tedavüle girmediği çağlarda insanların altın olarak elde ettikleri servetlerini muhafaza etmek için genellikle sarraflara (Bunlara kendi dillerinde bankacı denir) emanet bıraktıkları zamanlarda başlar. Şöyle ki: Kendilerine altın emanet edilen sarraflar, müşterilerinin eline bıraktıkları altının miktarını ihtiva eden ve müşterilerinin namına bu altınları kasalarında muhafaza ettiklerini belirten kağıt senetler verirlerdi. Zamanla bu senetler insanlar arasında el değiştirmeye, alış-verişte, borç ödemede, hesap kapatmada para yerine kullanılmaya başladı. Çünkü senetleri bu işlerde kullanmak esas parayı sarraftan alıp ödemekten daha kolay oluyordu. Böylece iş sahalarında senedi bir şahısa vermek ona sarraftaki parayı devretmek demek haline gelmişti. Gitgide bu senetler iyice altının yerini tutmaya başladı. Altına, altın olarak lüzum hissedilmedikçe sarraflardan alınması için bir sebep kalmadı. Çünkü o günün alış-veriş vasıtası olan altın ile dönen işlerin hepsi artık hafif olan ve kolayca aktarılabilen kağıt senetler ile

ödenebiliyordu. Hem bu senetlerin bir insanda bulunması demek bu insanın şu kadar -senetlere göre- altına malik olması demektir.

Sarraflar (Bundan böyle bizde bankacılar diyeceğiz)ise uzun süren tecrübelerinin sonunda anladılar ki kasalarına emanet para (o devirde altın idi) bırakan insanlar bunun ancak çok cüz'î bir kısmını çok kere onda birini geçmiyecek kadarını geri çekiyorlar ve geride kalan onda dokuzunu ise daima kasalarında kilitli tutuyorlardı. Bundan faydalanmayı akıl eden bankacılar kasalarındaki emanet paraları sanki kendi paralarıymış gibi başkalarına yavaş yavaş borç vermeye başladılar. Bunlar bir taraftan para sahiplerinden paralarını muhafaza ettikleri için mukabil bir ücret almaya, diğer taraftan bu parayı borç vererek faizinden kazanmaya koydular. Bununla da yetinmeyip bankacılar, bankalarında altınlara (ki o devrin parası idi) kağıt senetler tanzim ederek bu senetleri altınlar yerine borç vermeye başladılar. Zaten bunların verdiği senetler iş sahalarında, alışverişte ve benzeri ticari işlerde paranın yerini tutuyordu. - Biraz önce söylediğimiz gibi- kasalarına para bırakan insanların bıraktıkları paranın yalnız onda birini geri çektiklerini bildiklerinden, geriye kalan onda dokuzuna sadece dokuz senet yazmakla kalmıyor sahte doksan senet yazarak bunları da borç vermek suretiyle tedavüle koyuyorlardı. Mesela sarrafa (Bankacıya) değeri on altın olan bir külçe tevdi edildiğinde, bankacı mukabilinde on adet senet tanzim ederek, her birine, senet karşılığı hamiline verilmek üzere kasasında on altın bulunduğunu yazardı. Tanzim ettiği bu on senetten birini -gerçekten karşılığında kasasında on altın olanını- atın sahibine verirken; diğer dokuz senedi de -hakikatte karşılığı olmayan- insanlara borç vermek suretiyle faizini alırdı.

Bu işin hakikatte eşi olmayan açık bir dolandırıcılık olduğu aşikardır. Böyle tevzir ve dolandırıcılık yoluyla bankacılar kendilerine aslında karşılığı ve esası olmayan % 90 miktardaki serveti yoktan getirip -hakikatte yok olan- bu parayı tedavüle koyarak gerçek sahipleriymiş gibi halka borç vermek suretiyle varlığını topluma kabul ettirerek % 10-12 üzerinden kendi güç ve kuvvetleriyle kazanmışlar veya kanuni faizini almaya başladılar. Sanki onlar bu serveti kendi yollardan kendilerine intikal ederek sahibi olmuşlar gibi hareket ettiler. Halbuki aslında karşılığı olmayan bu parayı tedavüle sokmak alış-veriş edatı olarak halkın menfaatlerini istismar etmek yetkisine hiçbir ahlak kuralına, ekonomi yahut kanun esaslarına göre sahip değildiler.

Allah için doğruyu söylemek gerekirse -bankacıların o devirde iktisadi hayatta oynadıkları- bu feci rolü işiten alelade bir insanın aklına hemen ceza kanunlarındaki kalpazanlık, sahtekarlık ve tevzir suçları ile ilgili ağır maddeler gelir ve bu adamların mahkemelerde süründüğünü ibret verici cezalara çarptırıldıklarını işiteceğini tahmin eder. Fakat -maalesef- durum bunun tam aksine olmuş, tevzire ve sahtekarlığa dayanan işleriyle bankacılar

memleketlerindeki servetin % 90 ına hakim oldukları için ağlarına düşmekten ne krallar, ne vezirler ve ne de başkanlar kurtulamadığı gibi, hükümetler bile zor durumlarında onlara koşmuşlar ve işlerindeki çıkmazlar için olsun, harp masrafları için olsun külliyetli miktarda borçlar almışlardır. Böyle olduktan sonra, acaba kim bankacıların bu kadar servete nasıl ve ne çeşit bir yolla eriştiklerini sormaya cesaret edebilir? Hem sonra ilk olarak Batı devletlerinde başlayan burjuva sınıfının, iyimserlik, ferdi hürriyet, seçim hakkı gibi silahlarla eski derebeylik idaresine karşı gelmelerinin de dizginleri bu kapitalistlerin elindeydi. Kumandanları ve sancaktarları da bunlardı. Edebiyatçılardan ve filozoflardan müteşekkil bir orduyla, Mr. Gold Smith'in -bankacı- servetinin nereden geldiğini ve kasasında tıka basa duran paraların menşeyini sormaya cür'et edenlere -fert olsun, toplum olsun- karşı kuvvetli ve tedbirli akınlar yapmaya hazırladı. İşte kalpazanlığın ve tezvirciliğin getirdiği servet böyleydi... Kanunun elinden kurtuldukları gibi kanunlar bizatihi onları korumaya servetlerinin meşruiyetini kabul etmeye başladı. Hükümetler de onlara -ki artık büyük hakkı vermişlerdi. Artık ticarete, sanayide vesair işlerde dolaşan ve alış-veriş edatı olarak iş gören basılmış kağıtları nakit para özelliğinden dolayı meşru ve kanuni olmuştu.

İkinci Merhale:

Eski bankacıları zamanımızın kapitalistleri ve altın ikliminin hükümdarları haline getiren o servetin içyüzü işte budur. Yeni kapitalistler bundan sonra ilk adımlarından daha şer ve daha yıkıcı olan ikinci adımlarını da attılar. Sahte servetlerinin mağruru başını kaldırdığı çağ Avrupa'da batı kıyılarının sanayide ve ticarete çılgın sel gibi ilerliyerek dünyayı hırılıtıyla inlettiği çağa rastlar. Bu çağda, Avrupa'da yeni medeniyetin temelleri yükselirken halk hayatın her kolunda -Üniversitelerden en ufak belediyelere kadar- her yerde yeni doğuşlar istemeye başlamıştı. Bu tarihler her çeşit iktisadi ve medeni hareketlerin en çok sermayeye ihtiyaç duyduğu tarihlerdir. Yeni endüstri ve ticaret işe başlayabilmek için geniş ölçüde sermaye istemektedir. Eski ise kalkınabilmek yenilere ayak uydurmak için bunun yokluğunu daha çok hissetmektedir. Şahsi ve içtimai müesseselere gelince, bunlar da ilerlemek için sermaye peşinde düşmüşlerdir. Bu işlerle meşgul olanların kendi sermayeleri ilerliyen endüstri karşısında pek cüzi ve yetersiz kalmaktadır. Bu yeni ve genç medeniyeti hayatının ilk başlangıcında hayat kanı ile beslemenin yalnız iki yolu kalmıştır -üç değil:

1- O devirde bankacılar ve kapitalistlerde bulunan sermaye:

2- Gelirlerinden artırdıkları parayla biraz servet edinen orta halli sınıfın elindeki birikmiş para.

Birincilerin elinde bulunan kapital, kapitalistlerin eskiden beri ellerinde bulundurdukları faiz ile borç dahi endüstriye ve ticarete, ortaklık usulüne göre

verdikleri paradır. Kapitalistler bu paranın bir kuruşunu sarfetmeye razı olmamaktadırlar. Ticarete, endüstriye ve diğer iş sahalarına bu kanaldan azlığına veya çokluğuna itibar edilmeden faizli borç usulüne göre kapitalistlere kesin miktardaki karın muntazam ödenmesi şartı ile gelen paradır.

Önlerinde, ikinci yola baş vurmaktan başka çare kalmamıştır. İşlerini ve sanatlarını istenildiği gibi kalkındırarak ve ilerletecek parayı temin etmenin daha iyi bir yolu da yoktur. Ancak kapitalistler bu adamların ellerinden o yolu da alabilecek ve yüzlerine faiz kapısından başka bütün kapıları kapatacak kurnazlığı da bulmuşlar ne endüstriye ne medeniyete gereken kapitalin akımı için faizden başka çıkar yol bırakmamışlardır. Kapitalistler bu kurnazlıkları ile halkın elindeki fazla paraları, ihtiyaçlarını kısıtlıyarak damla damla artırdıkları tasarrufları faiz vaadiyle kandırarak ellerinden almaya başlamışlardır. Çünkü kapitalistler -önce de izah ettiğimiz gibi- meslekleri icabı halk ile yakından ilgili olduklarından, onların paralarını kasalarında emanet etmekten vazgeçtiklerini, kendi başlarına iş sahalarına yatırımlarda bulunup aksiyonlara katıldıklarını görünce, onları faiz vaadi ile ayartmaya; “Niçin kendinizi mesuliyet altına sokuyorsunuz? Böyle yaptığınız takdirde kendiniz şirketin işlerini yürütmeye, hesaplarını yapmaya mecbur kalacaksınız. Bir taraftan da kendinize zarar etme tehlikesine maruz bırakılıyorsunuz. Çünkü piyasada fiatların artması veya düşmesi sizin gelirinize de tesir edecektir. Siz paranızı bizlere getiriniz bir onları sizin için ücret almadan hem muhafaza ederiz ve sizi bir sürü hesap külfetinden kurtarırız Ve hem de size -kar- veririz” diyerek kurnazca paraları kendi sandıklarına çekmeye başlamışlardır.

İşte bu kurnazlık sebebiyledir ki halkın % 90 ının belkide 90 ından fazlasının birikmiş parası kapitalistlerin kasasına akmakta, doğrudan doğruya endüstriye ve medeniyete yardım edecek yerde bankacının buyruğu altına girmektedir. Bu yüzden kapitalistler memleketin bütün servetini istila -kelimenin tam manasıyla takriben- edip medeniyet alanında kalkınma hamlelerini, endüstriyi, ticareti besleyecek olan yegane imkanı avuçlarının içine almışlardır. Artık kapitalistler halktan az faizle aldıkları parayı -eksiden tezviri ettikleri para yerine- başkalarına yüksek faizle borç vermeye başlamış ve durumu, hiçbir iş adamının koydukları faiz fiatı ölçüleri dışında kimseden borç alamıyacağı hale sokmuşlardır. Bunlara rağmen kesin ve garanti veren bankaların aracılığı olmadan kendi paralarını endüstri ve ticaret alanlarında kendileri bizzat çalıştırmak isteyenlerde -ki sayıları iyice azalmıştır- ticari hisse senetlerini (debbentures) almayı tercih ediyorlar. Çünkü bu aksiyonlar da bankalar gibi durum ne olursa olsun kesin kar vermektedir.

Bu çok tuhaf durum insanları iki kısma ayırma işini tamamlamış ve hiçbirinin bu iş iki kısımdan birine iltihak etmekten kaçınmasına imkan vermemiştir. Bir tarafta, bütün bir endüstri ve medeniyet çiftliğinde çalışan işçi eller ve bu ellerin

çalışmasına, gayretine, çabasına, ve yeterliliğine dayanan memleketin iktisadi ve kültürel üretimi, diğer tarafta, bir avuç kapitalist zümre, ki bu zümrenin akıtacağı suya (kapitale) dayanır bütün bu endüstri ve medeniyet çiftlikleri.

Suya hakim olan bu güruh, çiftliklerde çalışan işçi ellerle, adalet, dürüstlük, sevgi ve kardeşlik duygularıyla yardımlaşmaya razı olmıyarak çalışma planlarını sahibi oldukları suları hiçbir zaman toplumun yararına olan durumları önemsemeden sadece kendi çıkarlarına, sırf maddi menfaatlerine uygun olacak şekilde kullanmaya göre hazırlamışlardır.

Ayrıca bu tuhaf vaziyet yeni doğan ve cihana hakim olmak üzere gelişen genç medeniyetin bir “madde” medeniyeti haline gelmesini ve bu medeniyette her şeyin kıymetini ve değerini tayin edecek olan ana ölçek biriminin faiz fiatı olmasını sağlamıştır. Çünkü bu devirde medeniyet çiftliğinin yeşermesi kapital suyu ile sulanarak kanmasına bağlı olup, bu suyun da her damlasının değerini faiz fiatı ile maddi olarak ayarlanmıştır. Şayet orta halk tabakasının yararına ve üretim bakımından ilgilenmeye değer bir nitelikte ziraat tohumunu medeniyet çiftliğine atmak mümkün olursa, bu yine esas efendisine direkt veya endirekt (dolaylı veya dolaysız) yoldan getireceği faiz ölçüleri ve -en az -büyük kumandan, kapitalistin tayin edeceği faiz fiatı şeklindeki sınırlar dahilinde bu medeniyet kolunu verilmiş bir fırsat olacaktır.

Bu çok tuhaf vaziyet kalem ve kılıncı hükümlerini dürüp kaldırarak bütün bir egemenliği kapitalistin “hesap işleri bürosuna” terk etmiş, herkesin burnuna gizli bir halka takarak -ki buna çiftçiler, işçiler, büyük küçük ticari kurumlar, devlet ve hükümetler dahildir -ucundan kapitalistin yapışmasına ve insanlığı istediği yere sürüklemesine sebep olmuştur

Üçüncü Merhale:

Bundan sonra kapitalistler güruhu bir adım daha ilerliyerek, mesleklerini bugünkü bilinen şekliyle modern bankacılık sistemine (Modern banking System) göre tanzim ettiler. Böyle teşkilatlanmadan önce kapitalistlerin her biri müstakil olarak kendi başına çalışırdı. Şüphesiz ki bu basit durumlarda bile bazı kapitalist familyalar şöhret yaparak çalışma dairelerini genişletmiş, çeşitli başarılarıyla milletlerarası iş yerlerine yayılarak büyük maliye dairelerine benzemişlerdi. Fakat ne olursa olsun bu familyalar sadece isimleriyle tanınan mahalli birer kapitalist familya olarak kalıyorlardı. Akıllarına, teşkilatlanarak büyük bir ortaklık kurmak ve para işlerini geniş çapta idare etmek geldi. Sistemli “para işi” yapara, büyük şirketlerin birleşerek iş yaptıkları gibi -diğer ekonomi kollarını da idare etmeyi istediler. böylece kapitalistlerin teşkilatlanmasıyla bugün her tarafa yayıldığını gördünüz cihanın maliyesine hakim olan bankalar meydana geldi.

ÖZETLE KAPİTALİSTLERİN TEŞKİLATLANMASINI DA ŞÖYLE ANLATILIM:

Birkaç kapitalist kendi aralarında birleşerek “Banka” adı verdikleri bir müessesese kuruyorlar. Bu müessesede dönen sermaye iki türdür:

- a) Banka kurucularının koydukları ana paradır ki işe bununla başlanır.
- b) Müşterilerin “tevdât”ıdır, ki bankanın şöhretinin ve ilminin dağılmasına göre halkın fazla miktarda yatırdığı paradır.

Bu yatırımların miktarına göre de bankanın nüfuzu artar ve kuvvetlenir. Bir bankanın muvaffakiyetinin gerçek ölçüsü temel sermayesinin -kurucuların kattığı ana para, mümkün olan en az miktara düşmesi ve tevdiatının -müşterinin yatırdıkları paralar -mümkün olan en çok miktarda yükselmesiyle bilinir.

“Pencap Milli Bankası”nı buna bir örnek olarak ele alalım: Bu banka Pakistan devleti kurulmadan önce Hindistan kıt’asının en büyük ve en başarılı bankalarından biriydi. Merkezi Lahor şehrinde olan bankanın ana sermayesi de on milyon rubiyeden fazla değildi, kurucularının koydukları para hakikatte sekiz milyon rubiyeyi biraz geçiyordu, fakat 1945 yılında bankanın çevirdiği tevdiatın miktarı 520 milyon rubiye civarındaydı. Durumun böyle olmasına çok tuhaf ve hayret edilecek nokta, bankacılar müşterilerin yatırdığı tevdiatın % 90-92 sini hatta 98’ini kullanarak iş yaparken servetin hakiki sahiplerine hiç bir müdahale hakkı tanımamış, idaresinin siyasetine, düzenine karışma yetkisi vermemiştir. Bütün işler kurucuların elinde ve bankanın hakiki sahiplerinin, ki koydukları sermaye banka mevcudunun % 3-4 veya 5 inden fazla değildi -idaresindeydi. Müşterilere yalnız paralarını bankaya koymak ve belirli faizini almak hakkı tanınmıştı. Bundan sonra “banka bu parayı nereye, nasıl ve hangi esaslara göre sarfediyor?” diye sormak ve müdahale etmek onları ilgilendirmeyen bir meseleydi. Bu işlerle ancak banka sahipleri meşgul olurlar ve bankanın muhtelif işleri için gereken memurları onlar tayin ederler, işlerin nasıl yürütüleceğine, hangi siyaset ve idare tarzı takip edileceğine, mevduatının nerelere sarf edilip edilmeyeceğine onlar karar verirlerdi. Bu hak yalnız onlarını. Sonra kurucuların hepsi de bu işlere aynı yetki ile karışamazlardı, ufak çapta bir sermaye ile kurucular arasına sıkışanlar bankanın ehemmiyetsiz mevzuları üzerindeki birazcık nüfuzları ile yetinmeleri gerekirdi. Fakat az sayıdaki büyük sermayeli kurucular bu muazzam servet gölünün yegane hakimiydiler ve işlerine başkalarını karıştırmazlardı.

Bankaların halka irili ufaklı bir sürü hizmetlerde bulunduğu şüphesiz olmadığı gibi, bu hizmetlerin çoğunun da fevkalade faydalı büyük işler gördüğünü kabul ederek müşru’iyetinden zerre kadar tereddüt etmediğimiz muhakkaktır. Fakat buna rağmen bankaların hakiki görevi kredi açmak ve halka

faizle borç vermektir. Bütün bankalar, ziraat bankası, ticaret bankası, iş, sanayi bankaları, gibi hangisi olursa olsun -ticaret, ziraat ve sanat işleriyle doğrudan doğruya kendileri meşgul olmazlar. Bu işlerle iştigal eden insanlara borç para verir mukabilinde faiz alırlar. Bankaların en büyük ve en önemli gelir kaynağını, düşük faizle halktan para alarak, tekrar halka bu sefer yüksek faizle borç vermek suretiyle temin edilen çok miktarda kar teşkil eder. Bu şekilde bankaların kazandıkları paralar diğer ticari ortaklıklarda olduğu gibi kurucular arasında iştirak nisbetine göre paylaşılır.

SONUÇLAR:

Kapitalistlerin bu şekilde teşkilatlanmalarının sonucu olarak bu gün nüfuzları ve halkın kendilerine olan güveni eskiden müstakil olarak faizcilik yaptıkları zamanlara nazaran daha artmış ve benliklerinde bir ağır başlılık başlamıştır.

Bu teşkilatlanma neticesinde bugün ülkelerin bir uçtan bir uca olan servetlerini ellerine alarak tahakküm etmişlerdir. Yalnız bir bankada toplanan milyonlarca on milyonlarca liraya pek az sayıda bir kapitalist zümre hakim olur ve arzularına göre yönetebilirler. Bugün kapitalistler yalnız kendi memleketlerini istismar edip, medeni, siyasi iktisadi hayat merkezlerini ellerinde bulundurmamakla yetinmiyorlar, bütün dünyanın mukadderatı ile oynuyor kendi menfaatleri için cihanın medeni, iktisadi hayatını görülmemiş bir kalpsizlikle aşırı bir bencillikle sömürmeye çalışıyorlar. Kapitalistlerin bugünkü nüfuzlarının ve kuvvetlerinin ne kadar tesirli olduğunu takdir etmeyi de size bırakıyoruz.

Hindistan bölünmeden önce bu ülkeye on bankadan ana sermayesinin toplamı 170 milyon rubiyeyi geçmiyordu. Bu serveti yöneten siyasetini ve idaresini elinde tutan, kapitalistlerin sayısı en çok 150 - 200 kişi arasındaydı.

Yüz binlerce insanın kapitalistlere bu muazzam serveti hazırlayıp teslim etmesinin ve bu kuvvetli silahı nerede, kime karşı, hangi prensip ve esaslara göre kullandıklarını soruşturamamasının tek nedeni, faize karşı duydukları tamah ve hırstan başka birşey değildir.

Biz bu açıklamaları size kapitalistlerin yeni teşkilatlandığı, bankalarındaki mevduat toplamını ortalama olarak şahıs başı yarım altını (beş lirayı takriben) geçmediği bir ülkeden yapıyoruz. Bu ortalamanın bizdekinden ve diğer Şark ülkelerinkinden iki bin, üç bin kat daha fazla olan Batı ülkelerinin bankalarında toplanan ve yığılan servetin büyüklüğünü düşününüz. 1936 yılında yapılan istatistiklere göre; Amerika'da yalnız ticari bankalarda şahıs başı ortalama 1317; İngiltere'de 1664; İsviçre'de 275; Almanya'da 212; Fransa'da 165 altına eriştiği kaydedilmiştir. Böyle büyük servetleri bu ülkelerin adamları, kapitalistlerine vermekte ve her evden servet az bir zümrenin elinde toplanmak üzere akın etmektedir. Sonra bu kadar büyük servetleri ellerinde bulunduran

insanlar, hiç kimse önünde sorumlu olmayan ve bu servetlere kendilerinden başkasına müdahale hakkı vermeyen, faizini ödemek suretiyle kiraladıkları bu kapitallerin mutlak hakimiyetmiş gibi davranan, bu kuvveti yalnız kendi çıkarlarına göre yöneterek ülkenin mükadderatı ile oynayan insanlardır. Bu adamlar ellerinde (oyuncak gibi) kullandıkları bu kuvvetle istedikleri ülkede istedikleri Ellere bırakılan bu servetle kapitalistlerin memleket hayatı, siyasetine, medeniyetine ve endüstrisine ne kadar tehlikeli etkilerde bulduklarını takdir etmeyi yine size bırakıyoruz. Acaba memleketin hayati merkezlerine yaptıkları bu baskılar ve etkiler memleketin yararına mıdır yoksa kapitalistlerin mi yararına olma gibi yokluk ve kıtlık havası estirirler veya diledikleri yerlere diledikleri zaman bereketli yağmurlar yağdırırlar; arzularının ve menfaatlerinin icabına göre de harp veyahut sulh meclisleri kurdururlar. Kendilerinde kökleşmiş olan maddi menfaatlerinin çıkarına olduğu müddetçe her şeyi topluma uygun görürler; maddi menfaatlerine aykırı olduğu takdirde her yardımlaşma, dayanışma, bağdaşma, yollarından toplumu mahrum ederler. Bunlar yalnız, iş icabı borsayla ilgil olan insanlar üzerinde değil, diğer ilim ve sanat yuvalarında da, araştırma enstitülerinde de, basın yayın alanlarında da, din çevrelerinde de, en yüksek söze ve en yetkili müfusa sahiptirler. Çünkü bütün işlerin bitiricisi olan sayın -Para- hazretleri onlara iltica etmiş ve ünlülerine çökmüştür.

İşte bu büyük felaketi sezen batılıların kendi düşünürlerinden bazıları faizciliğin insanlığın başına sürüklediği belaları ve karanlıkları belirtmek için feryat etmeye ve fikir adamlarının çoğu, her köşeden, böyle geniş bir servetin, kanun önünde mes'ul tutulamıyan egoist bir zümrenin eline teslim edilmesinin toplumun benliğini yok edeceğine, hayat kaynaklarını kurtaracağına dair ihtarlarda bulunmaya başladılar. Fakat biz Şarklılar hala sözü evirip çevirip söylenilen yıkıcı ve bozguncu faiz işlerinin eski zamanlarda yere bağdaş kuran bayağı adamlar tarafından yürütülen faiz işleri olduğunu, bugün koltuğa oturan, otomobile binen münevver bankacının yönettiği faiz işlerinde bir manzur olmadığını söylemekte ve bu bankacının meslek edindiği işin kanuni olduğunu hiçbir bozguncu tarafı bulunmadığını kabul ederek; “Niçin öyleyse paramızı ona teslim edip karından hakettiğimiz kısmı almıyalım?” demekteyiz.

Şu kadar iki eski zaman faizcileri ile zamanımızın bankacıları arasında hakiki farklar gözden kaçmıştır: Eski zaman faizcileri milletin malını dağınık şekilde, ayrı ayrı yağma ederlerdi, şimdikiler ise teşkilatlı ve iş için hazırlanmış kuvvetli ekiplere yaptırmaktadırlar.

İkinci fark ise -ki birinci farktan daha kuvvetlidir -eski zamanın yağmacıları, yağma işi için gereken silahları, salaklığından ve kanunların gafletinden dolayı halk kendisi “kira” mukabili temin etmektedir ki kapitalistler bu silahlarla evlerini dahi deşebilsinler ve varlıklarını daha iyi imha etsinler diye.

Kapitalistler, halktan topladıkları silahların mukabilini “Kira” olarak aydınlıkta (aşıkâr) öderken, karanlıkta da akınlar yaparak mallarını yağma etmektedirler.

İşte siz bu “Kira”nın masumiyetini ve meşruiyetini söylemek istiyorsunuz.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

FAİZ HAKKINDAKİ İSLAM AHKAMI

Geçen bölümlerde faize iyiden iyiye taarruz ettik ve aleyhinde çeşitli yönlerden konuştuk.

Birinci bölümde teorik yönden ele aldığımız faizin ikinci bölümünde zararlarını açıkladık. Bu bölümde ise faiz üzerinde pratik yönden durup objektif olarak münakaşasını yapacağız. Bu esnada da faizin sınırlarını belirtip hangi alışveriş türünün faiz yasaklarıyla ilgili olduğunu ve İslamiyet faizi yasakladıktan sonra insani ekonomisini hangi esaslarına göre düzenleyeceğini belirteceğiz.

FAİZİN LUGAT VE ŞERİAT ANLAMI:

Kur’an’ı Kerim’de belirtilen faiz (Riba)nın kelime yapısını teşkil eden maddeler (RBV) harfleridir. Bu harflerin birleşerek meydana getirdikleri anlam ise: Gelişme, Yükseklik, Fazlalık, Yükselti olarak itibara alınır. Arapçada bir mal çoğalır veya gelişirse buna “mal faize uğradı” denir. Bir kimse yüksek yere çıkarsa: Faiz etti, yani tepeye çıktı; una veya haşlamaya su katarak şişirir çoğaltırsa, Onu faizlettirdi diye tabir olunur. (Araplar) bir kimsenin kucağında büyüyen çocuğa: Filanın kucağında çocuk faizledi derler. Kişi bir şeyi çoğaltıp üretirse, onu faizleştirdi, yani çoğalttı denir.

Rabiye, Rabvah (faizden türeyen kelimelerdir) yüksek olan yerdir. Kur’an’ı Kerim’de bu kelime ve türevleri nerede geçtiyse hep yükselme ve üreme anlamlarına gelmiştir.

Allahu Taala’nın buyurduğu:

“Şayet biz onun (yeryüzünün) üzerine su indirirsek (Yağmur), sarsılır ve kabarır. (Yani bitkilerle hareket gelir)” (Hac: 22/5)

Mealindeki ayette faiz (riba) üremek büyüme anlamındadır.

“Allah faizin (bereketini) azaltır ve sadakaları faizleştirir (katlar ve fazlalaştırır)” (Bakara: 2/276)

Mealindeki ikinci ayette faiz çoğalmak anlamındadır.

“Sel üzerindeki kaymak (gibi olan çör çöpü) kabarık olarak taşıdı. (Yani suyun yüzündeki taşınıtlar kabardı durdu.)” (Ra’d: 13/17)

Mealindeki üçüncü ayette kabarma, anlamındadır.

“Onları (ansızın) görülmemiş bir şiddetle alaşağı etti.” (Hakka: 69/10)

Mealindeki dördüncü ayette, faiz, şiddet bakımından fazlalık anlamındadır.

“Bir milletten (diğer) bir millet daha artımlı (güçlü, izzetli) olduğu için.” (Nahl: 16/92)

Mealindeki beşinci ayette faiz artış ve üstünlük anlamındadır.

“Biz onların ikisini de (Hz İsa ve annesi Meryem) yüksek bir yere (Kudüs’e) sığdırdık. (Mu’minun: 23/50)

“Faiz” kelimesi (Riba) bu yapı ve anlamlara göre malın, yahut paranın ana para (kapital) üzerinden çoğalması, üremesi anlamındadır. Böyle olduğunu da Kur’an’ı Kerim şu iki ayetle kesinleştirmiştir:

Birinci ayet:

“Eğer mü’minseniz faiz olarak arda kalan (kısmı) terkediniz. Tövbe ettiyseniz, yalnız ana paranız sizindir.”

(Bakara: 2/278)

İkinci ayet:

İnsanlara mallarında (ana paraları üzerinde) fazlalık olsun diye (hediye gibi, bağış gibi) verdiğiniz faiz, Allah indinde muteber (tahir) değildir.

Mealinde de olan bu iki ayetten de anlaşıldığı gibi ana paranın üzerine “artım” olarak konan her fazlalığa faiz denilmektedir. Ancak Kur’an’ı Kerim her fazlalığı faiz yasaklamamaktadır. Ticarete de bir artış olur, fakat Kur’an’ı yasakladığı artış özel olarak “Faiz” terimi ile tanımlanan ve İslamiyetten önce uygulandığı devirde de faiz olarak bilinen özel bir muamele şeklidir. Araplar o devirde -zamanımızda olduğu gibi -faizi alışverişten ayırt etmezlerdi.

İslam dini gelerek, ana paraya alışveriş yoluyla gelen artış ile faiz oluyla gelen artış arasındaki farkı belirtti. Birincisinin meşru olduğunu ikincisinin gayrı meşru olduğunu açıkladı. Ayet:

“Çünkü onlar alışveriş faiz gibidir dediler. Allah da alışverişini helal, faizi haram kıldı.” (Bakara: 2/275)

Faiz Araplarda özel bir artış şekli olarak bilinip uygulandığı için Kur’an’ı Kerim mahiyetini nitelemekte lüzum görmemiş sadece haram kılıp yasaklamakla yetinmiştir.

İSLAMİYETTEN ÖNCEKİ DEVRİN FAİZİ:

Rivayetlere göre İslamiyetten önceki (Cehalet) devrinde uygulanan faiz şekilleri birkaç çeşittir:

Katade, diyor ki:

“İslamiyetten önceki devirde insanlar, kişinin kişiye borcu olduğunda, sana şu kadar fazla para ödeyim de borcumu ertele derlerdi. Borcu da ertelenirdi.”

Ebu Bekir El-Cessas diyor ki:

“Bilinmektedir ki, İslamiyetten önceki devrin faizi, fazla ödeme şartı ile olan ertelemeli (Mühletli) borçtur. Ödenen fazla kısım erteleme karşılığıdır. Allahu Taala bunu iptal etmiştir.”

“Zevacir” adlı kitabında İbni Hacer El-Mekki, ve tefsirinin ikinci cildinin 352 nci sahifesinde İmamı Razi diyorlar ki:

“İslamiyetten önceki devrin bilinen ve meşhur olan faizi -Mühletli -faiz idi. Çünkü buna göre kişi malını başkasına her ay ödeyeceği belirli bir karı almayı şart koşarak borç verirdi. Ana parası ise olduğu gibi değişmeden kalırdı. Mühlet sona erince de ana parasını geri isterdi. Borçlu parayı veremezse, borç veren hem mühletli uzatır, hem de faizi artırır.

İşte bu tip işlemler İslamiyetten önceki devirde faiz adıyla yürütülmekteydi. Kur’an’ı Kerim gelerek bunları kat’i surette yasakladı.

FAİZ İLE SATIŞ ARASINDAKİ

TEMEL FARKLAR:

Geliniz şimdi de biraz faiz ile satış arasındaki temel farkları, faizi satıştan ayıran özellikleri ve nitelikleri, niçin yasaklandığını düşünelim:

“Satış” satıcı tarafından bir malın alıcıya arz edildiğinde aralarında bu malın fiyatı kestirilerek kesinleştirdikten sonra bu fiyat karşılığında alıcının o malı almasına denir. Bu çeşit işlemlerde daimi iki vaziyetten birisi muhakkak

mevcuttur: Satıcı bu malı müşteriye arz edebilmek için onu ya kendi gücü ve parası ile hazırlamıştır, yahut ta bir başkasından para ile satın almıştır. Her iki durumda da satıcı malı müşteriye hazırlamak için sarfettiği gayretinin ve emeğinin mukabilini ana parasına ilave eder. Bu fark onun kazancıdır.

Bunun yanında “Faiz” kişinin kapitalini başkasına borç verirken iadesinde belirli bir fark istemesidir. Bu çeşit işlemin, kapitale mukabil olup, mühlete mukabil, alıcı ile verici arasında önceden anlaşması yapılan belirli miktardaki fazlalıktır. İşte bu mühlete mukabil olan fazlalık faizdir. Gördüğünüz gibi bu fazlalık ne bir mal ve ne de bir iş karşılığıdır. Sadece mühlet veya erteleme mukabildir.

Eğer alıcı ile satıcı, bir malın satışında, fiat üzerinde anlaşılır da, alıcı bu parayı şu kadar bir mühlet ile şu kadar fazla ödemeyi satıcı ya şart koşarsa, bu da bir faiz sayıldığından olumsuzdur.

“Faiz borçlunun borç aldığı adamın ana parası üzerine önceden belirtilen ve kestirilen bir fazlalığı verilen mühlet mukabili olarak ödemesidir. Sanki faiz üç kısmın karışımından meydana gelmektedir: **1-** Ana paraya ilave olunan bir fazlalık. **2-** Mühlete göre bu fazlalığın miktarının tayin edilmesi. **3-** Bu fazlalığın işlemin bir şartı olması. Bu üç şartı ihtiva eden bütün işlemler hiç şüphesiz faizli işlemlerdir.

Ahlaki ve iktisadi yönden de faiz ile satışın aynı şey olmasına imkan vermiyen esas farklar şunlardır:

1- Ticarete alıcı ile satıcı arasında karşılıklı faydalanma eşit seviyede olmaktadır. Çünkü müşteri bir taraftan satın aldığı mal ile faydalanırken, diğer taraftan satıcı da müşteriye o malı hazırlamak için sarfettiği emeğinin, vaktinin ve kabiliyetinin mukabilini ve ücretini almıştır. Fakat buna karşılık faiz işlemlerinde karşılıklı faydalanma işi eşit seviyede değildir. Borç veren borçludan bir miktar para almaktadır. Hiç şüphesiz bu paradan da fayda görmektedir. Bunun yanında borçlu yalnız bir mühlet elde etmektedir. Belki yararına olur, belki olmaz. Şayet bu borcu şahsi ihtiyaçları için aldıysa mühletin ona hiç bir faydası dokunmaz. Eğer bu borcu ticaret, sanayi ziyaret gibi işlerde kullanmak üzere aldıysa, bu işlerin kendisine menfaat getireceği ihtimal dahilinde olduğu kadar -aynı eşitlikle- zarar getirmesi de muhtemeldir. Sanki faiz işlemleri bir tarafın faydasına veyahut kat’i ilan faydasına olurken diğer tarafın ise kat’i olmıyan faydasına göre yürütülmektedir.

2- Satıcı müşteriden ne kadar ölçsüz kazanç alırsa alsın bunu yalnız bir defaya mahsus olarak alır. Fakat faiz işlemlerinde borç verenin borçludan aldığı kar, zincirlemesine devam eder ve hiç kesilmez. Hatta zamanla daha artar ve kuvvetleşir. Sonra borç alan aldığı para ile bir kar sağlarsa bile bu kar netice

itibariyle gene de sınırlıdır. Fakat borç verenin borçludan alacağı karın sınırı olmadığı gibi bu karı elde etmek için borçlusunun varını yoğunu, belki de hayati eşyalarını ev malzemesini alır, haciz ettirir yine de borcu kapanıp tükenmez, bilmez.

3- Alıcı ile satıcı arasındaki işlem malın alınıp parasının ödenmesiyle son bulur. Bundan sonra müşterinin satıcıya ödeyeceği bir şey kalmaz. Kullanma ve iskan bedeli olarak verilen arazi ev ve kiralarda da durum aynıdır. Ücret alınması esas olan arazi, ev veya aletler kullanılmakla tükenmezler. Sahiplerine aynen iade edilirler. Fakat faiz işinde borçlu aldığı borç parayı hem tüketir hem de tükettiği bu parayı fazla olarak borç verene ödemeye mecbur kalır.

4- Ticaret Ziraat, Sanayi gibi işlerde insan, zekasını, gücünü, kuvvetini kullanarak çalışır, bunların ücretini ve getirecekleri karını alır. Faizli işlemde ise kişi sadece ihtiyacından fazla olan parayı başkasına vermekle onun karının en büyük ortağı olur. Bildiğimiz anlamda bir ortak değildir. O, ne ortağının zararını tanır, ne de ona bedeni veya zihni bir yardımda bulunur. Sadece karın ortağıdır. O ortağının kazancına ve zararına saygı göstermeden yalnız karda belirli bir hakkı olduğunu iddia eder.

İşte bunlar ekonomik yönden faizi ticaretten ayıran ve ticaretin medeniyetin kuvvetli bir yapıcı unsuru olduğunu, faizin de yıkıcı ve bozguncu müessese teşkil ettiğini gösteren sebeplerdir.

Ahlaki yönden ise faizin ana yapısı icabı, fertleri hasislik, cimrilik, taş yüreklilik, bencillik, para sevgisi ve uğrunda her şeyi göze alma gibi aşağı ahlakı ile nitelediği kadar, iyi ahlak temelleri olan, başkayı koruma, merhamet, sevgi, yardımlaşma sıfatlarını da siler, kaldırır. Sanki faiz beşeriyeti iki tarafından, ahlaki ve iktisadi cephesinden yıkan ve temellerini kemiren bir şeydir.

İşte bu sebeplerdendir ki Allah-u Teala faizi yasaklamış, satışı olumlu kılmıştır. Şüphesiz ki faizin yasaklanmasının daha önce açıkladığımız gibi bir çok yıkıcı ve bozguncu sebepleri de vardır. Faiz insanlarda para biriktirme hırsını artırır ve bu paranın kişisel yararlarına olan yerlerde kullanılmasına mani olur. Toplum içerisinde servetin hür ve serbest dolaşım yapmasını önler. Ayrıca bu dolaşımı tersine yığılmasına, dolayısıyla toplumun helak olmasına yol açar.

Bu gerçekleri ekonomi biliminden haberdar olmıyanlar dahi apaçık görebilmektedirler.

Faizin zararları bu kadarla da bitmez. İslam'ın verdiği, insanların iyi ahlak ile yetiştirdiği, içtimai ve iktisadi kurallarını ve şartlarını düzenlediği toplum için, çizdiği yolun bütünü ile de çelişir, aykırı gider. Her türlü faiz işlemleri ne kadar dikkatli olursa olsun, göze görünüşü itibariyle ne kadar zararsız görünürse

görsün İslam nizamını ihlal eder ve her durumda onu fesada uğratar. Bunun içindir ki Allah-u Teala kitabında faizi görülmemiş bir şiddetle yasaklamış ve demiştir ki:

“Ey iman edenler, eğer (gerçekten) iman ettiyseniz, Allah’dan korkunuz (korununuz) ve faiz olarak arda kalanı terk ediniz. Eğer yapmazsanız (bu emredildiğiniz şeyi) biliniz ki Allah ve Rasulü ile savaşmış olacaksınız.”

(Bakara: 2/278-279)

FAİZİN YASAKLANMASINDAKİ ŞİDDET:

Şüphesiz ki Kur’an-ı Kerim kötü olan şeylerin çoğunu yasaklamıştır. Bilhassa bazıları üzerinde özellikle durmuş haklarındaki tehditleri çoğaltmıştır. Fakat faiz için gelen ve yasaklılığını ilan eden kelimeler diğer kötülükler ve kabahatler için gelen ve yasaklılığını ilan eden kelimelerden daha kesin ve daha şiddetli olmuştur. Bunun üzerine Peygamberimizin bir hadisinde.

“Faiz yetmiş üç bölümdür. En basiti kişinin anası ile nikahlanması gibidir. Faizin faizi ise müslüman kişinin ırzıdır” denmektedir.

Peygamberimiz (s.a.v.) de faizin uygulanmasını kesinlikle yasaklamış, ideal İslam Devletinde tamamen kalkması için devamlı bir şekilde çalışmıştır.

Mekke’de “Muğire” oğulları faizcilik yaparlar ve faiz alırlardı. Halktan birçok alacakları ve faizden kazanılma malları vardı. Peygamberimiz bunların hepsini iptal etti ve Mekke’deki valisine bu adamlar faizcilikten vazgeçmezlerse onlarla vuruşmasını emretti.

Hz. Peygamber (s.a.v.) Veda Haccında:

“İslamiyetten önceki devrin faizi üzerlerinizden kaldırılarak iptal olunmuştur. Ancak ana paralarınızı alırsınız. Ne zulüm etmiş olursunuz ne de zulüme uğrarsınız. İlk iptal edip kaldırmaya başladığım faiz, amcam El-Abbas İbni-ul-Muttalib’in faizidir.”

Diyerek, Arapların en büyük ve ileri gelen faizcilerinden biri olan amcası El-Abbas İbn-i Abd-ul-Muttalib’in faizini iptal etmiştir.

Müslim ve Buhari’nin rivayet ettikleri bir hadisinde peygamberimiz: Faizi yiyeni de yedireni de şahitlik edip yazışmalarını yapanı da lanetlemiş ve “Eşittirler” demiştir.

Bütün bu hükümler tek bir çeşit faizi; yalnız faizcilerle malum olan faiz işlemlerini kaldıracak, diğer faizcilik kollarını sonuna kadar açık bırakacak olan

hükümler değildirler. Bu hükümler gerçek hedefi, kapitalizm nizamını ve şartlarını; anlayış ve prensiplerini; ahlakını ve temellerini tamamen imha etmek, yerine esası cimrilik değil de, cömertlik... Bencilik ve mal sevgisi değil de, dayanışma ve yardımlaşma... Faizcilik değil de zekat usulü... Bankacılık, sigortacılık değil de, Milli-Maliye-Müessesesi (Beyt-ül-Mal) getirerek yeni bir nizam kurmaktır. Ki bu nizamın insanlarını, mücadele edebilmeleri için “sigortalar”, “yardım dernekleri”, “emniyet sandıkları” ihdas etmeye ihtiyat para ve mal biriktirmeye, sonunda da fitri olmıyan komünizm nizamına sığınmaya mecbur eden sebepler ve sürükleyici etkiler doğmuş olmasın.

Bu bakımdan bizim kendi aptallığımız, yanlış görüşmelerimiz yüzünden bugün İslam’ın zinciri kopmuş, halkaları sağa-sola serpilip dağılmış, ahlaki, içtimai, iktisadi nizamı bozulmuştur. Yine kendi aptallığımız yüzünden bugün kapitalizm bizi bütün kötülüğüyle esareti altına almıştır.

Artık içiminde zekat mallarını toplayıp doğru yoldan sarfetmeyle ilgilenen hiçbir kanun veya müessese kalmamış, zenginlerimiz, kuruşun ve meteliğin kulu-kölesi olup yalnız kendi şahıslarına kazanç sağlama çabasına düşmüşlerdir. Cemiyetimizde fakirlerimizle ilgilenecek ve dertlenecek çare bulacak, kimse yoktur.

İslam ahlakını iyice yitirdik ve birbiri peşisıra sınırları dışına çıktık. İçimizde içkiye, alkollü meşrubata, zinaya karşı istek ve ikbal hayat buldu. Çeşitli eğlencelere zevk ve safalara daldık. Arzularımızın isteklerimizin esiri olduk, lüzumsuz masrafların ve gösterişleri bütün teferruatı ile zaruri hayat ihtiyaçlarımızdan saydık. Faiz almadan düğün yapmak, lüks ev, araba sahibi olmak kendimize türlü zevk ve safayı temin etmek imkansız hale gelmiştir.

Artık içimizde, yardımlaşma, dayanışma, birbirimizi konuma ve işbirliği yapma duyguları kalmamış, iktisadi hayatımız bozulmuştur. Her birimizin hayatı yalnız kendi özel ekonomik ve gelir imkanlarına dayandığı için, istikbalimizi teminat altına alabilmek amacıyla İslam ilkelerine bırakıp kapitalizm prensiplerini takip etmeye, paralarımızı bankalarda toplamaya, kendimizi sigortalarda sigorta etmeye yardımlaşma derneklerine (kurumsal sandıklara) üye olmaya ve zaruret hallerinde kapitalistlerin faizli borç alarak ihtiyaç gidermeye mecbur kaldık. Şüphesiz ki bütün bunlar hayatımızı idame ettirebilmemiz için lüzumlu ve zorunlu olan şeyler haline gelmiştir. Acaba... bu işte kabahat ve sorumluluk İslam dininde midir? Asla... Biz, İslamın bizi yönettiği o güzel, kerim, adil nizamın her köşesini kendi ellerimizle yıktığımız için kendimizi bu duruma düşürdük. Öyleyse şimdi, İslam kanununun birini yıktığımız içine düştüğümüz durumdan kurtulmanın, kendimize yüklediğimiz zorluklardan sıyrılmanın yolunu ikinci bir İslam kanununa daha muhalefet etmekte aramamız doğru mudur?

Sonra dönüp İslam'ın kendisinden bize böyle bir hak tanımamasını, kanunlarına aykırı hareket edip muhalefet etmemize müsaade etmesini istememiz yerinde midir? Acaba... İslam terbiyesi üzere, İslam'ın gösterdiği muntazam bir şekilde zekat toplamaktan içtimai yardımlaşmada İslam yönetimiyle hareket etmekten, miras kanunu uygulamaktan, hayatımızı sadelik, emniyet, kanaat ve masraflarımızda iktisat ederek yaşamaktan bizi kim alıkoyuyor? Kazancımızdan fazla masraf etmeye, Avrupa medeniyetinin getirdiği israf ve böbürlenme gösterişlerini, zaruri hayat ihtiyaçlarımızdan saymaya, bu uğurda haram yollara sapıp zenginlemek mal, mülk sahibi olmak hırsı ile meşru kazanç yollarını bırakıp gayrimeşru yolları aramaya bizi kim mecbur ediyor. Zenginlerimizin yakınlarına, komşularına, milletin dullarına, yetimlerine, ihtiyar ve fakirlerine yardım elini uzatmalarına mani olup bütün mallarını; Amerika, Avrupa, Japonya fabrikatörlerine yağdırmalarına onları kim mecbur ediyor. Fakir ve az gelirli sınıfı sanki zenginlermiş gibi büyüklük taslayıp şaşaalı, parlak gösterişler yaparak, bütçelerinin ve gelir imkanlarının yetmeyeceği kadar masraf ederek evlenme düğünleri, nişan merasimleri, cenaze törenleri yapmaya ve bu masrafları karşılamak için faizle borç almaya kim baskı yapıyor, mecbur ediyor? Şüphesiz ki hayatımızda içine sürüklendiğimiz ve bir türlü kurtulamadığımız bu şeyler, İslam'ın nazarında cinayettir. Eğer bu cinayetlere son verir, İslam'ın ölçülü ekonomi nizamını tekrar getirirsek yolumuz üzerinde duran bizi faiz yeme ve yedirme cinayeti işlemeye mecbur eden sebepleri ve maniaları kaldırmış, imha etmiş oluruz. Madem ki bu cinayeti, işlemekten vazgeçmiyoruz, öyle ise ne için bunun en az bir cinayet olduğunu kabul edip itiraf etmiyoruz? Çünkü iyi ve temiz yiyecekleri bırakıp kendini orada yenenlerin, içilenlerin pislikten başka bir şey olmadığı yere atan kimsenin bu pislikten karın dolusu yemek ve isterse başkasına yedirmek hakkıdır ama, niçin bu yiyeceklerin temiz, tahir oldukları ve bu pisliklerden başka iyi sıhhate yarıyacak yiyecek bulunmadığı hususunda ısrar etmektedir?

Sözümüzün başında da dediğim gibi ihtiyacımız... Ama bütün ihtiyacımız faizin olumlu veya olumlu olmadığı hususunda tartışmalara girişmeden önce kendi kendimize düşünmekte... Uzun uzun düşünmekte ve hangi yolu, kapitalizmin çizeceği yolu mu, İslamiyetin çizeceği yolu mu seçeceğimize kesin karar vermektedir.

Eğer ikinci yolu İslamiyetin seçip kabul edecek olursak faizli işlemlere ne ihtiyacımız kalır, ne de, imkanımız. Çünkü bu nizamda işleyen bütün örgütler faizle işleyen müesseseselere dayanmaz. Faizle işlem yapanlar bu nizamın gözünde suçludurlar, mücrimdirler.

Eğer birinci yolu seçip kabul edecek olursak, hiç şüphesiz ki kapitalizm İslam ilkelerinin tümüne karşıdır. Bu durumda kapitalizme aykırı giden bütün İslam kurallarına ve ekonomi kanunlarına karşı gelip muhalefet etmemiz lazım gelir.

Bundan sonra da İslam nazarında kendimizi kanunlara muhalefetten ve kapitalizme uymaktan dolayı suçsuz saymamız faydasız ve nafiledir. Ancak biz İslam'ın bizim kafileye ayak uydurmasını prensiplerini değiştirerek kapitalizmin prensiplerini seçmesini tek biz de İslam çerçevesi içerisinde kalalım diye istiyoruz. Başka bir şey için değil.

BEŞİNCİ BÖLÜM

FAİZİN AKSAMI VE HÜKÜMLERİ

Faiz -daha önce de belirttiğimiz gibi- borç verenin, borçlusundan mühlet mukabili aldığı fazlalıktır. Bu çeşit faize şeriat dilinde “Riba-en-nesi'e” yani “erteleme faizi” denilmektedir. İşte bu çeşit faizi Kur'an-ı Kerim ayetleri ile yasaklamış, yasaklılığını da eski ve öncü ilk müslümanlar, müçtehitler topyekün kabul ederek birbirini takip eden yüzyıllar sonunda bugüne dek hiç itiraza ve şüpheye uğramadan gelmiştir.

İslam'ın teşri metotlarından biri de eğer bir şeyi yasaklarsa, yasaklanan bu şeye giden bütün yolları kapatır, sebep olarak her şeyi ortadan kaldırır ki insanlar onun yokluğunu hissedip erişmek için en az bir çaba dahi göstermesinler. Peygamberimiz (s.a.v.) verdiği bir örnekle bunu şöyle açıklamaktadır:

“Haram de bellidir helal de bellidir. Aralarına benzerlik taşıyan şüpheliler de vardır. Ki insanların çoğu onları bilmemektedir. Bu şüphelilerden sakınanlar ırz ve dinlerini korumuşturlar. Bu şüphelilerin içine düşenler ise koyunlarını bir kir koruluk etrafında güden çobana benzerler. Koyunların her an koruluğa girmeleri muhtemeldir. Her hükümdarın bir koruluğu vardır. Allah'ın yüzündeki korulukları ise yasaklarıdır.”

İslam şeri'atinin şari'i Allah-u Teala'nın hikmeti işte böyledir. Her haram olan şeyi nefret örgüsü ile örgülemiştir. Yasak ve kabahat olan şeylere götüren yolları da yakınlıklarına ve uzaklıklarına göre kuvvetli veya hafif bağlarla donatmıştır.

İslamiyet ilk önceleri yalnız faizli borçları yasaklamıştı. Usame İbn-i Zeyd'in rivayet ettiği bir hadiste Peygamberimiz: **“Faiz ancak erteleme mukabili ziyade ödemelerde faizdir.”** Diğer bir rivayette ise **“Ertelemeli işlemlerden başkasında faiz yoktur.”** demiştir. Fakat Peygamberimiz bundan sonra durumun icabına göre Allah-u Teala'nın yasaklarına insanların yaklaşmamaları için bunları bir takım bağlarla örgülemiş ve içine girilmesini önlemiştir. Bu konuda Cabir İbn-i Abdullah (Allah ondan razı olsun) Peygamberimizin, Faiz yiyeni de, yedireni de bunlara şahitlik edip yazışmalarını yapanı da lanetlediğini rivayet etmiştir... Aynı hadisi Müslim, Ahmed, Ebu Davud, Et-Tirmizi de nakletmişlerdir.

Peygamberimizin yasakladığı faizlerden biri de “FADL” yani “Fark” faizidir.

FARK FAİZİ

Kişinin bir şeyi yine aynı cins şey ile, değiş-tokuş ederken başkasından alacağı farka “Fark” faizi denir.

İnsanlar diğer faiz yolunu açıp benzer tarafları ile onlarda faizin meşru olabileceği kanısı uyandıracaklarını bildiğinden Peygamberimiz bu türlü işlemi de yasaklamıştır. Peygamberimiz durumu şu hadisi ile açıklamaktadır:

“Bir dirhemi iki dirheme satmayınız. Sizler için faizden (tekrar gelmesinden) endişe ederim.”

FARK FAİZİNİN HÜKÜMLERİ:

1) Ubade İbn-es-Samit: Peygamberimiz (s.a.v.) dedi ki:

“Altını altın ile gümüşü gümüş ile; buğdayı buğday ile; arpayı arpa ile; hurmayı hurma ile, tuzu tuz ile, eşiti eşitine, tıpa tıpına denk olmak üzere elden ele (alan ile veren arasında vasıta ve zaman olmadan) değişiniz. Eğer bu cinsler muhtelif (ayrı cinsler) iseler elden ele olmak üzere istediğiniz gibi satabilirsiniz.” demiştir. Bu hadisi Ahmed ve Müslim’de aynen rivayet etmişlerdir. Aynı hadisi Nesai, İbn-i Mace ve Ebu Davud sonunda:

“Buğdayı arpa ile, arpayı da buğday ile elden ele almak üzere istediğimiz gibi satmamızı emretti” ilavesiyle rivayet etmişlerdir.

2) Ebu Said-El-Hudri: Peygamberimiz (s.a.v.)

“Altını altın ile gümüşü gümüş ile, buğdayı buğday ile, arpayı arpa ile, hurmayı hurma ile, tuzu tuz ile, eşiti eşitine, tıpatıpına denk olmak üzere elden ele değişiniz: Kim fazla verir veya fazla alırsa faiz yapmış olur. (günahta) alıcı da, verici de eşittir.” dedi, demiştir. Aynı hadisi Buhari, Ahmed ve Müslim rivayet etmişlerdir.

“Tartısı tartısına, eşiti eşitine, tıpatırına denk olmadıkça, altını altın ile, gümüşü gümüş ile (sikkeyi sikke ile) satmayınız” ilavesi vardır.

3) Yine Ebu Said-El-Hudri: Peygamberimiz (s.a.v.)

“Tıpatıpına denk olmadıkça, altını altın ile satmayınız. Birini diğerinden fazla kılmayınız. Tıpatıpına denk olmadıkça sikkeyi sikke ile (Madeni para) satmayınız. Birini diğerinden fazla kılmayınız. Gaip olanını da hazır

olanına satmayınız” dedi demiştir. Bu hadisi Buhari ve Müslim rivayet etmişlerdir.

4) Ebu Hureyre'nin naklettiği bir hadiste Peygamberimiz (s.a.v.):

“Hurmayı hurma ile, arpayı arpa ile, çavdarı çavdar ile, tuzu tuz ile, tıpatıpına denk olmak üzere elde ele değişiniz. Kim fazla alır veya fala verirse faiz yapmış olur. Ancak değişik çeşitte olanlar hariçtir.” demiştir. Bu hadisi Müslim rivayet etmiştir.

5) Saad İbn-i Ebu Vakkas: “Peygamberimize (s.a.v.) taze hurma ile kuru hurmanın satın alınmasının (değiştirilmesinin sorulduğunu işittim. Peygamberimiz de:

“Taze hurma kuruyunca eksilir mi?” diye sordu. Evet deyince adamı o işten menetti” demiştir. Malik, et-Tirmizi, Ebu Davud, en-Nisai ve İbn-i Mace tarafından rivayet olunmuştur.

6) Ebu Said, naklettiği bir hadiste: “Çeşitli hurmaların karışımından azıklanırdık. Bunun da iki kilesini bir kileye (karışık olmıyan hurmaya) satardık, bunun üzerine Peygamberimiz (s.a.v.) **“İki kileye bir kile, iki dirheme bir dirhem olmaz dedi.”** demiştir. Buhari'den rivayet olunmuştur.

7) Yine Ebu Said'ten ve Ebu Hureyre'den nakledilen bir hadiste Peygamberimiz (s.a.v.) bir kişiyi Hayber'de vazifelendirmişti. Bu adam beraberinde Peygamberimize değişik cinsten (CENİB) hurma getirdiğinde Peygamberimiz: **“Hayber'in hurmalarının hepsi böyle midir?”** diye sordu. Bunun üzerine: Hayır ya Rasulallah bunun bir kilesini iki kileye, iki kilesini üç kileye alınız. Cevabını alınca Peygamberimiz (s.a.v.):

“Hayır öyle yapma. Karışık hurmayı para ile sat, parasıyla da arı (CENİB) hurmayı satın al, Terazide (değişimde) ikisi de eşittir” demiştir.

8) Naklettiği bir hadiste Ebu Said:

Bilal Peygamberimize biraz “Berni” hurma getirmişti. Peygamberimiz ona: **“Bunu nereden aldın?”** diye sordu. Bilal de, Elimizde iyi olmıyan hurma vardı, iki kilesini bunun bir kilesine karşılık sattım. Diye cevap verince, Peygamberimiz:

“Eyvah, faizin ta kendisi... Faizin ta kendisi! Sakın (bir daha yapma). Eğer satın almak istersen hurmayı başka bir şeyle sat. Sonra onunla satın al” dedi, demiştir.

9) Fudalata İbn-i Ubeyd:Hayber günü on iki dinara bir kolye satın aldım. Bunu dağıttığım zaman (Bozdurduğum zaman) on iki dinardan fazla etti. Durumu Peygamberimize anlatınca, Peygamberimiz:“**Dağıtılmadan satılamaz**” dedi, demiştir.

10) Naklettiği bir rivayette, Ebu Bekreh:

“Peygamber (s.a.v.), eşiti eşitine, denk olmadıkça altını altın ile, gümüşü gümüş ile değiştirmekten menetti. Altın ile gümüşü, istediğimiz gibi, gümüş ile altını da istediğimiz gibi almamızı emretti.” demiştir.

MEZKUR AHKAMIN PRENSİPLERİ:

Mezkur hadisleri anlamlarını, hangi şartlar altında peygamberimizden rivayet olduklarını takip edecek olursak, sonuç olarak şu delil ve prensipleri elde ederiz:

1) İnsanların, aynı cinsten olma iki şeylerini değiş-tokuş etme lüzumunu, çeşit bakımından aynı olan iki cins, kalite bakımından ayrı ve farklı olmadıkça hissetmedikleri aşıkardır. Yüksek kaliteli buğday ile, şeylerde görüldüğü gibi, cinsleri aynı kaliteleri farklı düşük kaliteli buğdayda, tuzda, altında ve benzeri olduğundan bunları az çok bir fark ile birbiriyle değiş-tokuş etme işinin, değişiminde her ne kadar borsa revacı gözönünde tutulmuş olursa olsun, değişimi yapan insanlarda, faiz yapmaya, haram yemeye sürükliyecek zihniyeti uyandırma ihtimali vardır. Bu yüzden şeri’at, iki aynı cinsi değiştirme ihtiyacında olan insanlara yalnız iki yol bırakmıştır:Ya bu iki aynı cins şeyi aralarındaki kalite farkına değer vermeden tıpatıp değiştirirler. Ya da, herkes kendi malını nakit para ile satar, sonra arkadaşının ki satış fiyatı üzerinden alır.

2) Daha önce de belirttiğimiz gibi, eskiden tedavülde olan paraların hepsi, som altından ve katıksız gümüşten idi. Hakikatte bu paraların nakti değerleri altınlarının ve gümüşlerinin değeriydi.

İnsanlar, dirhemi dirhem ile, dinarı dinar ile, değiştirme ihtiyacını, ancak, bir kimseye Iraak Dirhemi yerine Rum Dirhemi, Rum Dinarı yerine İran Dinarı, lazım olursa, hissederlerdi. Bugün ecnebi paraları değiştirmede veya, yüzlük, ellilik, onluk gibi bankonotları bozdurmada ücret alındığı gibi o zamanın faizci yahudileri ve haram yiyici bazı kişiler böyle durumları kollarlar, gayri meşru kazançları için fırsat bilir, istismar ederlerdi. Bu durumunda faizcilik zihniyetini uyandıracığından Peygamberimiz (s.a.v.) altını altın ile, gümüşü gümüş ile farklı satıştan yasaklamıştır.

3) Cinsleri aynı olan şeyleri değiş-tokuş etmenin şekillerinden biri de: Bir insanda, herhangi bir türün hammaddesi diğer bir insanda da bu hammadeden

yapılmış başka bir şey bulunur ve bunlar birini diğeri ile değiştirmek isterler. Bu durumda iyi bilinmesi gereken husus:Hammadde üzerinde yapılan değişiklik ve onarma onu başlı başına başka bir şey yapacak şekilde özelliğini ve mahiyetini değiştirerek hammaddelikten çıkarmış mıdır?Yoksa basit değişikliklere rağmen hala hammadde özelliğini taşımakta mıdır, hususudur.

Birinci durumda olduğu gibi hammaddenin özelliği değişmiş ise o zaman birbiriyle istenilen farkla değiştirilmesi mümkündür. Fakat ikinci durumda olduğu gibi hammadde bütün değişikliklere rağmen hala hammadde özelliğini taşıyorsa o zaman farklı değişim yapılamaz. Ancak tıpatıp değişim olur. Ki insan ahlakında çoğa erişme hırsı gelişmemelidir. Mesela pamuk dokunduğu zaman büyük değişikliklere uğramaktadır. Demir de aynı şekilde tren veya tramvay yapıldığı zaman değişmektedir. Fakat altından yapılan bilezikte veya yüzükte olan değişiklikler pek azdır. Bu yüzden fazla miktarda bir pamukla az bir kumaş parçasını veya çok miktarda demir ile daha hafif ağırlıkta olan tramvay, tren değişimi yapmakta mahzur yoktur. Fakat aynı ağırlıkta ve eşitlikte olmadıkça külçe altın ile, yapılmış yüzük veya bileziği değişmek doğru değildir. Külçe altın çarşıda satılmalı, parasıyla istenilen bilezik alınmalıdır.

4) Satıcının elinden, alıcının eline olmak üzere (elden ele) değişik cinsten olan şeyleri istenilen farkla değiş-tokuş etmek caizdir. Çünkü elden ele biten bütün alış-veriş işlemleri muhakkak o günün borsa fiatları üzerinden olacağı için bu şart koşulmuştur.

Altın alıp yerine gümüş veren insan, gümüşü altın yerine bugünün nakit para ölçüsü ile borsa fiatı üzerinden, gümüş ile altın arasındaki fark kadar bir fark verir. Fakat, böyle, türleri aynı olan şeylerin değişimi, borç olarak yapılırsa, faiz korkusundan hali olmaz. Çünkü bugün, bir ay sonraki, iki gram altına mukabil anlaştıkları 80 gram gümüşü veren bir insan, bir ay sonra 40 gram gümüşün 1 gram altına eşit olacağını nereden bilebilir. Veresiye altın ile değişim yapan insanın aradaki nisbeti kestirmesi kumarci ve faizci zihniyetten başka bir şey değildir. Aynı şekilde, 80 gram gümüş alıp yerine bir ay sonra iki gram altın vermeyi kabul eden insan da kumar kapısından girmiş sayılır. Çünkü o da kendi arasında bir ay sonra altın ile gümüş nisbetinin 1: 40 1: 35 yerine olacağını kat'i addetmiştir.

Şeri'atin Şari'i, bu yüzden ayrı ayrı cinslerin değişiminin elden ele (veresiyesiz) olmadıkça yapılmasına hükmetmiştir. Muhakkak veresiyeli olması gerekirse, şu iki yoldan biriyle yapılmalıdır:

Ya aldığı şeyin aynısı, yani 1 gram altın yerine 100 gram gümüş değil de yeni 1 gram altın ödemelidir. Ya da alış-veriş, cinslerin değişimi şeklinde değil de nakit para şeklinde olmalıdır. Mesela:

Filan (Zeyd) birisinden 80 liralık pirinç almıştır. Aldığı adama: “Sana bir ay sonra ya 80 liranı ödeyeceğim, ya da 80 liralık arpa vereceğim” demesi caizdir. Bu usulü Peygamberimiz şu hadisi ile açıklamaktadır:

“Gümüş fazla olmak üzere altın karşılığında satılmasında; arpa fazla olmak üzere buğday karşılığında satılmasında bir mahzur yoktur. Fakat erteleme (veresiye) işi asla olmaz.”demiştir. Bu hadisi Ebu Davud rivayet etmiştir.

Şüphesiz ki peygamberimizin bu hükümleri toplu ve muhtasar olup bazı cüz’i kısımları ihtiva etmemektedir. Bazı cüz’i kısımlar vardır ki bunların faiz olup olmadıkları hususunda şüpheye düşülür. Ömer İbn-i El-Hattap (Allah ondan razı olsun):

“Faiz ayetleri Kur’an’ın en son inen ayetleridir. Peygamberimiz, (s.a.v.) de bu ayetleri açıklamadan önce vefat etmiştir. Bu yüzden faizi ve kuşkuyu bırakınız” sözleriyle bu cüz’iyata işaret etmiştir.

CÜZ’İYYAT HUSUSUNDA DİN

BİLGİNLERİ ARASINDAKİ İHTİLAFA:

İşte bu ahkâmın toplu ve muhtasar oluşu bazı türlerin faiz sayılıp sayılmıyacağı hususundaki ihtilafın menşeidir.

Bir kısım bilginlerin dediğine göre; Faiz, hadiselerde adı geçen, buğday, arpa, altın, gümüş, hurma ve tuz olmak üzere altı cinse münhasırdır. Bunların dışında kalan diğer türlerde faiz mevzubahis değildir, istenilen şekilde, istenildiği gibi değişim yapılabilir. Zahirîye Mezhebinden olanlar, Katade, Tavus, Osman El-Betiyy, İbn-i Akil El-Hanbeli bu kanaata varmışlardır.

İkinci bir kısmın dediğine göre: Ölçek ve tartı ile satılan her cinse faiz girer. Ammar, Ebu Hanife, Ahmed İbn-i Hanbel. (Bir rivayete göre). Bu kanaate varmışlardır.

Üçünü bir kısmın dediğine göre: Faiz, altına, gümüşe ve bütün tartıya giren yiyeceklere girer. Said İbn-i El-Müseyyeb, Şafî Mezhebînen olanlar, bir rivayete göre de Ahmed, bu kanaata varmışlardır.

Dördüncü bir kısmın da dediğine göre: Fark faizinin yasaklanmasının sebebi ikidir:

Birincisi yiyeceklerin ana gıda maddeleri olması, yani insanların çoğunlukla yedikleri ve bünyelerinin muhtaç olduğu gıda maddeleri olması.

İkincisi de depo edilmeye elverişli olmalarıdır. İmam-ı Malik İbn-i Enes'in varmış olduğu kanaat budur.

Ebu Hanife ve Ahmed, dirhem ve dinar ile ilgili (değişimde) faizin yasaklanmasının sebebini "tartı"ya bağlamışlardır. Şafii ve Malik, -bir rivayette de, Ahmed- bu sebebin "değer" olduğunu söylemişlerdir.

Bu şekilde mezheplerin ve anlayışların değişmesi ile faiz hükümlerinin cüzii muamelata uygulanması çeşitli şekiller aldı. Bazı şeyler bir mezhebe göre faiz çeşitleri arasında sayılırken, diğer bir mezhebe göre sayılmamaktadır. Bir mezhebe göre faizin yasaklılığı bir sebebe dayanırken diğer mezhebe göre başka sebeplere dayanmaktadır. Bu yüzden bazı mezhebe göre faiz addedilen şeyler diğer bir mezhepte addedilmemektedir. Ancak bu çeşit ihtilaflar Kur'an-ı Kerim'in ve kesinleşmiş sünnetin belirttiği faiz çeşitlerine cari değil, bunların dışında kalan cüz'i ve haram ile helal arasında müphem olan kısımlarda vakidir.

Bu şüpheli vaziyetlere dayanarak, bir kişi çıkar da, ayet ve hadislerle haram olduğu sabit olan faiz hükümlerini dahi karışık ve müphem olmakla itham ederek hileli yollarla, benzerlik ve mukayese ile kapitalizme fırsat verir, müsaade ederse, Allah'ın kitabına ve Peygamberin sünnetine aykırı gidip şüpheli ve yanlış yolları takip ettiğinden özü ne kadar doğru olursa olsun dinin doğru yolundan sapmış demektir.

ALTINCI BÖLÜM

EKONOMİK KANUNLARININ VE

PRENSİPLERİNİN YENİDEN

DÜZENLENMESİ

İtirazsız kabul ettiğimiz şeylerden biri de zamanımızın şartlarından tamamen değişerek, sosyal ve ekonomik dünyada büyük inkılapların ve değişmelerin husule gelmesiyle, ticaretin ve maliyetin eski zamanlardaki durumunu kaybetmiş olmalarıdır.

Artık, ilim adamlarının (fukuhanın) eskiden düzenledikleri, Hicaz'da, Irak'da, Şam'da, Mısır'da kendi çevrelerinde durumlarda göre İslam'ın ilk zamanlarında hazırladıkları kanunlar, birçok değişikliklere uğramış olan zamanımızın getirdiği yeniliklere ve insanların bugünkü ihtiyaçlarına, cevap veremez hale gelmiştir. Bu din bilginlerinin (Allah onlara çalışmalarının şükranını versin) İslam ahkâmını açıklamaları ve düzenlemeleri, çevrelerindeki İslam ülkelerinin, ekonomik durumlarına ve problemlerine cevap verecek şekilde, olmuştur. Fakat bugün o eski sorunlar ve durumlar insanların ihtiyacı dışına çıkararak yerlerine

eski devirlerde bilinmeyen bir sürü yeni durumlara ve sorunlara bırakmıştır. Şimdi kütüphanelerimizde bulunan eski fıkıh kitaplarının alım -satım, mali -işler ve ekonomi kurallarının çoğuna günümüz insanların ihtiyacı kalmamıştır. Bu bakımdan bugün şiddetle ihtiyacında olduğumuz ve eksikliğinden yakındığımız kanunlar, yönetmelikler bu eski kitaplarda mevcut değildir. Bunun için anlamadığımız taraf İslam'ın ekonomi kanunlarını, maliye işlerini yeniden düzenlemenin gerekli olup olmadığı hususunda değildir. Anlamadığımız taraf bu düzenlemenin yapılacağı yoldadır.

YENİLİKTEN ÖNCE, DÜŞÜNME İHTİYACI:

İslam ahkâmının ihtiyaçlarımıza göre düzenlenmesinde bizim, sözde -yenilikçilerimizin icad ettikleri yolu seçecek olursak, yapacağımız her yenilik İslamiyeti tahrip etmekten, prensiplerini yıkıp tek anlamı iktisadi hayatımızda İslam'dan irtidad (geri çıkma) etmektir. Çünkü bu sözde yenilikçilerin bize öncülüğünü ettikleri yol İslam ilkeleri ve esasları ile çatışmakta dinimizin gayesine aykırı gitmektedir. Helal veya haram, bunların tek maksatları ve esas gayeleri para kazanmaktır. Halbuki İslam, helal yemeyi, her şeyden önce, amaç edinmiştir. bunların nazarında ideal gaye, meşru veya gayrimeşru yoldan kazanılmış olmasından sarfınazar edilerek kişinin milyonlara, 100 milyonlara sahip olmasıdır. Halbuki İslamiyet kimsenin meşru yollardan başka bir yolla para kazanmasına ve bu kazancına başkalarının hakkını sindirmesine asla müsaade etmez. Ama bu yolla kişiler milyonlara sahip olmuş veya olamazmış, İslam'ın nazarında farketmez.

Bunların nazarında, çok büyük servetlere sahip olan, en geniş iktisadi gelir kaynaklarını tasarrufu altında bulunduran, muazzam servetiyle, izzet, şeref, refah, kudret, nüfuz ve kuvvet sandalyesine oturan insan mesut ve başarılı sayılmaktadır. Hatta bu uğurda ve böyle bir servete sahip olabilmek; kendilerine böyle bir servete sahip olabilmek; kendilerine böyle bir ortamı yaratabilmek için; bencilliğin, egoizmin bütün şekillerini tatbik etseler; yalancılık, zulüm sahtekarlık yapsalar; hem cinslerinin haklarını heder etseler, çiğneseler; beşeriyeti ahlaki çöküntülere, fesada, fuhuşa sürükleseler; bütün bir insanıyete maddeten ve manen helak edip, bozguna uğratsalar; yine de mesut ve başarılı insan; başkalarının maslahatını ve hukukunu gözetemeyen; iffet, doğruluk ve emanetle çalışan, bu prensiplere sadık kalarak hayatını kazanmaya uğraşan insandır. Şayet bu insan böyle, temiz, nezih, çalışmasıyla milyonlara sahip olursa bunu Allah'tan kendisine ihsan edilmiş bir nimet, gayret ve emeğine karşılık bir şükran bilir. Fakat bu insan hayatı boyunca ölmeyecek kadar yiyeceğe, çıplak kalmıyacak kadar giyeceğe, sığınabilecek kadar meskene ancak sahip olabilirse yine de doğru dürüst çalışmaktan şaşmaz.

İşte, bu adamlar, islam görüşü ve anlayışı ile muhalefette olan, çelişen, görüşleri ve anlayışları yüzünden İslam'ın yoluna aykırı olan istikamet tutmaya katıksız

kapitalizm ile bağdaşmaya mecbur olmaktadır. Ama çizdikleri yeni yolu takip edebilmeleri için gerekli olan fırsatları, oyunları muhtaç oldukları kolaylıkları, elbette İslam'da bulamazlar. İslamı ne kadar tahrif ederlerse etsinler; ne kadar uydururlarsa uydursunlar; prensiplerini ve ahkamını ne kadar değiştirip genişletirlerse genişletsinler; yine de erişmek istedikleri gayelerine onları eriştirecek olan kaide ve prensipleri bu dinde bulamayacaklardır. Doğrusu ise bu yolu tutmak isteyenler önce ellerini ve dillerini kendilerine İslam'ı iddia ederek insanları ve hatta kendilerini kandırmaktan geri çeksinler. Ve muhakkak kapitalizmi istiyorlarsa, islam ahkamı ve ilkeleri yerine bugün, Avrupa'da, Amerika'da yürütülen ekonomi kurallarını, maliye yönetmeliğini ve prensiplerini izlemek mecburiyetinde olduklarını unutmasınlar. Ama gerçekten müslüman olanlar ve müslümanlıklarını devam ettirmek isteyenler, Kur'anı Kerim'e ve Muhammedin'in (a.s.) sünnetine inananlar, iş hayatlarında da bunları değiştirmek istemiyenler; kapitalizmin kurduğu müesseselerden yararlanmak veya kendilerini milyoner, fabrikatör edecek, ticaret yollarına İslam şer'iatinden ruhsat çıkarmak için ahkamda yenilikler ve düzeltmeler yapmaya muhtaç değildirler. Bunların yapmaya muhtaç oldukları yenilikler ve düzeltmeler ancak; zamanımızın yenilenmiş mali, ticari,ekonomik durumları çerçevesinde, hayat şartlarını ve kurallarını İslam'ın doğru ve temiz ilkelerine uyacak şekilde döndürebilme imkanını bulmak; alışveriş işlerinde, ticaretlerinde Allahu Taala'nın rızası dışında kalan yollardan kaçınmak; ecnebi milletlerle giriştikleri işlerde, karşılaştıkları hakiki zorlukların çözümünde İslam şer'iati çerçevesinden çıkarılması imkan dahilinde olan ruhsatlardan istifade etmek; içindir. Şüphesiz ki İslam kanunlarını yeniden düzenlemek, bu gayelerin tahakkuku için kaçınılmaz bir zaruret ve ihtiyaçtır. Bu bakımdan, gayeyi tahakkuk ettirmek, ihtiyacı gidermek için bütün İslam bilginlerinin çalışmaları gerekli olmuş, ödevleri haline gelmiştir.

İSLAM KANUNUNDA YENİLİK İHTİYACI:

İslam kanunu, bir kere belirli durumlara, muayyen vaziyetlere göre düzenlenip hazırlandı mı bir daha değişiklik kabul etmiyen ilelebet aynı kalır, zamanın ve mekanın icaplarına uymayan donuk kanunlardan değildir. İslam kanununu da bu donuk kanunlar içerisinde görenler hata ederler. Hatta bu adamların islam ruhunu anlamadıklarını söylersem ileri gitmiş, hakkı tecavüz etmiş olmam. Çünkü, İslam şer'iatinin esasları adalet, doğruluk, hikmet, üzerine kurulmuştur.

Bu şeri'atin gerçek gayesi muhtelif insanlar arasındaki bağları ve muameleleri doğru yolla tanzim etmek, yarışma ve kıskançlık sebeplerini ortadan kaldırmak; yerine sevgi, yardımlaşma ve dayanışma duygularını yerleştirmek; adaletle ve ölçülü olarak, fertlerin birbirlerine olan vazifelerini belirtmek; herkesi yalnız kendi kudreti ve yeterliliğince, kalkınmaya, gelişmeye yetecek fırsatları elde etmesine münhasır bırakmayıp, bu esnada başkalarının yolunu kesip fesat ve

huzursuzluk meydana getirmemesini sağlamaktır. İşte bu yüce gaye için Allahu Taala, Kur'an-ı Kerim'i ile Hazreti Peygambere, hayatın her kolunda talimatlar indirmiş, Peygamberimiz de bu talimatları hayatında uygulamak suretiyle bize dürüst ve adil bir hayat örneği vermiştir. Şüphesiz ki bu talimatlar, özel bir zamanda, özel durumlar içinde inmiş ve özel bir toplum tarafından uygulanmıştır. Ancak bu talimatların lafızlarından ve Peygamberimizin takip ettiği uygulama metotlarından, her zaman ve her durumda tam bir eşitlikle insan toplumunu tanzim etmeye yarıyacak olan şumüllü esasları türetmek mümkündür. İşte değiştirilmesi gayrı kabil olan sabit şeylerin de bu esas ve prensiplerin olduğu muhakkaktır. Her yerde ve her zaman için din bilginlerinin görevi, sonradan husule gelen durum ve ihtiyaçlara göre şeri'atin temelinden ve özünden ahkam türetilip, teşri'indeki esas gayeye uygun bir şekilde tatbik ederek uygun bir şekilde tatbik ederek gerçekleştirmektir. İnsanların eksiden, şeri'atin esaslarından ve temel prensiplerinden türettikleri kanunlar, bu ana esaslar ve temel prensipler gibi değişmez, tebdili gayrikabil cinsten değildirler. Çünkü ana esasları ve temel prensipleri teşri eden Allahu Taala'nın kendisidir. Fakat kanunlar ve ahkam, insanların türeterek düzenledikleri kanun ve ahkamdır. Ana esaslar ve temel prensipler bütün zamanlar, mekanlar ve durumlar için olduğu halde bu kanunlar ve ahkam özel durumlar ve belirli haller içindir.

YENİLİK İÇİN GEREKEN ŞARTLAR:

Biraz önce de belirttiğim gibi İslam'da esaslara ve prensiplere sadık kalınarak, zamanın değişikliklerine ve yeniliklerine göre ahkamı düzenlemeye geniş yer ve imkan verilmiştir. Hatta islamiyet, müslümanların uğradıkları durumlara ve yeniliklere uygun olarak ahkamın devamlı şekilde düzenlenmesini iktiza eder. Bu itibarla din bilginlerinin, muhitlerine, zamanlarına ve durumlarına göre şeriatın esaslarından sorunlarına çözüm yolları bulup çıkarmaya tam yetkileri vardır. Bütün çevrelere, zamanlara ve durumlara yetecek kanunları çıkarma imtiyazı özel bir çağda, belirli bir grup ilim adamlarına verilecek bu haktan diğer bütün alimler tecrid edilmiş olamaz. Fakat bu demek değildir ki her insana, isteğine uygun şekilde İslam kanunlarını değiştirme, esaslarını silip kaldırma, prensiplerini kurucusunun iradesi hilafına tahrif etme hürriyeti verilmiştir. Bu işin, lüzumlu ve kaçınılmaz şartları, özel murakebe metotları vardır.

BİRİNCİ ŞART:

Fer'i kanunlarda yapılacak olan, değişikliklerde, düzeltmelerde, ilk şart, şeri'atin esasını ve tabiatını iyice anlamak özelliklerine vakıf olmaktır. Bu kabiliyet ise insanda ancak Kur'an-ı Kerimi hakkıyla anlamakla, Peygamberin siretini (Hayat Tarihini) en ince teferruatiyle bilmekle hasıl olur. Bir kimse ki Kur'an ve sünnet üzerinde derin ve geniş bilgiye sahiptir, şeriatın tabiatına ve özelliklerini bilen ariflerden sayılır. Bu bilgisinin onun elinden tutarak, atacağı her yeni adımda

ona, hangi yolun şeriat tabiatıyla bağdaşacağını hangisinin çelişip nizam ve itidalini bozacağını göstermesi mümkündür.

Bu bilgiye dayanarak şeriat hükümlerine getirilen değişiklikler, sadece doğru, mutedil ve münasip olmakla kalmayacak, sanki şeriatçı tarafından bizzat konulmuş hükümler gibi uygulandıkları sahalarda, şeriatçinin rızasının yerine getirilmesine sebep olacaktır. Sahabelerin hayat tarihlerinden alınma birkaç örnekle bu hususu açıklayalım:

Hız. Ömer İbni el-Hattap, (Allah ondan razı olsun) açlığın ve kıtlığın hüküm sürdüğü yokluk yıllarında hırsızın elinin kesilmesini kaldırmıştı.

Saad İbni Ebi Vakkas (Allah ondan razı olsun) Kadisiye, günü, içki içmiş olan Ebu Mehcen'i cezalandırmamış, affetmişti.

Yine Hız. Ömer (Allah ondan razı olsun) insanlara yazdığı bir yazıda: Ne bir kolordu ve öncü birliklerinin komutanlarının, ne de savaşta olan bir müslümanın suç işlediği zaman, memleketine geri dönünceye kadar kırbaçlatılmamasını emretti (cezalandırılmasını erteledi). Çünkü şeytan yolda onlara tesir eder ve düşman tarafına geçebilir.

Her ne kadar bu hükümler şeriatin esas ve kesin ahkamına aykırı gibiyseler de, şeriatin tabiatını iyi bilen insanlar için, bu gibi temel ve genel ahkamdan yerine ve duruma göre biraz ayrılmanın şariin esas maksadına ve gayesine aykırı olmayacağı aşıkardır. Hız. Ömer ile Hatip İbni Ebi Belta'nın işçilerinin durumu da bu örnekler meyanındadır. Şöyle ki: Hatip İbni Ebi Belta'ya ait bazı işçiler "Müzeyne" kabilesinden bir adamın devesini çalarlar. Hız. Ömer onları getirip sorguya çektiğinde deveyi çaldıklarını itiraf ederler. Bunu üzerine Hız. Ömer Hatip'in oğlu Abdurrahman'ı çağırır ve: Hatip'in işçileri Müzeyneli bir adamın devesini çaldıklarını itiraf ettiler, diyerek Kesir İbni -es -Salt'a seslenir: "Götür bu adamların ellerini kes" emrini verir. Fakat adamlar daha dışarı çıkmadan geri çağırır ve "Allah şahidim olsun ki, şayet ben, sizin bu adamları, Allah'ın haram kıldıkları yediklerinde, kendilerine helal sayılacak kadar, çalıştırıp, aç bıraktığınızı bilseydim, ellerini kestirirdim. Allah'a yemin ederim ki kestirmedığım için de seni acıtacak para cezasına çarptıracağım" dedikten sonra Müzeyneli adama devesinin onu kaç lira zarara uğrattığını sorar "dört yüz" cevabını alınca "Git bu adama sekiz yüz öde" diye Abdurrahman İbni Hatip'a emir verir.

Hız. Ömer'in, üç ile boşanma hususundaki emirleri de Peygamber (s.a.v.) ve Ebu Bekir -es -Sıddık'ın (Allah ondan razı olsun) zamanındaki ahkama mugayirdi. Fakat bu değişiklikler şeriatın tabiatının ve iktizasının neler olduğu iyi bilinerek yapıldığı için onu hiçbir şekilde rencide etmemiştir. Ancak bu şekilde anlayışla

olmadıkça ve şeriatin tabiatına istinat etmedikçe, yapılan her değişiklik hiç şüphesiz şeriatin nizamını, ölçüsünü bozar, fesat ve bozgunculuğa sebep olur.

İKİNCİ ŞART:

İslam şeriatinin ruhuna ve tabiatının iyice nüfuz edip aşına olduktan sonra, mühim olan şartların ikicisi de:

Hayatın nizam ve kanunlarla yönetilmesi gerekli olan çeşitli ve dağınık kollarına ait şeriatin esas ahkamına toptan bir bakış tetkik etmektir ki, hayatın herhangi bir özel kolundan Şariin (Allah'ın) neler beklediği, bu kolu hangi esaslara göre yönetmek istediği İslam'ın insan hayatı için hazırladığı genel ve şamil planın içerisinde bu özel kolun tamamlandığı halkının edindiği stratejik mevkiin neler olduğu, Şariin bu özel hayat kolundan mevki itibariyle ne gibi faydalar beklediği bilinmediği bilinmelidir. İşte İslam kanunu yeniden düzenlemekte gereken 2. şart ta budur. Bu şart dışında konulan her yeni kanunun, bu şart iyice anlaşılmadan eski kanunlarda yapılacak her türlü iptal ve ilave işlerinin, Şari'nin esas maksadına aykırı olması va kanunların ana ahkamında zahire verilen ehemmiyet esas maksada verilen ehemmiyet kadar değildir. İslam hukucusunun (Fakih) in temel vazifesi Şarih esas maksadını, gayesini ve maslahatını asla gözden kaçırmamaktır. Karşımıza öyle durumlar çıkar ki, eğer bu durumlarda Şar'in genel durumlar için emrettiği kanunların zahirine göre hareket edecek olursa, şeriatinin esas maksadını kaybetmiş ve aksine harekette bulunmuş oluruz. Bu durumlarda ahkâmın zahirini terkedin Şariin gayesini tahakkuk ettirecek şekilde hareket etmemiz lazımdır. İyi bilinmektedir ki, Kur'anı Kerim, Peygamberimiz iyiliği desteklememizi, kötülüğü yasaklamamızı kesin olarak emretmiştir. Bununla beraber Peygamberimiz eshabına (arkadaşlarına) zalim hükümdar ve başkanlara isyan edip karşı gelmelerini yasaklamıştır. Bu husus kendisine sorulduğunda:

“Hayır, onlar size namaz kıldırдыıkları müddetçe” demiştir. Yine: **“İçinizden kim ki başkasının beğenmediği bir işte görse, sabretsin ve elini ona itaat etmekten geri çekmesin”** diye emretmiştir. Çünkü Şariin şeriatten esas maksadı kötüyü iyi ile değiştirmek, çürüğü sağlam ile tebdil etmektir. Fakat kötü bir işi kaldırmak için harekete geçildiği takdirde daha büyük bir tehlike vukuu muhtemelse, hayır gelmesi beklenmiyorsa, o işten sakınarak korunmak iyice kaldırmaya gitmekten daha iyidir.

Şeyh -ul -İslam İbni Teymiye (Allah ruhunu takdis kabrini tenvir etsin) der ki: “Ben ve bazı arkadaşlarım tatarların zamanında içki içen bir gruba rastladık. Yanımda olanlardan birisi onlara çıkışmak istedi, ben de ona: Allahu Taala içkiyi namazdan ve kendi isminin zikredilmesinden olakoyduğu için yasaklamıştır. İçki ise bunları, insanları öldürmekten, kadınları esir, malları yağma etmekten alakoymaktadır, bırak içsinler diye çıkıştım.”

Bundan da anladığımız, zamanın ve hadiselerin, özelliklerine ve icaplarına göre ahkamı Şariinin gayesini kaybettirmeden tahakkuk ettirecek şekilde değiştirmek doğrudur.

Ayrıca şeriat ahkâmında bazı özel durumlara göre özellaflızlarla gelmiş kanunlar da vardır. İslam hukukçusunun vazifesi zamanın değişmelerine rağmen bu lafızlara sadık kalmak ta değildir. Onun vazifesi bu lafızlardan Şarih esas gayesini anlayıp, bu esas gayeye göre yeni hasıl olan durumlara, mülayim yeni kanunları Şariinin esas gayesini tahakkuk ettirecek şekilde bulup çıkarmaktır. Mesela Peygamberimiz fitre sadakası olarak bir şinik hurma yahut arpa veya kuru üzüm verilmesini emretmiştir. Bunun manası Peygamberimizin zamanında Medine’de kullanılan şinikten başka ölçekle ve bu hububattan başka hububatla fitre sadakası verilemez, demek değildir. Bunun manası, eli bol ve kudreti olan herkesin muhtaç zavallı din kardeşine, bayram günü evinde ve çocuklarının yanında alıkoyacak onları -en az -sevindirecek kadar bir şeyi sadaka vermesi demektir. Bunu tahakkuk ettirmenin başka bir yolu varsa ve o yolla Şariin gayesi daha iyi tahakkuk ediyorsa o yolu takip etmekte hiçbir mahzur yoktur.

ÜÇÜNCÜ ŞART:

Bununla beraber, Şariin şeriatini kurmakta takip ettiği yolu, ümmete çıkardığı ahkamın metotlarını tetkik edip iyi bilmemiz lazımdır ki biz de muhtelif durum ve hadiseler karşısında çıkaracağımız yeni ahkam için başka bir yolu ve metodu kendimize örnek edinmiyelim. Ancak şeriatin kuruluş vaziyetini, ahkamının özelliklerini tek tek, tetkik etmedikçe böyle bir bilgiye sahip olamayız. Ayrıca bu bilgilere sahip olabilmemiz için Şariin hükümleri arasındaki, ölçüyü ve eşitliği, nasıl sağladığını; insanoğlunun fitratını bu işte nasıl gözettiğini; faydalı şeylerin celbini, zararlı şeylerin deffini nasıl bir ahenkle yürüttüğünü; insanlar arasındaki bağlantıları ve işlemleri hangi uslube göre idare edip, uygun, mazbut ve dikkatli bir şekilde planladığını; insanoğlunun elinden tutup, ideal gayesine nasıl eriştirdiğini ve bu gayeye doğru nasıl yönettiğini, bu esnada da -yaradılışındaki melekeleri göz önünde tutarak, ideal yolunda ona lazım olan kolaylıkları, güzergahı üzerine nasıl çıkardığını iyice tetkik etmemiz, benzeri durumlarda şeriata yeni ahkam koymaya başlamadan önce uzun uzun düşünmemiz lazımdır. Yine bu işe başlamadan evvel Kur’an-ı Kerim’in lafzi ve manevi anlamları üzerinde derin ve geniş tetkikler yapmamız, Peygamberimizin (s.a.v.) sözlerinde ve hareketlerinde olan hikmetleri, faydaları, incelememiz de lüzum dahilindedir.

Bu şekil bir bilgiye ve din alanında tam manası ile bir yetkiye sahip olan insanın, dinin asıl ahkamının cüz’i kısımlarından zaman ve mekânın değişmelerine uygun milletin maslahatına muvafık olan hükümler çıkarmaya; Kur’an’da ve sünnette haklarında ayet ve hadis bulunmayan yeni muamelat için lüzumlu kuralları koymaya yetkisi vardır. Çünkü bu insanın, diğestirmeleri

yaparken tutacağı yol ve uygulayacağı metot dinin esas temellerine ve şeriatin gagesine muhalif olmayacaktır. Mesela:Kur'an-ı Kerim cizyenin (Harç) yalnız ehli kitap'tan alınmasını ayetleri ile emreder. Fakat Eshab-ı Kiram (Allah'ın rızası onların üzerinde olsun) bu emri kendi içtihatlarıyla genişletmişler ve Acem'de (İran) ateşe tapanlardan; Hindistan'da, puta tapanlardan; Afrika'da barbarlardan cizye almışlardır. Buna göre İslam ülkeleri Hülefa-i Raşidin devrinde genişleyip çeşitli toplulukları içine alınca, kitap ve sünnette açık ahkamı bulunmayan yeni yeni durumlar ve işlemler meydana çıkmıştır. Bunlar Sahabelere arz edilince onlar da İslam şeriatinin ruhuna ve esaslarına uygun kanunları düzenlemişlerdir.

DÖRDÜNCÜ ŞART:

Değişen her yeni durum ve olaylar, ahkamda değişiklik yapılmasını, veya ahkam konulmasını gerektirmez. Bu durum ve olayları iki yönden iyice yoklamamız ve incelememiz lazımdır. Birinci yönden:Bu durum ve olayların zatları (özleri) itibariyle, hangi cins tür olaylardan olduklarını; özelliklerinin mahiyetini; bunların etkili olabilecek faktörlerinin niteliklerinin neler olduğunu iyice tetkik ve tahdit etmemiz, sınırlamamız lazımdır. Yoklıyacağımız ikinci yön ise: Bu çeşit durum ve olaylarda, bugün meydana gelen değişikliğin veya yeniliğin hangi açıdan ve hangi yönden olduğunu ve değişmelerin, ayrı ayrı her birinin İslam ahkâmında ne gibi bir değişikliğe veya yeniliğe ihtiyaç gösterdiğini belirtmek ve sınırlamak icabeder.

Örnek olarak, konumuz olan faiz meselesini elde alalım: Bugün iktisadi kanunlarımızı yeniden düzenlemeye ve doğrulamaya kalkışırsak, her şeyden önce vazifemiz, dünyamızın bu zamanda içinde bulunduğu iktisadi durumu gözden geçirmektir. Bütün dikkatimizle ekonominin yeni işlem yollarına, mali düzenindeki muamelelerin yürütülme tarzına, iyice bakıp, mali ve iktisadi hayatın içerisinde yer alan ve onu yöneten faktörleri görmeye çalışmalıyız. Bu faktörlerin işleyişindeki idealizm ve prensiplerinin neler olduğunu da bilmeliyiz. Ayrıca bu prensiplerin ve idealizmin hayatında ve iş başında, ne surette vücut bulduğuna vakıf olmalıyız ki, buna göre -İslam kanunları açısından- yeni durum ve değişik olayların, bölünebilen kısımlarını bölümlere ayırıp eski zamanlara nazaran nasıl bir değişikliğe uğradıklarını ve hangi bölümlerine şeriatin tabiatına, teşrideki esaslarına ve maksatlarına uygun hangi ahkamı tatbik etmenin imkan dahilinde olduğunu görebilmemiz mümkün olmalıdır. Eğer tereffuattan sarfi nazar edecek olursak bu değişiklikleri iki ayrı bölüme ayırmamız kolay olur:

1) İnsanın ilmi, bedeni ve akli gelişmesinin tabii bir sonucu olarak, tabiatta gizli bulunan ilahi hazinelerin (tabii kaynakların) keşfedilmesi; maddi imkan ve sebeplerin genişletilmesi; nakliyatda, ulaşımda husule gelen kolaylık; üretim imkanı ve vasıtalarında yeni buluşların olması, milletlerarası bağların

genişlemesi neticesinde ilerleyen ve gelişen medeniyet alanında ortaya çıkan değişiklikler, İslam kanunu nazarında gerçek ve tabii değişikliklerdir. Bunların kaldırılması ne istenilebilir, ne de böyle bir şey imkan dahilindedir. Hatta bu değişikliklerin tesiri neticesinde ekonomik alanlarda, ticari ve mali işlerde husule gelen yeni durumlara, İslam'ın tarzına tamamen uygun olacak şekilde müslümanların hayatlarını ayarlamaya, işlerini düzenlemeye imkan verebilen yeni ahkâmın getirilmesi ihtiyacın gerektirdiği bir zarurettir.

2) İkinci değişiklikler ise gerçekten insan medeniyetinin gelişiminin doğal (fitri) bir sonucu olarak meydana çıkmayan; zalim servet ve mal sahiplerine - Kapitalistlere- dünya ekonomi örgütlerini, maliye işlerini istila etme fırsatı veren tüzel değişikliklerdir. İslamdan önceki devirde en geniş anlamıyla yürürlükte olan ve yakın çağlara kadar da İslam'ın boyunduruğu altında ezilip başını kaldıramayan mağlup ve zalim kapitalizm bugün geri dönmüş ve dünya ekonomisini tekrar kumandası altına almış, yeni medeni imkanları ve kalkınma vasıtalarını da kullanarak eski teorilerini çeşitli kanallarla, yeni ekonomi işlerini kuşatacak kadar genişletilmiştir.

Kapitalizmi kuvvetlendirmek, nüfusu arttırmak için çıkan bu yeni değişiklikler İslam kanunları nazarında gerçek ve tabii değişiklikler olmayıp, yapma değişiklikler sayılmakta beşeriyetin kurtuluş ve saadeti için kuvvet kullanılarak kaldırılması mümkün ve hatta gerekli olan değişiklikler addolunmaktadır.

Bugün her müslümanın üzerine gerçekten vacip olan şey: Böyle değişiklikleri silip ortadan kaldırma uğrunda var gücüyle mücadele etmek, ekonomi dünyasını temyiz ve halis islam prensipleri kalıpları içerisine çevirmek için tam yol çalışmaktadır.

Kapitalizm ile mücadele etmek komünizmin boynunun borcu olduğundan daha fazlası müslümanın vazifesidir. Çünkü konünizmin vazifesidir. Çünkü komünizmin gözünü diktiği şey (gayesi) karın doyurmaktır. Halbuki müslümanın gayesi her şeyden öne ahlak ve dini muhafaza etmek için mücadeledir. Komünistin giriştiği savaş proleterya -işçi ve amele- sınıfı içindir. Halbuki müslüman eline kılıcını, ancak, kapitalist de dahil olmak üzere bütün bir beşeriyetin yararına, ıslahına, saadet ve kurtuluşuna olduğu zaman alır. Komünistin savaşı, bir egoizm ve bencillik savaşıdır. Halbuki müslümanın savaşı yalnız Allah'ın rızasını kazanmak içindir. Hiçbir surette zalim kapitalizm ile sulh masasına oturup işbirliği yapamaz. Eğer o insan müslüman bir insana ve dininin ahkâmını iltizam ediyorsa, Allah'ın ona vacip kıldığı şey, bu zalim kuruluş ile yılmadan savaşmak, onu ortadan silip kaldırmak için gücünü ve azmini esirgmeden, kahramanlara yakışan bir sebat ile karşısında cesaretle sabredip, başına gelecek her türlü maddi zararlara katlanmaktır. Gerçekten İslam, iktisadi hayatın kollarından biri olan bu özel kolla ilgili herhangi bir konuyu kabul edip ikrar edecek olursa, muhakkak ki bu kanunun amacı,

müslümanlara, kapitalizme giden yolu açmak, kolaylıkları sağlamak, onları herhangi bir şekilde bu işin idare ve yönetimine karıştırarak ilerlemesine, muvaffak olmasına, meydan vermek niteliğinde olmayacak, aksine, bu kanunun gayesi ve tek amacı, müslümanları ve bütün dünyayı bu pislik içerisine düşmekten muhafaza etmek, uğursuz, haramzade ve zalim olan kapitalizmi besliyecek olan kapıların hepsini kapatmak olacaktır.

ŞERİAT AHKAMINI HAFİFLETMENİN

GENEL USULLERİ:

Durum ve ihtiyaçlara göre ahkamin şiddetini biraz hafifletmeye İslam kanunlarında her zaman için kafi derecede yer ve iman verilmiştir. Mesela Fıkh'ın (İslam Ceza Kanunları) kurallarından biri de: “Zaruri durumlarda yasaklar mubah olur ve meşakkat, muhakkak, kolaylık celbeder.” Kuralıdır. Bu kurala Kur'an-ı Kerim'in birkaç yerinde ve Peygamberimizin hadislerinde işaret edilmiştir. Allah-u Teala:

“Allah sizler için kolaylık olsun ister, zorluk olsun istemez.”

Yine Allah-u Teala:

“Allah, kişinin, ancak takatı kadar, olmıyan şeyle teklifte bulunmaz.”

Yine Allah-u Teala:

“Allah dinde size bir zorluk bırakmamıştır.” buyurmuştur.

Hadislerde de Peygamberimiz (s.a.v.):

“Allah-u Teala'nın en çok sevdiği din kolay ve dürüst olan dindir.”

Yine peygamberimiz (s.a.v.):

“İslam'da ne zarar vermek vardır, ne de zarara uğramak” demiştir.

İslam'da, İslama inanmış müslümanlar için zaruret ve zorluk karşısında bazı hükümlerini hafifletme hakkı tanınmıştır. Fakat bunun manası her başı sıkışan müslümanın ahkamı bir kıyıya atma yetkisi var demek değildir. Çünkü bu zorluk ve zaruretlere, vehim ve irade zayıflığından, acizlikten dolayı ileri gelmiş olabilir. Bunu anlamak için pek çok usul ve prensipler vardır. Şeriatın hafifletme metotlarına bakarak bunları anlamak zor değildir.

1) Her şeyden önce meşakkatin şiddet derecesini iyi dikkat etmek lazımdır. Her meşakkat karşısında şeriat hükümleri kaldırılamaz. Eğer kaldırılacak olursa,

İslam kanunları insanların elinde oyuncak olur. Kışın abdest almanın zorluğu; yazın oruç tutmanın zorluğu; Hac'ca ve cihada gitmenin zorluğu elbette tarif edilen zorluklar arasındadır. Fakat şeri ahkam bu gibi zorluklar için ıskat edilemez. Ancak sonunda bir zarar getirecek veya sebep olacak zorluklarda ahkam hafifletilebilir. Mesela, yolculuk; hastalık; düşman korkusu; zalim icbarı; şiddetli fakirlik; olağanüstü bir felaket; yaygın bir afet veya aza eksikliği; gibi zorluklar bunlar arasındadır. Bu zorluklar için hafifletme yapılması gereklidir. Şeriat de bu durumlarda pek çok hükümlerinde hafifletme yapmıştır. Diğer durumları da bunlarla mukayese yapmak mümkündür.

2) Yapılacak olan hafifletme işlemi, zorluğun ve meşakkatin şiddeti ile denk ve eşit olmalıdır. Oturarak namaz kılması imkan dahilinde olan bir insanın, yatarak kılması caiz değildir. Hastalığı yüzünden sadece on gün oruç tutmakla yetinebilen hastanın bütün bir ayı tutması da doğru değildir. İki yudum alkol veya iki lokma hınzır eti ile hayatı kurtulabilecek insanın lüzumundan daha fazla içip veya yemesi caiz değildir. Doktorun da kadının vücudunda tedavi için muhakkak görmesi icabeden yer kadarından fazlasını görmesi gerekmez. İşte bu kurallara göre her meşakat için yapılacak olan hafifletmenin miktarına meşakketin şiddetine göre tayin etmek lazımdır.

3) Bir zararı defetmek için daha büyük zararı olan bir şeyi tedbir almak caiz değildir. Ancak bir zararı, daha az zararı olan bir şeyle karşılamak kabildir. Bu hususta diğer bir kural da: Bir kötülükten kurtulabilmek için daha büyük yahut aynı eşitlikte başka bir kötülüğe düşmek doğru değildir. Fakat, insan iki kötülük arasında kalırsa, az kötü olanını, çok kötü olanına tercih ederek çok kötüyü defetmeye mecburdur.

4) Kötülükleri defetmek, iyilik celbetmekten daha önde gelir. Şeriat nazarında kötülükleri, yasaklardan kaçınmak, bozgunculuğu önlemek, maslahat celbetmekten, vacipleri yerine getirmekten, iyilikleri yapmaktan daha çok önemlidir. Bu yüzden meşakketler karşısında İslam şeriatinin buyruklarında görülen kolaylık yasaklarında görülmemektedir. Yolculuk ve hastalık zamanları, namaz, oruç gibi ibadetlere İslam şeriatinde verilmiş olan kolaylıklar, yasaklanmış olan necis (şer'an ve fiilen pis) eşyaları kullanma için verilmemiştir.

5) Yapılmış olan hafifletme meşakkatin sona ermesiyle hükümsüz sayılır. Kendi kendine yürürlükten düşer. Mesela hastalık kalkınca -iyi olunca- teyemmüm etmek caiz değildir.

ŞERİATİN FAİZ MESELESİNDE

GÖSTERDİ KOLAYLIK

Bu kuralları anlayıp iyice idrak ettiyseniz, faiz konusunda şeriat, ahkâmının şiddetini hafifletmesinin ne kadar doğru olabileceğini düşününüz:

1) Faiz almak veya faiz vermek, mahiyetleri bakımından denk ve eşit değildirler. İnsan bazı durumlarda faiz ödemeye mecbur kalabilir. Fakat faiz alması ve yemesi için hakikatte insanı zorlayan hiçbir sebep yoktur. Çünkü faiz alan insan muhakkak zengin insandır. zengin olan bu insanı, Allah haram kıldığı şeye el uzatmasına zorlayacak sebebin varlığı düşünülebilir mi?

2) Her zaruret faizli borç almaya mecbur edecek nitelikte değildir. Nişan merasimlerinde, düğünlerde; sevinç ve yas (matem) günlerinde tertiplenen törenlerde yapılan masraflar gerçek zaruretlerden sayılmaz. Ev yaptırmak, otomobil almak da hakiki zaruretlerden değildir. Lüks eşyalara sahip olmak, ticareti daha geniş sermaye ile döndürmek de bu gibi gerçek olmıyan zaruretler arasındadır. Böyle işler için “Zaruret” ve “Mecburiyet” adı altında binlerce lira faizli borç alan faizcilerin şeriat nazarındaki hiçbir mazeretleri olmadığı gibi mazeretlerinin değer ve kıymeti de yoktur. Bu amaçlar için faiz ödeyenler günahkardır. Şayet şeriat bir insanın zaruret durumunda faiz ödemesine müsaade edecek olursa, bu durum, haramı helal ettirecek kadar çetin bir durum olmalıdır. Canın, ırzın, tahammül edilmeyecek kadar büyük bir tehlikeye manuz kalması; gibi durumlar muhakkak insanın faizli borç almasını gerçekten korkunç bir felaketin vukuu ihtimali olması gerektiren olağanüstü durumlardandır. İşte bu durumlarda, madem ki başka türlü borç bulma ihtimali kalmamıştır, bir müslümanın faizli borç alması caizdir. Yalnız bu halde diğer varidatlı bütün müslümanlar, zor duruma düşmüş olan zavallı din kardeşlerinin elinden tutmayıp onu faizli borç para almaya mecbur ettikleri için günahkardır. Hatta daha ileri giderek diyebilirim ki bütün bir millet bu günahın sorumluluğunu taşıyacaktır. Çünkü millet, zekat mallarını, sadakaları ve vakıf işlerini tanzim etmeyi unutmuş veya savsamıştır. Netice olarak da toplumun fertleri kimseye güvenemez hale gelmiş ve sıkışık durumlarında faizcilere başvurmaktan başka çareleri kalmamıştır.

3) Mecburiyet halinde dahi, ihtiyaçtan fazla faizli borç almak caiz değildir. İmkan bulur bulmaz bu borçtan kurtulması kişinin vazifesidir. Çünkü işi bittikten ve ihtiyacı giderildikten sonra bir kuruluş faiz ödemesi kat'i surette haramdır. Ancak; faizli borç almayı gerektirecek şiddetli bir ihtiyaç var mıdır? Varsa şiddet derecesi ve önemi nedir? Ve ne zaman bu ihtiyaç giderilmiştir? Bu sorular müşkül ve zor duruma düşen insanın akli ve ahiret mesuliyetine ait olan dini inançlarının kuvvetine bağlı sorulardır. Bu inancının kuvvetine bağlı olarak her insan Allah'tan korktuğu ve ahiret gününe inandığı kadar, ihtiyatlı, dikkatli olmayı elden bırakmaz.

4- Ticari mecburiyet karşısında veya ülkesindeki siyasi karışıklık ve huzursuzluk yüzünden, servetini ve istikbalini emniyet altına almak maksadıyla

parasını bankalara yatıran, emniyet sandıklarına veren, herhangi bir kural altında ihtiyat para bulunduran herkes kendisini sadece ana parasının sahibi olarak kabul etsin, bu paranın da yılda % 2 üzerinde zekatını vermekten kaçınmasın. Yoksa bunun dışında, topladığı servetin şer'an necis (pis) sayılacağı muhakkaktır. Bir de bu servete karşı olan bağılılığı ona taparcasına değil de içerisinde Allah korkusu ile olmalıdır.

5- Kapitalistlerin faiz gelirini artırmaya yarıyan parayı müslümanların bankalarda, emniyet sandıklarında tutmaları doğru değildir. Çünkü bu paralar bozguncu kapitalistlerin kuvvetlenmesine yardım eder. Bu bakımdan paraların bankalardan alınıp haramın kendilerine helal olacağı kadar düşkün ve zor durumda olan müslümanların arasında dağıtılması en doğru yol olur.

6) Ticari faaliyetlerden ve alış-verişlerden husule gelecek olan menfaatlere faiz karışıyorsa o menfaatten sarfi nazar edip imkan olduğu kadar sakınmak lazımdır. Eğer sarfi nazar etmek ve sakınmak mümkün olmayacak kadar durum çetinse (5) rakamı altında belirttiğimiz yol takip edilmeli, müslümanın gözü bu durumda iyilik celbetmek yerine kötülük defetmekte olmalıdır. Müslüman için, şayet Allah'a ve ahirete inanıyorsa, menfaat sağlamak; ticaretini genişletip ilerletmek; haramdan sakınmaktan Allah'ın sogusundan çekinmekten daha değerli ve ön planda olmamalıdır.

YEDİNCİ BÖLÜM

DÜZELTMENİN PRATİK ŞEKLİ:

Geçen bölümlerde açıkladığımız delillerden faizin -hangi tür olursa olsun-beşeriyet için büyük bir yıkıcı kuvvet olduğu; maddi, manevi hayatı daima bozguna uğratan sebeplerin en başında geldiği kesinlikle meydana çıkmıştır. Bu bakımdan biraz akıl sahibi olan her insan faizin yasaklanmasının zaruret olduğunu itirafta tereddüt etmez. Şimdi ise karşımızda ve önümüzdeki sahifelerde cevabını vereceğimiz tek bir sorudan başka bir şey kalmamıştır. Bu soru da: Acaba, iktisadi hayatımızın her kolunda faizi iptal edip kaldırırsak, yerine, kalkınmaya, ilerlemeye yön tutmuş medeni bir devletin, yenilenmiş bir toplumun ihtiyaçlarını karşılamaya yetecek bir mali düzen ve iktisadi nizam kurmak mümkün olur mu?Sorusudur.

ŞÜPHELER:

Bu soruyu cevaplandırmaya girişmeden önce, yalnız bu konuyla değil, bütün ıslahat hamlelerini fiilen uygulama hususunda zihinlerde her zaman beliren bazı tereddütleri gidermek yerinde olacaktır.

Bu mevzu ile ilgili olarak beliren ilk şüphe yahut tereddüt mezkur sorumuzun esasını teşkil eder. Bir şeyin tamamen yanlış ve hatalı olduğuna inandıktan sonra insanların: “Acaba bu işten vazgeçerek bırakmanın, yerine bir başkası ile iktifa etmenin imkanı var mı?” diye şüpheyeye düşmeleri, yanıt herhangi bir ıslahat hareketinin doğruluğuna inandıktan sonra: “Acaba gerçekten uygulamak ve onunla iş görmek mümkün olur mu?” diye tereddüt edip soru sormalarının tek anlamı -Açıkça- Allah’ın sonsuz kainatı içerisinde insanlar zorunlu olan bir “yanlış yol” ve bir çeşit uygulanması, yürütülmesi mümkün olmıyan “doğru” olduğu fikrine kapılmalarından başka bir şey değildir.

Bu sorularının gerekçesi fitrata, doğal yaradılışa ve kurallarına olan güveni kaldırmalarından başka bir şey değildir. Sanki biz, bazı zaruri ihtiyaçlarımızın yanlış yolda ve fesatlıkta asılı bırakıldığı, bazı doğruluk ve iyilikler için de kapıların yüzümüze kapatıldığı, sapık bir kainat nizamı içerisinde yaşamaktayız. Bu sözün kesin olarak demek istediği şey doğal yaradılışın (Fitratın) kendi öz yapısı eğrilik ve sapıklık üzere kurulmuş olup, kanunlarına göre yanlış olan bir şey gerçekte önemli faydaları olan ve uygulanabilen şeydir. Yine, kanunlarına göre iyi ve doğru olan şey gerçekte zararlı, uygulanması mümkün olmıyan şeydir.

Acaba hakikaten bizim aklımız, bilgilerimiz ve tarihi tecrübelerimiz fitratın (doğal yaradılışın) bu kadar bir kötümserliğe ve bu şekil bir yanlış anlayışa layık olduğunu ispatlamakta mıdır?

Yine, acaba fırsat hakikaten ıslahta onarıma karşı gelerek, yıkıcılığı bozgunculuğu savunmakta ve korumakta mıdır? Eğer gerçek böyle ise o zaman yerin altı bizler için üstünden daha hayırlı olur. Bu durumda, bizlere kainatta hiçbir ümit ışığı kalmıyacağından, eşyaların doğruluğu ve yanlışlığı hakkında ne kadar fikir, düşünce ve görüşlerimiz varsa hepsini duvara çalmalıyız. Fakat gerçek böyle değil de, fitratımız ve kainatın fitratı bu hareketi ve kötümserliği kabul etmiyorsa -şüphesiz ki etmez- o zaman bu gibi hayret verici sözlerden, fikir sapıklığından elimizi çırpıp, filan iş kötü olmasına rağmen muhakkak uygulamaya mecburuz, filan iyi olmasına rağmen tatbik edemeyiz demekten dilimizi tutmalıyız. Hakikatte her yol -ister doğru ister yanlış- bir kere dünya çapında revaca erişti mi insanların bütün işleri onunla kenetlenir, artık bu yolu bir başkası ile değiştirmek çok zormuş gibi görünür. Gerçekte hakikaten zor olan şey inkılap yapmaktır. Kolaylığın da sebebi alışkanlıktan başka bir şey değildir. Fakat budalalar bunu iyi anlayamazlar ve “yanlış bir şey insanlar arasında bir kere revaç buldu mu artık insanlar için işlerini onunla yürütmekten başka çare kalmaz. Dünyada işleri döndürecek daha başka bir yol da yoktur” derler.

Bu hususta ortaya çıkan ikinci şüphenin esasını, inkılap yapmanın ne gibi temel zorlukları olduğunu insanların iyi anlamamaları teşkil eder. Bu zorluklar teşhis edilerek anlaşılmadan, ortaya atılacak her inkılapçı fikri tatbiki gayrikabil ve

kısır olmakla itham ederler. Gerçeğin hakkı için doğru söylemek gerekirse bugün yürürlükte olan nizamda yapılacak herhangi bir inkılabı tatbiki gayrikabil olarak gördüğünüz müddetçe siz çalışan insanlığın hakiki iktidarın ve kuvvetini asla takdir edemezsiniz. Ferde mülkiyet kaldırılarak yerine cemaat mülkiyetin getirilmesi gibi sapık ve tuhaf bir inkılabın tatbik edildiği hayretle görülen bu dünyada faizin iptal edilmesini yerine zekat nizamının getirilmesini öngören mutedil ve doğru bir fikri tatbiki gayrikabil olarak görmek yanlış olur. Bugün insanın hayat akışını başka bir mecraya aktarmaya, yeni yolları düzenlemeye, revaçtaki nizamı değiştirmeye benzer şeylere herkesin muktedir olamayacağı kabul edilmiştir. Bu şerefli vazifeyi üzerine alabilecek insanın iki önemli özelliği olmalıdır. Birisi: Gerçekten bu insan eski nizamı tamamen uygunsuz ve yetersiz bularak, gaye edindiği kendi fikrinin doğruluğuna, hayatı çok daha iyi düzenle idare edeceğine özden inanmış olmalıdır. Diğeri: Bu insanın zeka kabiliyeti de geleneksel, mahalli, zekalar gibi basit olmayıp, öncü, ilerici ve müçtehit zekalardan olmalıdır. Sırf, kendine miras kalmış nizamı yönetmeye yetecek kadar mahdut, eski başkanların zekaları gibi taklitçi olan müçtehit ve önce zeka değil kendisini alışılmış şöselenmiş eski yollardan çıkarak, yeni yeni yollar açmasına imkan verecek, ihtiyacını karşılayacak olan kuvvetli bir zekaya sahip olması gerekir. İşte bu iki özelliği kendinde birleştiren ve gerçekten benimseyen her insanın tabii ve fitri olmıyan komünizm, faşizm nizamları gibi çok zor inkılapçı fikirleri tatbik ve infaz ederler. Fakat, bu iki özellikten yana yoksun olanlar ise İslam'ın teklif ettiği nizam gibi gayet kolay ve son derece mutedil olan nizamları bile infaz edemezler.

Burada üzerinde durmamız gereken bir husus da öne attığımız ıslahat fikirlerine karşılık olarak insanların bizden açık bir infaz yolu istemeleridir. Anladığımıza göre bu insanlar iş yerinin (Labaratuvarın) kağıt üzerinde olduğunu zannediyorlar. Halbuki iş ve tatbikat yer üzerinde olur. Kağıt üzerinde yapılacak azami iş bugünkü nizamda var olan bozuklukları, aksaklıkları göstermek, bu nizamın insaniyete yüklediği ağır yükleri tanıtmak, ileri attığımız ıslahat fikirlerinin doğruluğunu, makuliyetini ispat etmek ve onlara bu ıslahatı kabul ettirmek olur. Daha başka, kağıt üzerinde infaz ile ilgili işler hususunda en fazla yapabileceğimiz şey de insanların, eldeki nizamın aksaklıklarının ve ayıplarının giderilmesinin ne surette mümkün olacağı yerine ıslahat görüşlerinin nasıl uygulanacağını genel bir şekilde tasavvur etmelerini sağlamaktan ileri gitmez. Fakat bu değişikliğin teferruatıyla birlikte nasıl olacağı hangi cüzi merhalelerden geçeceği ve bu merhalelerde karşımıza çıkacak olan zorlukların nasıl çözüleceği hususunda peşin bir şey söylememiz imkan dahilinde değildir. Bu konuda hiçbir surette kesin cevap verilemez. Şayet bugün yürütülmekte olan nizamın aksak ve hatalı olduğuna inanıyorsanız, bizim ıslahat fikirlerimizin doğruluğunu ve makuliyetini kabul ediyorsanız hemen ıslahata girişiniz, girişiniz, inancın, zekanın ve içtihadın kendilerinde birleştiği insanlara bırakınız. İnfaz esnasında ortaya çıkacak her zorluk yerinde ve anında halledilir.

Yalnız yer yüzünde bitebilecek bir işin kağıt üzerinde nasıl biteceğini ben de anlayabilseydim iyi olurdu.

Bütün bu açıklamalardan sonra önümüzde işliyeceğimiz bölümün faizsiz olan bütün mali işleri teferruatıyla içine alan şumullü bir programı ihtiva etmediğine tekrar işaret etmeye lüzum yoktur sanırım. Bu bölümde işliyeceğimiz konunun maksadı genel olarak faizi fiilen iptal etmenin keyfiyetini, maliyenin bundan ne surette temizlenebileceğini göstermek ve sadece faiz nizamını iptal etme amacımızdan dolayı karşılaşılaacağı ana zorluklar halletmek olacaktır.

ISLAHAT YOLUNDA İLK ADIM

Kitabımızın başında, üç bölümde teferruatıyla açıkladığımız faiz zararlarının ve bu zararların toplum hayatında, mali nizamda zuhur etmesinin sebebi kanunların faizi korumasında olduğu açıkça görülmüştür. İnsan, yüzüne faiz kapısını her zaman için açık bulduğu müddetçe komşularından birine hiçbir surette iyilik borcu vermez. Başkasıyla de ziraat, ticaret, sanayi gibi işlere girilerek kar yahut zarara iştirak etmez. Cemaatte de sevgiyle ve iyi niyet ile işleri olsun, ihtiyaçları giderilsin diye yardım elini uzatmaz. Bunun böyle olacağı gün gibi aşıkardır. Çünkü: Elinde hazır birikmiş parasını götürüp kapitaliste teslim etmesinde; karı garantiye bağladıktan sonra gidip evinde emniyette, huzurla yatıp uzanmasından onu alakoyacak bir sebep kalmış mıdır?

Fıtratın zayıf ve düşük meyillerine kapıyı ardına kadar açık bıraktıktan sonra bu düşük meyillerin gelişmesini, zararlarının her tarafı kuşatmasını sırf ahlaki vaiz ve nasihatler ile önlemek elbette imkansız olur. Bu da yetmiyormuş gibibir de kanunlarımız bu düşük meyilleri teşvik eder durumda olup bu gibilerinin elinden tutmaktadır. Hükümetimiz toplumun mali işlerini bu kötülük -faiz- üzerine tanzim edip yönettikten sonra, sizler faizin zararlarının önüne nasıl durabilir, cüzi tadilatlarla, sathi ıslahatlarla gelişmesini nasıl önliyebilirsiniz? Cemiyet şer saçan bu kapıyı tamamen kapatmadıkça, bu kötülüğü elbette önliyeemezsiniz.

Bir kere maliye işleri için faiz dışı bir nizam düzenlenip yürürlüğe kondu mu, faiz kendiliğinden yerini ona terkeder. Sonra da kanunlarla iptal edilir, diye düşünenler muhakkak ki eve kapısından başka bir yerden girmeye özenenlerdir. Faiz, mubah ve cari olduğu müddetçe, kanunlar tarafından da desteklendikçe; mahkemeler de faizden meydana gelen kalepir ve yağma karların meşruiyetini kabul ederek borçluya zorla infaz ettikçe; kapitalistlerin insanları garanti kar ve fayda vadiyle faize tamah ettirmeye, birikmiş paralarını kendi kasalarına çekmeye, başkalarına bu paraları faizli borç olarak vermeye tam hürriyetleri oldukça; dürüst ve faizsiz maliye nizamının yaşaması varlığa çıkması elbette imkan harici kalır. Şayet sizce faizin iptal edilmesi; önce faizsiz bir maliye nizamı kurulmasına, yürürlüğe konarak kendiliğinden faizin yerini almasına bağlıysa, iyi biliniz ki kıyamete kadar faiz denilen lanetten kurtulacağımız gün

gelmiyecektir. Ama gerçekten bu lanetten kurtulmak istiyorsanız, onu ilk adımda kanunlar ile yasaklamamız iptal etmeniz gerekir. O zaman kendiliğinden faizsiz bir maliye nizamı ortaya çıkar. Çünkü eskiden beri söylenildiği gibi her icadın anası “ihtiyaç” tır. Ona, hayatının her köşesinde yaşamasını sağlayacak; kendine yararlı olan yolu açıp gösterecek olan nizamı yine o kendi hazırlıyacaktır.

Faiz yüzünden insanlarda husule gelen kötü sıfatların kalplerinde yer etmiş kuvvetli kökleri ve derin etkileri vardır. Bunları eksik planlamalar ve sathi davranışlar ile söküp atmak, hangi toplumda olursa olsun mümkün değildir. Bu hususta İslam’ın belirttiği bütün tedbirler alınmalı, işlemler yapılmalıdır. Faiz ile her köşede, sahada İslam’ın istediği şekilde samimiyetle, ihlasla, boğuşmalıdır. İslam sadece faizi kötülemeyle ahlaki yönden zararlarını belirtmekle yetinmez; bir taraftan dini yasakları ile insanların ondan nefret etmelerini, iğrenmelerini sağlarken diğer taraftan kanunlarıyla faiz nizamını kaldırır faizden gelen karların hepsini iptal eder. Faizin alınmasını, verilmesini yazışma yapılmasını, şahitlik edilmesini, emniyetin el koymasını gerektiren suçlardan hatta cinayetlerden sayar. Böyle bir suçu irtikap edenlerin gereğince cezalandırılmaları, verilen hafif cezalar ile tövbe etmeyenlerin, ölüm gibi, malların musaderesi gibi ağır cezalara çarptırılmaları için emniyetin resmi siyasi nüfuzunun var olduğu her yerde uğraşmasını gerektirir. Bir üçüncüsü de, İslam, zekat usulünü zorunlu koşarak, toplatılması ile dağıtılması işiyle hükümeti vazifelendirir. Maliyeyi bu yeni nizama göre tesis eder. Bütün halkın ıslahı, eğitimi ve öğretimi işi, basın, yayın gibi eldeki bütün vasıta ve imkanları kullanarak içlerine kökleşmiş olan düşük meyilleri, faiz almayı ve vermeyi teşvik edici sıfatları silip yerine, fertler arasında dayanışma, yardımlaşma ruhunu verecek olan sıfat ve meyillerin gelişmesini sağlayıncaya kadar uğraşır.

Ciddi, azimli ve samimi olarak faizi kaldırmayı ve nizamını iptal etmeyi isteyen herkesin beyan ettiğimiz bütün yolları aynen tatbik etmesi gerekir.

FAİZ NİZAMINI KALDIRMANIN

SONUÇLARI:

Şayet, faiz nizamını kaldırma işi, zekat mallarının toplatılması ve dağıtılması içtimai nizam ile birlikte yürütülecek olursa, neticesinde, mali yönden önemli olan üç büyük olay ortaya çıkar:

1) Bugün, kapital biriktirme şekli, zararlı ve yanlış olmaktan kurtulacak, doğru ve yararlı şekle dönecektir. Kapitalin biriktirilme şeklinde toplumumuzun hazır nizamı, insanların cimriliği, para biriktirme hırsını - her insanda bu hırsın az ve çok mevcut olduğundan şüphe yoktur - yapma tedbirleriyle en son haddine ulaştırmakta: çekici yahut en son arttırabilecekleri en fazla parayı arttırmalarına

teşvik etmektedir. Para biriktirmeyenleri, başlarına gelecek beklenmedik felaketler ve zorluklarda ellerinden tutacak bir insanın cemiyette artık mevcut olmadığını söyleyerek uyarır korkutur. Ayrıca biriktirecekleri paranın karşılığını faiz olarak alacaklarına inandırır. Böyle çifte teşvik ve tahrik sonunda toplumun bütün fertleri masraflardan kısıtlamaya, gelirlerinin azıyla yetinmeye geri kalanını artırmaya koyulurlar. Dolayısıyla piyasada malların sürümünde azalma olması sonunda, ticaretin ve sanayinin, ilerleme, kalkınma ve gelişme imkanlarında daima bir gerilemeye sebebiyet verir. Diğer taraftan kapitalin, sayıları pek az olan bir kaç kişinin elinde yığılışının artırışı, çoğunluğun gelirlerindeki azalmaya paralel olarak hızlaşır. Pek az zümrenin elinde kapitalin yığılması da toplumun geçimine genel bir zarar getirir. Çünkü para artırmaya çalışan her fert artıracığı para dolayısı ile geride kalan binlerce insanı değil para artırma imkanından, birşey kazanma fırsatından dahi mahrum eder.

Ama, faiz usulü kaldırılır, toplumda herkesin kalbi, herhangi bir felaket karşısında devletin zekat toplayıp dağıtma nizamından dolayı her zaman kendilerine yardım eli uzanacağı inancıyla rahat ve huzurda, olursa cimriliğe, para hırsına olan gayri fitri teşvik sebepleri toplum üzerinden kalkar ve insanlar el açıklığı ile ihtiyaçlarını gidermeye para harcamaya başlarlar. Fakir kardeşlerinin de kendi yanı sıraalarında alma kuvvetine sahip olmalarını ihtiyaçları uğrunda para sarfetmelerini temin ederler. Netice olarak da ticaret ve endüstri ilerlemeye yön tutar; çünkü, halkın iktisadi durumu iyileşince, gelirleri artınca, ticaretin ve sanayinin kazanma imkanları fazlaşır; -Bugünkü toplumda muhtaç oldukları gibi- dış devletlerin sermayesine ihtiyaçları kalmaz; memleketin her köşesinden istedikleri kadar sermaye iş sahalarına akın eder. Bu durumda dahi - bazılarının zannettiği gibi- insanların hepsi para biriktirmekten tamamen vazgeçmezler. Bir kısmı, durumları icabı, bir kısmı da fazla gelire sahip olduklarından dolayı para biriktirmeye zorlanırlar. Bu biriktirme işi, toplum, tam bir bolluk ve refah içerisinde olduğundan, korku yüzünden, yahut istikbal endişesinden ve tamahtan ileri gelmiş değil, gelirlerinden fazla olan, meşru şekilde ve ihtiyaçlarını tam bir el açıklığı ile karşıladıktan sonra artan parayı kabul edecek bir fakir bulamadıkları için ister istemez biriktirilen, her zaman için hükümetin işlerine; memleketin ticaretine; belki de civar hükümetlere yatırmaya hazır oldukları bir paradır.

2- İnsanların elinde birikmiş olan para, bir kıyıda faydasız duracak yerde, faydalı işlerde kullanılmak üzere iş sahalarına, endüstriye devamlı şekilde akın edecek; memleketin ticareti, sanayi ve ziraati her lüzum ettikçe bu servetten yararlanma imkanını kolayca bulacaktır.

Bugünkü nizamda servetin ticarete, sanayide ve ziraatte kullanılmasının tek sebebi faize olan tamahtır. Fakat bu tamah yüzünden de bu işler durmaktadır. Çünkü, kapitalini çok zaman, piyasada faiz fiatları artsın diye

vermez; elinde tutar. Yine bu tamah paranın tabiatını değiştirmiş, ticari tabiatının yolunda sapıtmıştır. İş ve ticaret adamlarının paraya ihtiyaçları olduğu zaman para onlardan uzaklaşmakta, bir sürü ağır şartlar koşarak uzaklaşmaktadır. Fakat durum aksine dönünce ihtiyaçları kalmayınca, para küçük, büyük her ticaretin peşinde koşmaya başlar, pek kolay şartlarla başlar, pek kolay şartlarla kullanılmaya razı olur. şayet faiz kanunlarla yasaklanarak iptal edilir de elinde birikmiş para bulunduranlardan yıllık 2,5 nisbetinde zekat vermeleri istenirse paranın tabiatı düzelir, üstünden bu taşkınlık ve coşkunluk kalkar; kendinde fırsat buldukça ticarete akın edip kullanılma isteği yerleşir.

3- Faiz nizamı iptal edilirse ticari maliye borç maliyesinden ayrılır. Bugünkü nizamda borç çok zamanlar, hatta her zaman için faiz olmadan elde edilemez durumdadır. Borç alan adam bu parayı, ister verimli bir iş için alsın ister verimsiz bir iş için; ister kısa ve muvakkat bir zaman için istesin, ister uzun vadeli olarak istesin durum hep aynıdır. Faizci için fark etmez. Ama faiz nizamı iptal edilecek olursa, borç usulü ancak, gelir getirmeyen yahut, küçük çapta olan işler için kısa vadeli olarak yürütülür ve iyilik borcu prensiplerine göre de elde edilir. Fakat, gelir sağlayan işlere; sanayiye; hükümet projelerine lazım olan yatırımlar için borç prensibi yerine iştirak prensibi uygulanır.

şimdi de faizsiz maliye nizamı içerisinde bu her iki bölümün nasıl uygulanacağını aşağıda kısaca açıklamak istiyoruz.

FAİZSİZ MALİYE NİZAMINDA

BORÇ ALMA ŞEKİLLERİ

İlk olarak borç işleri bölümünü ele alalım, çünkü, insanların birçoğu faiz usulü kaldırıldıktan sonra, kimseden borç alma imkanı kalmıyacağından endişe etmektedir. Gerçekten maliye işlerinin yolu üzerinden tökezletici, çirkin mania - faiz -giderilecek olursa insanlar borç bulmakta hiç zorluk çekmiyecekler, bugün bulamadıkları kolaylığı da bulacaklardır. Hatta bugünkünden daha iyi bir şekilde borç elde edeceklerdir.

A- KİŞİSEL İHTİYAÇLAR İÇİN:

Bu günkü nizamda, kişisel ihtiyaçlar için, faiz ödemek şartı ile borç para bulmaya açık bırakılan yegane yol; fakir insanlara faizci kapitalistin; gözde insanlara da bankaların yoludur. Her iki şekilde de borç para almak isteyenler, lüzumsuz veya günah işler için yahut gerçek ihtiyaçları için alacaklarından sarfı nazarla istedikleri kadar parayı herhangi bir maksat için -faizciden yahut bankacıdan -alabilirler. Yeter ki alacakları para ile birlikte faizini de ödeyeceklerine bankacıyı yahut faizciyi ikna edebilsinler. Fakat onlar ikna edemezlerse, bir tek kuruşu bile -Evlerinde kefenlenip defnedilmeyi bekleyen

cenazeleri olsa dahi -alamazlar. Sonra, fakir bir insanın uğrayacağı felaket; zengin bir insanın yapacağı lüzumsuz, gösteriş masrafları faizcilerin önüne çıkan en tatlı ve kaçınılmaz fırsatlardır. Bir kere tuzaklarına düşen olursa, taş yüreklilikle; bencillikle; paralarını ve faizini almadan onun yakasını bırakmazlar. Bu nizamda acı olan bir gerçek de, borcunu ve faizini ödemeye uğraşan bir fakirin ne zorluklar içerisinde kıvrandığını görebilecek bir kalbin yokluğudur. Hazır nizamın insanlar için hazırladığı borç alma kolaylığı böyledir. Bir de İslam'ın faizsiz nizamını insanlara -gönüllü bağışlarıyla -hazırladığı kolaylıkları görelim.

Bu nizamda ilk göze çarpan şey, kanun dışı işler ve lüzumsuz masraflar için borç kapısının tamamen kapatılmış olmasıdır. Artık faize tamah ederek bu kötü maksatlar için borç verecek hiçbir şahıs veya müessese yoktur. Borç alma işi de gerçek ihtiyaçları ancak karşılayacak kadar daralacak; şahsi ihtiyaçların doğruluğu ve makuliyeti nisbetinde tahakkuk edecektir. Sonra, bu nizamda borç verenler, borç alanlardan hiçbir şekilde yararlanamayacaklarından, borçların geri ödenmesi iyice kolaylaşacak, hatta çok az gelirli insanlar bile borçlarının yük altından taksit taksit ödemek suretiyle kalkabileceklerdir. Ayrıca aldıkları borç paralara mukabil ev yahut arazi rehin bırakanların da borçlarından bu ev ve arazinin gelirleri düşüleceğinden -faiz olarak ilave edilerek kaybolup gideceği yerde -ödeme işi iyice kolaylaşarak, en kısa zamanda hesabın kapatılmasına ve tasfiye edilmesine yardım edecektir. Buna rağmen pek istisnai durumlarda borcunu ödeyemiyen olursa Hükümetin Maliye Evi (Beyt-ül-Mal) bu gibilerin yardımına koşacak, borçlarının ödenmesine muhakkak katılacaktır. Şayet bir borçlu ölür de geride borcunu karşılayacak mal bırakmazsa yine maliye evi bu borcun sorumluluğunu üzerine alacak ve kapatacaktır. Bu durumda tabii ki gücü olan herkes komşusuna yardım etmekten çekinmeyecek ve borç bulma işi bugünkü nizamda olduğu gibi asla zor olmayacaktır.

Buna rağmen kendi mahallesinde yahut köyünde borç verecek birisini bulamıyan kimse olursa Hükümetin Maliye Evi onun için açıktır. Müraccat eder ve istediği borcu alır. Ancak burada özellikle üzerinde duracağımız bir nokta da; Hükümetin Maliye Evi bu gibi işler için en son müracaat edilecek yerdir. Çünkü İslam'ın prensiplerine göre, toplum fertlerinin kendi aralarında böyle ferde ihtiyaçları gidermeleri, birbirlerine borç vermeleri gerekir. Herhangi bir toplumun sıhhati fertlerinin birbirlerine karşı olan ahlaki sorumluluklarını ve bunları yerine getirmek için gösterdikleri gayretleri ile ölçülür. Şayet bir insanın kendi çevresinde ve mahallesinde borç verecek kimseyi bulamadığı için Maliye Evine müracaat etmeye mecbur kaldığı bilirse hemen anlaşılır ki bu şahsın yaşadığı ortamın, mahalle veya köyün ahlakında bir çöküntü ve çözüntü vardır. Hükümetin Maliye Evi bir şeyle karşılaştığı zaman sadece o insanın ihtiyacını borç vermek suretiyle gidermekle kalmaz ayrıca, halkın ahlaki sağlığını korumayla görevli mercie haber verir ki vakit kayıp etmeden hasta olan köye

veya mahalleye giderek tedavisi ile meşgul olsun. Gerçekten böyle bir hadisenin, iyiliğe dayanan manevi bir toplumda uyandıracığı kuşku ve endişe maddi olan toplumlarda kolera veya veba hastalığının görülmesinin uyandıracığı kuşkudan ve endişeden farksızdır.

İslam nizamında ferdi ihtiyaçları için borç temin etmeyi kolaylaştıracak bir başka usul de düşünülebilir. Kanunen her şirkette ve her iş yerinde çalışan işçilerin, memurların, çalıştıkları bu iş yerlerinden, olağanüstü hallerde ve zor durumlarda borç alma yetkileri olmalıdır. Hükümet de kendi memurlarına bu hakkı resmen tanımalı, zor durumda olan memura gayet serinlikle ve cömertlikle ihtiyacı kadar borç vermelidir. Bu usulün ahlaki ehemmiyetinden başka ve belki de daha önemli, siyasi, iktisadi, ehemmiyeti vardır. Çünkü, siz işçilerinize borç vermek hususunda kolaylık gösterecek olursanız, sadece bir ahlaki unsuru yerine getirmekle kalmaz, işçilerinizi içinde buldukları sıkıntı, endişe ve darlıktan kurtarır; onları cismen ve maddeten ezen sebebi ortadan kaldırırsınız. Onları bu tehlikeden kurtarırsanız, onların huzur ve rahat sizlere işlerinde tam bir başarıyı, verim kapasitelerinde bir artışı garanti eder ve onları bozguncu fikir ve felsefelerden uzaklaştırırsınız. Evet... Bütün bunların, faizcinin hesap işleri bürosunun kayıtlarında hiçbir maddi karı olmayabilir. Fakat biraz akıl ve basiret sahibi olan herkes bu nizamın topluma bir bütün olarak; kapitalistlere, fabrika sahiplerine, siyasi, iktisadi her kuruluşa getirdiği faydanın; bugünün maddi nizamında kapitalistin hiçbir prensibine dayanmadan, sadece aptallık ve dar görüşlülük esasına göre aldığı faizden; çok daha değerli ve kıymetli olduğunu anlar.

B- TİCARİ İHTİYAÇLAR İÇİN:

Şimdi de iş adamlarının her zaman için almaya mecbur aldıkları borçlar üzerinde duralım. Zamanımızda iş adamları bankalardan kısa vadeli borç almak yahut, havaleleri çekmek suretiyle iş yapanlar, her iki durumda da banka kendi faizini alır. Çok kere bu faiz miktarı pek fazla olmaz. Bankalardan borç almak veya havale miktarını çekmek iş adamlarının kaçınmayacağı bir ihtiyaçtır. İşte bu yüzden iş adamları faiz nizamının iptal edileceğini işitince hemen dikkat kesilirler ve faiz nizamı olmadıkça bankalardan nasıl borç para çekebileceklerini veya havaleyi bozduracaklarını endişeyle düşünmeye koyulurlar. Hem sonra faiz ortadan kaldırılınca, bankalar iş adamlarına neye tamah ederek borç para verecek ve kredi açıp hesaplarına havaleleri geçirecektir? Bu soruya tabii bir cevap olarak şu soru ortaya çıkar:

Umum halkın ve iş adamlarının bankalara yatıracakları paralar dahi faizsiz olacağına göre niçin bankalar bu adamlara faizsiz borç vermekten; kredi açıp havale işlerini yapmaktan imtina etsinler? Hem bu halde bankaların yapacağı iş bir aracılıktan öte gitmiyecektir. Eğer bankalar bu vazifeyi kendiliklerinden

yapmazlarsa müşterilerin bu kolaylığı göstermeye kanun hükümleriyle mecbur tutulurlar.

İş adamlarının bankalarda yatan sermayelerin bu gibi ihtiyaçlarına kafi gelebilirse, bankaların da kendi sermayelerini bu hususta kullanmalarında hiçbir mahzur yoktur. Prensip olarak, doğru olan şey ise; faiz -veya dedikleri gibi kar almıyan kimsenin de iktisadi ve ticari yönden olup iş adamları, iş sahalarında zaman zaman muhtaç oldukları borç parayı kolaylıkla elde edebilirler.

Bankalar, böyle işler ve hizmetler karşılığında faiz almaya başarlarsa, kendi masraflarını nereden çıkaracaklardır? Diye soru soran olursa, şöyle cevap veririz:

Madem ki bankalar cari hesaplardan gelen paraları ellerinde faizsiz olarak tutuyorlar, bu paraların cüz'i bir kısmını kısa vade ile iş adamlarına borç vermekte hiçbir zararları olmaz. Çünkü bu borçları hesaplayıp kaydetmenin pek az bir külfeti vardır. Bu külfetin karşılığında cari hesaplardan; bankada arda kalan paralardan fazlasıyla elde edebilirler. Bununla beraber bu şekilde iş görmek zorlaşır veya mümkün olmazsa, bankaların tüccar müşterilerinden ayda yahut altı ayda, belirli bir miktarda mahzur yoktur. Bu ücret iş adamları için faizden çok daha elverişli olduğundan seve seve verirler.

C- HÜKÜMETLERİN GELİR GETİRMİYEN

İŞLERİ İÇİN:

Mühim olan borçların üçüncüsü de, hükümetlerin olağanüstü ihtiyaçları ve memleketin gelir getirmeyecek işleri ile savaş için lazım olan borçlardır. Zamanımızın maliye nizamında bu gibi işler için borç para, ancak ve yalnız faiz yolu ile elde edilir. Başka da bir yolu yoktur. Fakat İslam'ın mali nizamında bu gibi işler için hükümetin muhtaç olduğu yardımı istemesi üzerine insanlar - Fertler, cemaatler, ticari kuruluşlar -kendileri getirir; istekleriyle yazılır ve verirler. Çünkü: Faiz iptal ederek maliyeyi zekat usulü ile tanzim etmek onları rahata ve huzura erdirmiş; hükümetlerine karşı olan güvenlerini artırmıştır. Bu durumda ona yardım etmekten; birikmiş paralarını istekleriyle vermekten hiçbir zaman geri kalmazlar. Bütün bunlara rağmen hükümet muhtaç olduğu kadar parayı temin edemezse umum halktan borç para istemeye yetkisi vardır. Halka ona bu borcu iç rahatlığı ve güveni ile verecektir. Eğer hükümet bununla da ihtiyacını karşılayamaz, gerekli parayı temin edemezse bu üç yoldan birine baş vurur:

1- Elindeki bütün zekat mallarını ve beşte bir gelirini kullanır.

2- Ülkesindeki bütün bankaları, ellerindeki paraların bir kısmını kendisine borç vermeleri için mecbur eder. Hükümetin bu icbarı, halka zorunlu koştuğu askerlik hizmeti ve mecburi hallerde vatandaşın evini, arabasını, alma selahiyetinin aynıdır.

3- En sonunda muhtaç olduğu kadar nakit para bastırır. Gerçekte bu iş halkın elinden mülkünü borç almanın bir başka şeklidir ama, bu çare hükümetin çok zor durumlarında ve en son baş vuracağı çare olmalıdır. Çünkü nakit para bastırmanın bir sürü kötü sonuçları vardır.

D- MİLLETLERARASI BORÇLAR:

Zamanımızın faiz dünyasında diğer devletlerden faizsiz bir tek kuruluş alabileceğimizi ümit etmemeliyiz. Bu bakımdan elimizden gelen bütün imkanları kullanarak dış devlet ve milletlerden borç almamaya çalışmalıyız. Hiç değilse kendimiz, bir milletin komşusuna, faiz almadan, nasıl borç verebileceğine örnek olamadığımız müddetçe bu işten kaçınmalıyız. Kitabımızın geçen bölümünde işlediğimiz konuya bir göz atan insanın; kolumuzu sıvayıp işe başlayarak memleketimizde faizi iptal etme esasına dayanan iyi bir maliye nizamını kurarsak iktisadi durumumuzun, baş döndürücü bir hızla değişip iyileşmeye yöneleceğine ve sadece dış devletlerden borç para almaya ihtiyacımız kalmıyacak seviyeye yükselmekle kalmayıp belki de civar muhtaç ülkelere faizsiz borç verecek duruma gelebileceğimize inanmakta hiç tereddüt etmiyeceğine bizim de sonsuz kanaatimiz vardır. Gerçeğin hakkı için doğruyu söylemek gerekirse dünyaya böyle iyi bir maliye nizamı örneğini verdiğimiz gün, asrımız tarihinin en müthiş inkılap günü olacaktır. Bu inkılap sadece mali ve iktisadi bir inkılap olmayıp belki de siyasi, medeni ve manevi bir inkılap olacak ve o zaman dünyanın diğer devletleri ile faizsiz işlem yapabilme imkanımız kendiliğinden ortaya çıkacaktır. Gelecekte - Tedrici bir şekilde - diğer dünya devletleri arasında, birbirleriyle faize dayanan işlemler yapmıyacaklarına dair anlaşmalar imzalanacaktır. Dünya devletlerinin fikir birliğine vararak, 1945 de İngilterede yapılan Bretton Woods anlaşmasına düşman kesildikleri gibi, bütün faizli anlaşmalara düşman kesilecekleri günün çok uzakta olmadığını görmekteyim. Ben bütün bunları yüksekte atarak söylemiyorum. Bugün dünyada fikir adamlarının çoğunun, devletler arası faizle iş görmenin, dünya siyaseti ve ekonomisi üzerindeki kötü tesirlerini ciddiyetle düşünmekte oldukları gerçektir. İlerlemiş ve gelişmiş müreffeh devletin, geri kalmış komşu devletlerin de, ilerlemeleri, kalkınmaları için samimiyetle, ciddiyetle uğraşmasının, çaba ve gayret göstermesinin, kendisine, mali ve iktisadi yönden olduğu kadar, siyasi ve medeni yönden de bir hayli kar getireceği muhakkaktır. Çünkü ilerlemiş müreffeh bir devlet ile işbirliği yapmak, mali ve iktisadi alanlarında iflas etmiş bir milletin varlığından kan damlacıklarını çekmekten çok daha karlı ve verimli olur. Dünyada bu hakikatleri düşünen ve bu

sonuçları gören, herkese ilan eden insanların sayısı az değildir. Fakat, güya uyanış ve aydınlık çağı denilen asrımızın insanlığının aslında şüphesiz bir ar olarak kalan faiz lanetinden, devletlerarası işlemleri kurtarmaya, temizlemeye teşebbüs etmekte diğer dünya devletleri ile yarış edecek ve bu işe kendi ülkesinde faiz nizamını kaldırmak suretiyle başlayacak hikmet sahibi bir millete ihtiyaç vardır.

H- GELİR GETİREN İŞLER İÇİN:

Biraz önce detaylarıyla açıkladığımız yeni nizam çerçevesinde iş adamlarının ve mülk sahiplerinin maliye işlerinin ne şekil alacağına, bir de şimdi bakınız. Bu nizam faiz usulünü iptal eder etmez hemen arkasında, insanların etrafına üşüşükleri ve burada kendilerini gayret etme külfetinden ve tehlikeye düşmekten emin hissettikleri kapıyı da kapatacaktır. Çünkü onları, birikmiş paralarını ticarete veya sanayide çalıştıracak olan bir adama vermektan, mukabilinde belirli bir maddi karı garanti etmekle yetinmekten mahrum edecektir. Sonra bizim yeni nizamımızda zekat usulü insanların birikmiş paralarını, sandıklarda saklamalarını ve yığmalarını önliyecektir. Ayrıca; böyle işler için ve şehvet uğrunda para sarfedilmesine, hakiki bir İslam devletinde açık kapı bırakılmıyacak; millette bulunan fazla paralar bu yolda telef olmayacaktır. Bu durumda gelirleri, ihtiyaçlarından fazla olanlar şu iki yoldan birini tercih etmeye mecbur kalacaklardır:

1- Eğer gelirlerinde daha fazla bir artış olmasını istemiyorlarsa, ellerindeki fazla paraları, ya kendi elleriyle, umum yardımlaşma kuruluşlarına veya derneklere vakıf etmek suretiyle umum menfaat ve hayır işlerinden birine katılırlar; yahutta hükümete teslim ederek, memleketin kalkınmasında, halkın refahında kullanılmasıyla yetinirler. Bir de hükümetin örgütleri, halkın itimadını kazanmış muhlis, dindar, ferasetli kişiler elinde oldu mu, herkes maslahatı, kakınması ve hayır işleri için hükümete ve diğer yardım kurumlarına halktan külliyetli miktarda para, karşılıksız olarak akın eder. Böyle hayır işleri için hükümetin yapacağı masraflara halkın çoğunun katılmasına lüzum dahi kalmaz. Kaldı ki kendilerinden bu işler için alınan borçların faizini ödemeye katılmaları istensin.

2- Ama daha fazla gelir sağlamayı arzu ederlerse, bunlar için de tek yol, birikmiş paralarını, gelir sağlayıcı işlerde kullanma prensibine dayanarak başkalarıyla, kar ve zarara tam bir oranla ortak veya hissedar olmaktır. Bu işi, doğrudan doğruya kendileri iş adamları ile anlaşarak yapabilecekleri gibi hükümet veya bankalar vasıtasıyla de yapabilirler.

Eğer doğrudan doğruya kendileri ortaklık kurmak istiyorlarsa, ortak olacakları taraf ile ortaklık şartları üzerinde kendileri anlaşılır. Yalnız, kanunen bu gibi ortaklıklarda, zarar veya karın her iki tarafa hangi oranla dağıtılacağına tahdit edilmesi gereklidir. Diğer büyük sermayeli şirketlere ortak olmanın usulü de,

bilindiği gibi bu şirketlerin çıkaracakları hisse senetlerini satın almaktır. Ancak bu nizamda belirli gibi hisse senetleri satın alanlara her durumda belirli bir karın taahhüt edilmesi gibi bir şey asla yoktur.

Eğer paralarını hükümet kanalı ile çalıştırmak istiyorlarsa gelir sağlayıcı herhangi bir iktisadi devlet teşekkülüne, mesela hidrolik elektrik santrali işletmelerine hissedar olurlar. Hükümet bu gibi projeleri önceden ilan eder ve hissedar olmak isteyenleri çağırır. Bu projelere sermayelerini yatırarak hükümetle ortak olmak isteyenlerin hepsi -Fertler, ticari kuruluşlar, bankalar - iştirak edebilirler ve katıldıkları oran nisbetinde de kar alırlar yahut zarara katlanırlar. Bu gibi iktisadi devlet teşekküllerinde, hükümetin, iştirakçilerin hisse senetlerini -özel bir tertip ve programla - geri satın alıp, müesseseyi elli veya altmış gibi belli bir müddet zarfında yalnız kendi malı yapmaya hakkı vardır.

Fakat üçüncü yol, yani insanların paralarını gelir sağlayıcı işlerde bankalar kanalı ile çalıştırmaları yollu, içerisinde de diğer iş yollarına nazaran en kolay yol hazır nizamda en kolay yol olduğu gibi İslam nizamı sayılır. Bu bakımdan biraz önce üzerinde durduğumuz diğer iki yıldan fazla ve daha geniş şekilde üzerinde duracağımız yol bu olacaktır.

BANKACILIK SİSTEMİNDE İSLAMİ DÜZEN:

Modern bankacılık sistemi hususunda işlediğimiz konunun muhtevası, bankacılığın esasta yanlış ve hatalı bir sistem olduğu anlamında değildir ve hiç bir zaman da olmamıştır -Hakikatte bu müessese faydalı olup Batı medeniyetinin getirdiği en önemli iyiliklerden biridir. Fakat diğer faydalı hizmetleri yanında şeytani bir faktörün karışmasıyla bozulmuş ve kirlenmiştir. Her şeyden önce banka, medeni ve iktisadi hayat için zaruri olan birçok faydalı ve meşru işler görmektedir. Mesela: Bir yerden diğer bir yere nakit para havele işleri; dış ülkelerle kolay iş irtibatı; çek ve banknot tedavülü; şirketlerin hisse senetlerinin satışı; bir sürü büro ve şube işlerini ifa etmekte ve bu işlerle daima uğraşmaya mecbur olan insanları, az bir iskonto mukabili büyük zorluklardan kurtarmaktadır. Bunlar ve bu gibi durumlar bankaların yürürlükte kalmalarını ve müstakil olmalarını zorunlu tutan sebeplerdir.

Haddizatında, bankaların, ticaret, sanayi, ziraat ve diğer medeni iktisat kollarına ve bu kolların bilhassa bugünkü ihtiyaçlarına nisbetle çok daha mühim olan bir faydası da, toplumun fertleri ellerinde, ihtiyaçlarından fazla olarak kalan parayı bir merkezde toplaması, biriktirmesi, iktisadi hayatın her bölümü için zaman zaman gereken parayı elinde daima hazır bulunması yanında; bu paranın topluma hiçbir şekilde faydası olmadan fertlerin elinde, şurada, burada dağınık bir şekilde ellerindeki parayı çalıştırmak için, sağda, solda, fırsat kollamalarına lüzum bırakmadan, fazla olan bu parayı bir arada ve bir bütün halinde bunu gelir

sağlayıcı işlerde çalıştırarak elde edilecek karı geliri, herkese mümkün olan en güzel şekilde paylaşır. Buna bir de banka personelinin ve yöneticilerinin, ticaret ve iş adamlarında olmayan fenni maharet ve basiretlerini ilave etmek lazımdır. Bu adamlar meslekleri icabı daima maliye işleriyle uğraştıklarından, gerçekte çok kıymetli olan bu fenni mahareti kazanmışlardır. Bankaların bir faydasını daha belirtmek, istersek, kapitalistin elinde egoizm ve bencillik silahını bırakmaz; işve ticaret adamlarıyla yardımlaşma prensibine göre iş birliği yapar. Bankaların bütün bu faydalarını ve hizmetlerini, insanın medenileşmesinde en büyük mania ve bozguncu unsur haline getiren yalnız faiz olmuştur. Faizin bu yıkılıcılığına katılan ve ona yardım eden ikinci unsur da; Faize olan tamah yüzünden, fakirlerin ceplerinden çıkarak bankalarda biriken servetin, sadece birkaç kapitalistin sahip olacağı ve toplum menfaatine son derece aykırı olan şahsi arzularına göre yönetebilecekleri bir servet haline gelmiş olması keyfiyettir. Bu iki bozguncu unsur, bankacılık sisteminden kaldırılacak olursa uygarlık yolunda insaniyet bugün ettiği hizmetten çok daha temizini ve faydalısını ifa edecektir. Hem bu temiz ve faydalı işlerinin de, sırf maddi bakımdan kapitalistler için de faizciliğe nazaran daha karlı olacağına hayret edilecek bir taraf yoktur.

Bankalardan faiz usulü kaldırılacak olursa, insanlar paralarını bankaya yatırmaktan vazgeçerler, diye iddia edenler muhakkak iddialarında yanılırlar. Diyolar ki: Madem ki faiz alma ümidi kalmamıştır, öyle ise insanlar niçin paralarını bankaya yatırırlar? Evet... Muhakkak onlar için faiz alma ümidi kalmamıştır. ama, yerine para kazanma imkanı ile -şayet fazla değilse -eşittir. Aynı zamanda bankalar insanlara kendilerini bugün muhtaç ettirdikleri diğer faydalı işleri de görmeye devam edeceklerdir. Bu yüzden, faiz usulü iptal edildikten sonra dahi bankalara para yatırımlarının bugünkü hızıyla devam edeceği, kat'i ve kesin bir şekilde aşikar olup, şüpheli hiçbir taraf da yoktur. Hatta insanların refaha erişip ticaretleri gelişecek, gelirleri artacak olduğundan banka hesapları kabarcak, yatırımlar çoğalacaktır.

Bankaların bu paraları ne yapacakları hususuna gelince:

Vadesiz cari hesaplar altında birikecek olan parayı gelir sağlayıcı işlerde bugün nasıl kullanamıyorlarsa o zaman da kullanamayacaklardır. Ama genel olarak paralar iki büyük yerde işi görebilir. Birisi: Banka ile hesap sahipleri arasındaki normal nakli işlerde. İkincisi: İş adamlarına kısa vade ile faizsiz borç vermekte, havale senetlerini faizsiz ödemekte. Uzun vade ile yatırılan paraları dahi halka faizli borç verme işinde kullanamazlar. Bunları gelir getirecek işlerde -hesap sahiplerinin müsaadesiyle- kullanarak iş alanlarına, hükümetin ve yerli kurumların, ticaret, sanayi, ziraat işlerine ortaklık prensiplerine göre katılırlar ki, bunun da zaruri bir sonucu olarak iki büyük faydanın tahakkuk etmesi sağlanmış olur. Birisi: kapitalistin maslahatı, iş ve ticaret adamının maslahatı ile birleşir.

Bu durumda ticaret, her iki tarafın maslahatına- uygun olacağından, istediği kadar sermaye ile desteklenebilir. Ayrıca, bugünün faiz dünyası ticaretini, zaman zaman kriz ve kesada uğratan sebepleri ortadan kalkar. İkincisi: Bugünkü zıt ve çelişik iki ayrı görüşü -Kapitalistin sermayesini sürüp, çekme görüşü ile, iş ve ticaret adamlarında birleşir, dayanışmaya ve yardımlaşmaya dönerler. Bu da her ikisi için faydalı olur.

Sonra bankalar bu işlerden edecekleri karı hesap sahipleri arasında, kendi idare masraflarını düştükten sonra, belli bir oranla dağıtırlar. Bu hadisenin doğuracağı en büyük fark, bugünkü nizamda elde edilen karların yalnız banka kurucuları arasında paylaştırılmasına, hesap sahiplerinin faizden başka bir şey almamalarına mukabil bizim nizamda karların hem banka kurucuları, hem de hesap sahipleri arasında paylaştırılacağı hususudur. Bugün hesap sahipleri belirli bir miktar faiz alıyorsa, bizim nizamda böyle belirli bir şey olmayacaktır, elde edilen karın -az, çok hepsi kurucular ile hesap sahipleri arasında belli bir oranla dağıtılacaktır.

İflas ve zarar etme tehlikesine gelince, bu tehlike bugün ver olduğu kadarından daha çok değildir. Kaybetme tehlikesine sınırsız kar etme imkanı bugün yalnız banka kurucularına aittir. Bizim nizamda bu tehlikeye hesap sahipleri de iştirak edeceklerdir.

Şimdi ise bankacılığın gideremediğimiz bir tek tehlikesi kalmıştır, o da: Bugün bankalarda biriken bütün paraların idaresi ve yönetimi bir kaç kurucu kapitalistin eline terkedilmiştir. Bu tehlikeyi de şu şekilde tedarik etmek mümkündür:

Maliye Evi veya Devlet Bankacılık İşleri, Merkez Bankası bu vazifeyi doğrudan doğruya kendi üzerine alır ve özel sektörün bağımsız bankalarına hükümet nüfuzunu kullanarak, idare ve teftiş işlerine müdahale ile kapitalistlerin maddi kuvvetlerini kötüye kullanmalarını önler.

Bu sahifelerde arzettiğimiz, faizsiz maliye sisteminin basit ana hatlarına kısa bir bakıştan sonra, acaba bir kimse faizi iptal etmenin mümkün olup olamayacağı hususunda tereddüt edebilir mi?

SON

FİHRİST

Önsöz

BİRİNCİ BÖLÜM

Nazari yönden faizin yasaklanması

İKİNCİ BÖLÜM

Faizin ruhi ve ahlaki bakımdan zararları

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Modern Bankacılık Sistemi

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

FAİZHAKKINDA İSLAM AHKAMI

BEŞİNCİ BÖLÜM

Faizin Aksamı ve Hükümleri

ALTINCI BÖLÜM

Ekonomik prensiplerin yeniden düzenlenmeleri

YEDİNCİ BÖLÜM

Düzeltmenin pratik Şekli